هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

پڕۆتۆکۆڵەکان

39

سالّی/ 2007 – بەرگی سی و نۆ

چاپی یەکەم/ سالّی 2007

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (25) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2007/1/7 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (26) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/1/8 ل37

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (27) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2007/1/14 ل63

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (28) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/1/15 ل117

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/1/24ل125

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەستپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/3/13 ل171

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/3/26 ل181

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/3/27 ل235

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/4/2 ل279

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/4/3 ل317

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/4/4 ل343

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/4/10 ل385

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/4/11 ل445

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – شەممە 2007/4/14 ل549

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/4/16 ل577

أ-مديرية الادارة وشؤون الافراد.

ب- مديرية الحسابات.

ج- مديرية الرقابة والتدقيق المالي.

د- مديرية الشؤون القانونية.

2- المديرية العامة للامور الصحية: يرأسها طبيب بدرجة مدير عام ترتبط بها المديريات والاقسام التالية:

أ-مديرية التفتيش والشؤون الصحية:

1-قسم الاوبئة.

2- قسم حماية البيئة.

3- قسم الصحة والسلامة المهنية.

4- قسم الرعاية الصحية الاولية.

5- قسم الرقابة الصحية.

6- قسم التفتيش الصحي.

ب- مديرية الخدمات العلاجية وتتكون من الاقسام التالية:

1-المستشفيات والمراكز الصحية والعيادات الرسمية والاهلية.

2- قسم صحة الاسنان.

3- قسم اللجان الطبية.

4- قسم المختبرات.

5- قسم العيادات الطبية.

6- قسم الصيدلة.

3- المديرية العامة للتخطيط والتعليم الصحي: يرأسها طبيب بدرجة مدير عام وتتكون من الاقسام التالية:

أ-قسم التخطيط الصحي.

ب- قسم التعليم والتدريب الصحي.

ج- قسم الاحصاء.

د- قسم الهندسة والصيانة.

هـ- قسم الرقابة والتفتيش.

المادة التاسعة: ترتبط بالوزارة دوائر الصحة في محافظات الاقليم ويرأس كل منها طبيب بدرجة مدير عام.

المادة العاشرة: تحدد بنظام تقسيمات ومهام واختصاصات تشكيلات الوزارة.

المادة الحادية عشر: تخضع حسابات مركز الوزارة والدوائر التابعة لها لديوان الرقابة المالية في الاقليم.

المادة الثانية عشر:

أ-للوزير استحداث او دمج مديريات او اقسام او شعب عند الاقتضاء.

ب- للوزير تشكيل لجان دائمية او وقتية حسب الحاجة.

المادة الثالثة عشر: للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ هذا القانون.

الاسباب الموجبة

نظراً للتوسع الذي شهده الخدمات الصحية في الاقليم, ولغرض سد الثغرات في النواحي الصحية, ولضمان تقديم افضل الخدمات وبأحدث الوسائل المتطورة للافراد, سواء من الناحية الصحية والبدنية والعقلية او النفسية ونحو بيئة خالية من التلوث, ودعم مسيرة العدل عن طريق تنظيم مؤسسات الطب العدلي واعداد الكوادر الكفوءة, وحيث ان القانون رقم (1) لسنة 1993 قد خص الجانبين الصحي والاجتماعي معاً, ولكون هذا لا يتماشي مع المرحلة الجديدة حيث اصبحت الحاجة ملحة لسن قانون بأسم قانون وزارة الصحة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, ئەمەش ئاراستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی و ئەندامانی بەڕێز دەکرێت, خاڵی پێنجەم را خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف, لە لایەن کاك زاناوە دەخوێندرێتەوە.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاسای پێشنیارکراوی وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی

ماددەی یەکەم: مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە لەم یاسایەدا:-

1) هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.

2) وەزارەت: وەزارەتی ئەوقافوکاروباری ئاینی هەرێم.

3) وەزیر: وەزیری ئەوقافوکاروباری ئاینی.

4) بریکاری وەزیر: بریکاری وەزارەتی ئەوقافوکاروباری ئاینی.

5) ئەنجومەن: ئەنجومەنی باڵای ئەوقافوکاروباری ئاینی.

ماددەی دووەم: وەزارەت بۆ ئەم ئامانجانەی خوارەوە کار دەکات:-

1-گەشەپێدانی وشیاری موسوڵمانیەتی و بڵاوکردنەوەی ڕۆشنبیری موسوڵمانیەتی وگەوهەری پەیامە شکۆمەندیەکەی.

2-چاودێری کردنی کاروباری شوێنە پیرۆزەکان وڕێکخستنی بەڕێوەبردن وپاراستنیان.

3-ڕێکخستنی کاروباری حەجکردنوعەمرە بۆ موسوڵمانان، بە شێوەیەك دادپەروەری لە دەستنیشانکردنی ئەوانەی حەجکردن دەیانگرێتەوە دابین بکرێ، وپێداویستیەکانی سەفەرکردن ومانەوەو خزمەتگوزاریە کارگێڕیەکانی گونجاو بە حاجیان دابین بکرێ، بە جۆرێك ئاسایش دابین بکرێ وکارەکان بە باشترین شێوە ڕاپەڕێندرێ بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتولایەنە پەیوەندیدارەکان.

4-ڕێکخستنی کاروباری بەڕێوەبردنی ئەوقاف و سەرپەرشتیکردن وچاودێریکردنی بە جۆرێك مەرجەکانی وەقفەکان بە باشترین سوود بۆ وەزارەت دابین بکات.

5-کردنەوەی حیسابێکی تایبەتی بۆ وەزارەتی ئەوقاف لە بانکەکانی پشت پێبەستراو، بۆ سپاردنی داهاتەکانی وەقف وخەرجکردنی بە شێوەیەك خزمەت بە مەرجەکانی خاوەن وەقف وسوودی وەزارەت ولەگەڵ پلانی گەشەپێدانی هەرێمدا کۆك بێت.

6- بایەخدان بەتایبەتی پاکی ئیسلام و کەلتورەکەی و ڕێزگرتنی زانایانی ئایینی ئیسلام وپاراستنی پایەی کۆمەڵایەتیان وچاککردنی باری گوزەرانیان ودابین کردنی پێداویستیەکانی چالاکی ئاینی ونیشتمانی ونەتەوەیی وکۆمەڵایەتی.

7-بە هێزکردنی پەیوەندی لە نێوان جۆرەها ئایین وڕێبازو تایەفەکانی هەرێمی کوردستان.

8-نۆژەنکردنەوەی مزگەوت وشوێنە ئایینەکانی دیکە ودابینکردنی پێداویستیەکانیان وبیناکردنیان لەو شوێنانەی کە پێویستن ودابینکردنی خانوو بۆ ئیمام و وتاربێژەکان لەو مزگەوتانەی کە بینا دەکرێن.

9-ئاگاداربوون لە ڕێڕەوی بیری ئیسلامی لە جیهاندا، وهەماهەنگی کردن لەگەڵ زانا ودەزگا ڕۆشنبیری وزانستیەکاندا، بۆ سوود وەرگرتن لە زانیاری ئیسلامی وناساندنی جیهان بە گەلی کورد.

10-بە دواداچوونی پەرەسەندنی پڕۆگرامەکانی خوێندنی ئیسلامی بە جۆرێك ببێتە هۆی وەلانانی بیری تەکفیری وتوندوتیژی ئاینی وتیرۆر لە هەموو قۆناغەکانیدا ودابینکردنی قوتابخانەی گونجاو لە لایەنی بیناو وکارگێری ومامۆستاو دابینکردنی پێداویستیەکانی خوێندن.

11-چاودێریکردنی کاروباری ئایین وتایەفە وڕێبازەکان لە هەرێمدا،بە جۆرێك گیانی لێبوردەیی لە نێوان ئاینەکان و پەیوەندی لە گەڵیاندا دابین بکات و، بایەخدان بە شوێنەکانی خواپەرستی لە کلێسا و دێرەکان و هاوشێوەیان و دەستنیشانکردنی مولکەکانیان و بە دواداچوونی پێداویستیەکانیان وکارکردن بۆ کەمکردنەوەی کۆسپەکانی بەردەمیان.

12- کارکردن بۆ ئامادەکرنی نەوەیەك لە زانایانی موسوڵمان، خاوەن ئاستێکی زانستی وئاینی بەرزبن لە چوارچێوەی بیروباوەڕی موسوڵمانیەتی دوور لە توندوتیژی وزێدەڕۆیی وبیری تەکفیری وبە ڕۆشنبیریەکی فراوان و بە گیانێکی نەتەوەیی بەرگری لە دەستکەوتەکانی گەلی کورد بکات.

13- ئامادەکردنی هەموو ئامرازەکانی خزمەتگوزاری لە هۆڵ وپێداویستیەکانی بۆنە ئاینی وکۆمەڵایەتیەکان، بە جۆرێك لەکاتی پێویستیدا باشترین خزمەتگوزاری پێشکەش بە کۆمەڵگا بکات.

14- بەردەوامبوون لە کردنەوەی خولەکانی پێویست بۆ بەهێزکردنی ئیمام و وتاربێژەکان لە هەرێمدا، هەروەها کردنەوەی خول بۆ قوتابیانی بچووك بۆ فێرکردنی قورئانی پێرۆز لە پشووی هاویندا، بۆ سوود وەرگرتن لە کاتی بێکاریاندا و فێرکردنی قورئانی پێرۆز هەر لە منداڵیاندا.

15- وەرگرتنی دەرچووانی ئامادەیی وپەیمانگا وکۆلیژە ئیسلامیەکان لە فەرمانگەکانی وەزارەتی ئەوقاف، بۆ ئەوەی سوودیان لە شوێنە پێویستەکان لێوەرگرن، بەهۆی کەسانێك خاوەنی ئاستی زانستی بەرزو وشیاری نەتەوەیی تەواوەوە.

16- پەسند نەکردنی بڕوانامەی دەرچووانی قوتابخانە ئیسلامیە ئەهلیەکان بە هەموو ئاستەکانیانەوە کە لە لایەن وەزارەتی ئەوقافەوە یان لە لایەن وەزارەتی فێرکردنی بالاوە یان هەر لایەنێکی سەرپشك کراو لە لایەن حکومەتی هەرێمی کوردستان دانیان پێدانەنراوە، بەجۆرێك نابێ لەگەڵ بڕیارەکانی ئەنجومەنی نیشتیمانی کوردستان (کۆك نەبێت) یان پێچەوانە بێت.

17- پەرەسەندن وداهێنانی ئاستەکانی خوێندنی ئاینی لە پەیمانگاو خوێندنی بالاوە، بەجۆرێك دەرچووانی زانایانی خاوەن توانا لە وتاربێژی وڕێنمایی ئاینی وفەتوای شەرعی دابین بکات.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی بالای وەزارەتە و بەرپرسیارە لە کارەکانیدا وئاڕاستەکردنی سیاسەتەکەی لە خۆیەوە دەردەچێ و بە چاودێری ئەوەوە هەموو بڕیار وفەرمان وڕێنمایی ولە هەموو ئەو کارانەی پەیوەندیان بە ئەرکەکانی وەزارەت ودامەزراو دەسەلاتەکان وگشت کاروبارەکانی هونەری ودارایی وکارگێری وڕێکخستنەوە بە پێی حوکمەکانی یاسا جێبەجێ دەکرێ.

دووەم: بڕێکاری وەزارەت: لە ئاراستەکردنی وەزارەت وچاودێرێکردنی کاروبارەکانی بە پێی ئەو دەسەلاتەی پێی دراوە یارمەتی وەزیر دەدات ودەبێ خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ بێت.

سێیەم: ڕاوێژکاران: ژمارەیان لە چوار کەس تێناپەڕێت، دەبێ خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ بن ودەبێ شارەزاو خاوەن ئەزموون بن.

ماددەی چوارەم: وەزارەت لەمانەی خوارەوە پێك دێت:-

1-نوسینگەی وەزیر: فەرمانبەرێك خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ سەرۆکایەتی دەکات وچەند فەرمانبەرێك هاوکاری دەکەن.

2-نوسینگەی بریکاری وەزیر: فەرمانبەرێك خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ بەڕێوەی دەبات، وچەند فەرمانبەرێك هاوکاری دەکەن.

3-بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارگێری وکاروباری دارایی فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی، خاوەن بڕوانامەی بەکالۆریۆس, یان هاوشێوەی سەرۆکایەتی دەکات، ئەم بەڕێوەبەرایەتیانەی خوارەوەی پێیوە بەندن:-

أ- بەڕێوەبەرایەتی کارگێڕی.

ب- بەڕێوەبەرایەتی تاکەکان.

ج- بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری.

هـ- بەڕێوەبەرایەتی پەیمانگاو قوتابخانە ئیسلامیەکان.

و- بەڕێوەبەرایەتی مزگەوتەکان.

ز- بەڕێوەبەرایەتی پلاندانان وبەدواداچوون.

ر- بەڕێوەبەرایەتی ئەندازیاری وبنیاتنان.

ح- بەڕێوەبەرایەتی ڕێنمایی ئاینی.

ی- بەڕێوەبەرایەتی مولکەکان.

ت- بەڕێوەبەرایەتی کتێبخانەکان.

ن- بەڕێوەبەرایەتی کاروباری یاسایی مولکەکان.

ل- بەڕێوەبەرایەتی چاودێری و ووردبینی ناوەوە.

4-ڕاوێژکاری پشکنین: دەبێ خاوەنی بڕوانامەی بکالۆریۆس یان هاوشێوەی بێت.

5-بەڕێوەبەرایەتی گشتی تاینزا مەسیحیەکان: فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆکایەتی دەکات ودەبێ خاوەن بڕوانامەی بکالۆریۆس یان هاوشێوەی بێت.

6-بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئایینزا یەزیدیەکان: فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆکایەتی دەکات ودەبێ خاوەن بڕوانامەی بکالۆریۆس یان هاوشێوەی بێت.

ماددەی پێنجەم: ئەنجومەنی باڵای ئەوقاف وکاروباری ئاینی:

1- **لە دیوانی وەزارەتدا ئەنجومەنێك بە ناوی (ئەنجومەنی باڵای ئەوقاف وکاروباری ئاینی دادەمەزرێت پەیوەندی بە وەزیرەوە دەبێت ولە مانەی خوارەوە پێك دێت:-**

أ- وەزیر/ سەرۆك.

ب- نوێنەرێك لە وەزارەتی شارەوانیەکان بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت/ ئەندام.

ج- نوێنەرێك لە وەزارەتی دارایی وئابووری بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت/ ئەندام.

د- نوێنەرێك لە وەزارەتی کشتوکاڵ بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت/ ئەندام.

هـ- نوێنەری وەزارەتی داد بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی / ئەندام.

م- بەڕێوەبەری گشتی دیوانی وەزارەت/ ئەندام.

و- نوێنەری وەزارەتی فێرکردنی باڵا / ئەندام.

ی- بەڕێوەبەرەگشتیەکانی پارێزگاکانی هەرێم/ ئەندام.

ز- چوار لە گەورە زانایانی ئایینی ئیسلامی وەزیر بۆ چوار ساڵ هەڵیاندەبژێرێ/ ئەندام.

2- **بە پێی داوا کردن لە وەزیر، ئەنجومەن لە کاتی پێویستیدا بۆی هەیە پشت بە شارەزاو پسپۆران ببەستێ.**

3- **تایبەتمەندیەکانی ئەنجومەن بە پێی سیستەمێکی تایبەت دەستنیشان دەکرێ.**

4- **ئەنجومەن بە سەرۆکایەتی وەزیرو جێگرەکەی گرێدەدرێ.**

ماددەی شەشەم: دامەزراوەکانی وەزارەت:

یەکەم: فەرمانگەی حەج وعەمرە فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆکایەتی دەکات، وبەڕێوەبەرایەتیەکانی حەج وعەمرە لە پارێزگاکانی هەرێمدا پەیوەستن پێیەوە وبەڕێوەبردنی حەج بەم شێوەیەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:-

1-**رێکخستن وبەڕێوەبردنی کاروباری حەج وعەمرە، ودابینکردنی پێداویستیەکانی مانەوەو چاودێری حاجیان وعەمرەکاران بۆ دیاری پیرۆز لە ئەستۆ دەگرێت.**

2-**مۆڵەتدانی تایبەتی حەج وعەمرە بە کۆمپانیاو بەلێندەرو ئەو کەسانەی حەملەدارن دوای هۆشیار کردنەوە وڕاهێنانیان ئەگەر بە پێویست زانرا.**

3-**وەرگرتنی ڕاستەوخۆی داواکاری ئارەزوومەندانی ئەنجامدانی فەریزەی حەج یان لە ڕێگەی بەڕێوەبەرایەتیەکانی حەج وعەمرە لە پارێزگاکان یان سەرۆکی یەکە ئیداریەکان.**

4-**هەڵبژاردنی ژمارەی پێویست لە ئارەزوومەندانی حەجکردن بە پێی مەرج وبنەماکانی فەرمانگە دەستنیشانی دەکات و وەزیر پەسندی دەکات، ئەگەر بەدیار کەوت ژمارەیان لە ژمارەی بڕیار لەسەر دراو پتر.**

5-**ڕاگەیاندنی ناوی پالێوراوان ویەدەگ بۆ حەجکردن بەر لە ڕۆژی سەفەرکردن بە کاتێکی گونجاو.**

6-**دابەشکردنی پالێوراوانی حەجکردن بۆ کۆمەڵەی وەکو یەك ودابەشکردنیان بەسەر مۆڵەتدراوان بۆ ئەوەی بتوانن حەملەکان بەڕێوە ببەن.**

7-**هەماهەنگی و هاوکاری لەگەڵ وەزارەت وفەرمانگەکانی پەیوەندیدار لە هەرێمدا بۆ ئەوەی پێداویستیەکانی حەجکردن دابین بکرێ.**

8- **بەڕێوەبردن و رێکخستنی کاروباری ئارەزوومەندانی جێبەجێ کردنی ڕێوڕەسمی عەمرە.**

9- **ئاسانکردنی پڕۆسەی تەواوکردنی پاسەپۆرت بۆ حاجیان وعەمرەکارانی عێراقی وئاسانکردنی گواستنەوەیان بۆ دیاری پیرۆزە.**

10-گرێدانی گرێبەست وگرتنە بەری هەموو ڕێکارە یاساییەکان، مۆرکردنی ڕێکەوتنامە لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار لە ناوەوە ودەرەوە، بە جۆرێك لەگەڵ هێنانە دی ئامانجەکانی فەرمانگە کۆك بێت.

11-فەرمانگەی حەج وعەمرە دارایی سەربەخۆی دەبێ و دەتوانێ بۆ ساڵی ئایندەی بگوازێتەوە، ولەمانە پێك دێت:-

1-**ئەوەی حکومەت پێیان دەدات.**

2-**ئەو داهاتانەی لە چالاکی وجموجۆڵەکانی فەرمانگە بە دەستی دێنێ.**

3-**ئەو یارمەتیانەی پێشکەش بە فەرمانگە دەکرێ دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران.**

دووەم: فەرمانگەکانی ئەوقاف لە پارێزگاکانی هەرێم، بۆ هەر یەکێکیان فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆکایەتی دەکات و پێیەوە پەیوەستن.

هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

40

سالّی/ 2007 – بەرگی چل

چاپی یەکەم/ سالّی 2007

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/4/17 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/4/18 ل77

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/4/24 ل127

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/4/25 ل181

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/7 ل241

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/5/9 ل319

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/14 ل361

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/5/15 ل405

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2007/5/27 ل457

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/28 ل519

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/5/29 ل585

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (15)

چوار شەممە رێکەوتی 9\5\2007

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (15)

چوار شەممە رێکەوتی 2007/5/9

کاتژمێر (11)ی سەر لە بەیانی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی 2007/5/9 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عەدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی

بەڕێزمحمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (15)ی خولی دووەم, ساڵی (2007) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (15)ی خولی گرێدانی یەکەمی ساڵی سێیەمی خولی هەڵبژاردنی دووەمی پەرلەمانی کوردستان – عێراق, بەرنامەی کار بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئاینی لە هەرێمی کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنی ئەمڕۆمان دەکەینەوە, بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتیی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (15)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات()ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێکەوتی 2007/5/9دا بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەروو و گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئاینیی لە هەرێمی کوردستان.

سەرەتا زۆر بەخێرهاتنی بەڕێز مامۆستا محمد شاکەلی وەزیری ئەوقاف و بەڕێز کاك سەعد وەزیری هەرێم بۆکاروباری پەرلەمان و بەڕێز مامۆستا جمال بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی ئەوقاف کەبەیاوەری جەنابی وەزیر هاتوون, بەخێربێن سەرچاو, پێش ئەوەی دەست بەبەرنامەی کارمان بکەین, دەمەوێ بەناوی سەرۆکایەتی و بەناوی هەموو ئێوەی بەڕێزەوە, بەتوندی ئیدانەو ریسوای ئەو کارە تیرۆریستیە بکەم کە سەرلەبەیانی ئەمڕۆ لەبەردەم وەزارەتی ناوخۆ بەتەقاندنەوەی لۆرییەکی مین ڕێژکراو, لەگەڵ تاوانبارەکە خۆی, کە بووە هۆ شەهید بوونی زیاتر لە10 کەس, بریندار بوونی دەیان کەسی تر, زیانێکی زۆری بەخشی بەهاووڵاتیان, چونکە لەسەر جادەکەی 60 مەتری بوو, لەو دەمەدا خەڵك بەرەو دەوامی خۆی دەڕۆی, بۆیە زیانی سەرەکی بەهاووڵاتیان گەیشتووە, چ بەوەی سەیارەکانیان سووتاوە چ بەوەی شەهید بوون, هەزاران سڵاو بۆ گیانی پاکی شەهیدان, ئومێد دەکەین کەوا بریندارەکانیش زوو چاك ببنەوە, تەئکیدیش دەکەینەوە کەوا ئەم جۆرە تاوانانە, لە کوردستان یان لە عێراق ئەنجام دەدرێن, قەت ناتوانن ڕێگا بگرن لە ئیرادەی میللەتی عێراق و گەلی کوردستان, لە ڕووبەروو بوونەوەی تیرۆرو تیرۆرستان و پیلانە بۆگەنەکانیان, ئەم میللەتەش هەر سەرکەوتوو ئەبێت وەکو لە مێژوودا چۆن سەرکەوتوو بووە, کە دژی گەلەکەمان تاوانباران و رژێمە یەك لەدوای یەکەکانی بەغدا و رژێمەکانی تر دژی گەلەکەمان ئەنجامیان داوە, هەر ئەوەش تیرۆرستان ریسوا دەبن, مێژوو ریسوایان دەکات, میللەت زاڵ دەبێت بەسەریاندا, بەرنامەکەیان پوچەڵ دەبێت بەئیرادەی گەلەکەمان, لێرەشدا وەك هەمیشە, چاوەڕوان دەکرێت

گەلی کوردستان، هاوکار بن لەگەڵ حکومەتی هەرێم، بۆ ئەوەی ئەو تیرۆریستانە و ئەو تاوانبارانە نەتوانن، کارەکانیان ئەنجام بدەن، بۆ گیانی پاکی ئەو شەهیدانە، بۆ گیانی پاکی هەموو شەهیدانی کوردستان وگەلی عێراق، بۆ گیانی پاکی شەهیدانی رێگای ئازادی، داوا دەکەم ساتێك بوەستن، فەرموون، داوا لەلیژنەی یاسایی وسەرۆکی لیژنەی ئەوقاف دەکەم بێن دابنیشن لەجێگای خۆیان، راپۆرتی لیژنەی یاسایی بەزمانی کوردی بخوێنرێتەوە، دواتر راپۆرتی لیژنەی ئەوقاف بەزمانی کوردی بخوێنرێتەوە، دواتر مادده بەمادده، ئەصڵی پرۆژەکە دەخوێنرێتەوە، ئینجا موناقەشەی لەسەر دەکەین، فەرموو کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێژنەکەمان لە رۆژی 2007/4/29 بە سەرۆکایەتی سەرۆکی لێژنە شێروان حەیدەری و ئەندامیەتی جێگری سەرۆك دادوەر عەونی بەزاز و بڕیاردەری لێژنە دادوەر عبدولکەریم أبوبەکر هەمەوەند و ئەندامان بەڕێزان تارق جامباز و کەریم بەحری و محەمەد صالح اسماعیل و قادر سەعید خدر و دلێر محەمەد شەریف و خەلیل ابراهیم محەمەد و ئەندامی لێژنە دکتۆر نوری تاڵەبانی دواکەوت چونکە مۆڵەتی هەبوو، پرۆژەی یاسایی وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینی خرایە بەر لێکۆڵینەوە و تاوتووکردن کە لە دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ئاسایی ژمار ە(2)ی رۆژی 2007/3/27 ی پەرلەمان بۆمان هاتووە و وەزیری پەیوەندیدار لە کۆبوونەوەکە ئامادەبووە لە گەڵ شاندە یاوەرەکەی و، دوای وتووێژ و تاوتووکردن، لێژنە ڕاپۆرت و راسپاردە و پێشنیارەکانی بە تێکڕای ڕای ئامادەبووان پێشکەش دەکات و بەم جۆرەی خوارەوە :

لێژنەی یاسایی بەگشتی پشتگیری پرۆژەکە دەکات، سەبارەت بەو گۆڕانکارییانەی بەبەراوردکردنی لە گەڵ یاسا کۆنەکەدا هاتوون و لە گەڵ ئەو پەرەسەندن و گۆڕانکارییەی بەسەر باری کوردستاندا هاتوون رێك دەکەون کە پێویست دەکات ئەوەی لە پرۆژە نوێیەکەدا هاتووە بەتەواوی وەربگیرێ، لێژنە پێشنیاز دەکات دیباچەیەکی بۆ دابڕێژرێ و ماددەکانی دەروازەیان بۆ دابنرێ و بڕگەکانی رێك بخرێن و زنجیرە رەنووسەکانی بکرێن بە زنجیرەی بە نووسین و هەندێك هەموارکردن و گۆڕانکاریی لە داڕشتنی هەندێك لە بەندەکانی وەك یاساکانی وەزارەتەکانی دیکە بکرێ، کە لەمەو بەر دەرچوون و لەمەو دوا لەم ڕاپۆرتەدا دەردەکەون:

یەکەم ـ ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی یەکەمەوە هەیە، لێژنە پێشنیاز دەکات وشەی گوزارە (تعبیر) بگۆڕدرێت بە (زاراوە) کە لە سەرەتای ماددەکەدا هاتووە.

دووەم ـ لە بارەی ماددەی دووەمی پرۆژەکە، لێژنە پێشنیاز دەکات و رادەسپێرێ:

1 - لێکدانی هەردوو برگەی (4،5) و داڕشتنی بەم جۆرەی خوارەوە:

{رێکخستنی کاروباری ئەوقاف و سەرپەرشتی کردن بە جۆرێکی وا چاودێری بکرێت کە مەرجەکانی وەقفکارەکان و سوودی هەرە زۆری وەبەرهێنان و سپاردنی داهاتی وەقف و هەر داهاتێکی تر بێنێتە دی و

لە حیسابی تایبەتی بەناوی وەزارەت دایبنێ بە جۆرێکی وا خەرجیان بکات کە مەرجەکانی وەقفکار و قازانجی وەزارەت خزمەت بکات}.

2- لابردنی وشەی (کوردستان) لە کۆتایی بڕگە (7)ی و وشەی هەرێمی لە شوێن دابنرێ.

3- بڕگە (8)ی بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێشترێتەوە:

{دروست کردن و نۆژەنکردنەوەی مزگەوت و شوێنەکانی تری خواپەرستی و دابینکردنی پێویستیەکانی لە شوێنی پێویست و دابینکردنی خانوو بۆ پێش نوێژ و وتاربێژ لەو مزگەوتانەی کە دروست دەکرێن}.

4- ئەمەی خوارەوە بخرێتە دوای بڕگە (9) (و دەوری لە پارێزگاری لە ئیسلام و بلاوکردنەوەی و دەوڵەمەند کردنی کەلە پووری رۆشنبیری و شارستانی).

5- لێکدانی بڕگەکانی (10،17) و بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:-

{بەدوا داچوونی پەرەپێدانی بەرنامەی خوێندن بۆ خوێندنە ئیسلامیەکان بە شێوەیەکی وا بیری بە کافر کردن و توندڕەوی ئایینی و تیرۆر لە قۆناغە جیاجیاکانی بەلاوە بنێ، لە گەڵ دابین کردنی قوتابخانەی شیاو بۆیان لە رووی بیناو بەرێوەبردن و مامۆستا و، هەروەها دابینکردنی هەموو پێداویستیەکانی خوێندن و نوێکردنەوی ئاستی خوێندنی ئایینی و لێکۆڵینەوە لە پەیمانگا و کۆلێج و خوێندنی بالاْ بە شێوەیەکی وا بتوانێ زانای بە توانا لە وتاربێژی و رابەری ئایینی و فتوای شەرعی دەربچوێنێ}.

6- داڕشتنەوەی بڕگە (11) وەك ئەمەی خوارەوە:

{چاودێریکردنی کاروباری ئاینەکان و ئاینزاکان لە هەرێم بە جۆرێکی وا کە گیانی لێبوردەیی لە نێوان ئایینەکاندا بێنێتەدی و بەردەوامی لە پەیوەندیی کردنی نێوانیان وگرینگی دان بە مەڵبەندەکانی خواپەرستیان}.

7- گۆڕینی دەستەواژەی (گەلی کورد) لە کۆتایی بڕگە (12) بە دەستەواژەی (گەلی کوردستان).

8- لادانی رستەی کۆتایی لە بڕگە (14) کە دەست پێدەکات بە (بەکارهێنان .....هتد) تاکو داڕشتنەکە جوان بێت.

9- وشەی (لە هەرێمدا) بخرێتە دوای (و کۆلێجە ئیسلامیەکان) لە بڕگە (15) و وشەی (بە کەسایەتی) لە پاش (وشەی پێویست)ی لابرێ.

10- هەڵوەشاندنەوە و لادانی بڕگە (16) لە ماددەکەدا، چونکە لە نێو ئامانجەکانی وەزارەتدا نەهاتووە و بە پێی ئەو ڕێنماییانە چارەسەر دەکرێ کە لە وەزارەتەوە لە کاتی یەکلایکردنەوەی بابەتی وەکو ئەمە دەردەچێت و بەم جۆرە دادەرشرێتەوە:

سێیەم - ئەوەی پەیوەندی بە ماددەکانی سێیەم و چوارەم و شەشەم لە پڕۆژەکەدا هەیە، لیژنە پێشنیار دەکات بخرێتە ناو ماددەی سێیەم لە ژێر ناونیشانی (پێکهاتەکانی وەزارەت) بنووسرێ و بەم جۆرە دابڕێژرێ:-

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی سێیەم: وەزارەت لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێك دێ.

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی بالاێ وەزارەتە و بەرپرسە لە بەڕێوەبردنی کارەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری چالاکییەکانی و لەوەوە ئەو بڕیار و فەرمان و ڕێنماییانە دەردەچێت کە پەیوەندیان بە ئەرکەکانی وەزارەت و پێکهاتەکانی و دەسەلاّت و هەموو کاروبارە هونەری و دارایی و کارگێڕی و ڕێکخستن بە پێی حوکمەکانی یاسا هەیە و لە بەردەم ئەنجومەنی وەزیران بەرپرسە بەو ناوەی کە ئەندامێکی هاوکارە لەو ئەنجومەنەدا و بۆی هەیە هەندێك لە دەسەلاّتەکانی بدات بە بڕێکاری وەزارەت و بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر کەسێکی بە شیاو دەزانێ لە وەزارەتەکەدا.

دووەم: بریکاری وەزارەت: یارمەتی وەزیر دەدات لە ئاراستەکردنی کار و باری وەزارەت و سەرپەرشتی کارەکانی لە چوارچێوەی ئەو دەسەلاّتانەی کە وەزیر پێی دەدات و دەبێ بڕوانامەی بەرایی پسپۆری زانکۆی هەبێت و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بێت لە کارەکەیدا.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات و بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

چوارەم: نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات و بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: ڕاوێژکاران: ژمارەیان لە چوار ڕاوێژکار زیاتر نابێ و دەبێ بڕوانامەی بەرایی زانکۆیان هەبێت و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بن لە کارەکانیاندا.

شەشەم: پشکنێری گشتی لە وەزارەت: بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی دەبێ و وەزیر دەیپاڵێوێ و دەبێ بڕوانامەی بەرایی زانکۆ و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بێت لە کارەکانیدا.

حەوتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری کارگێڕی و دارایی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆ و خاوەن شارەزایی و کارامەیی و پسپۆڕ بێت.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی حەج و عومرە: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و خاوەن شارەزایی و پسپۆری بێت.

نۆیەم: بەڕێوەیەرایەتی گشتی ئاینی مەسیحی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆ و خاوەنی شارەزایی و پسپۆڕی بێت لە کارەکەیدا.

دەیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئایینی ئێزدی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆ و خاوەن شارەزایی و پسپۆڕی بێت لە کارەکەیدا.

یازدەم: بەڕێوەبەرایەتییە گشتیەکانی ئەوقاف و کاروباری ئایینی لە پارێزگاکانی هەرێمدا: هەر یەك لەوانە بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی و پسپۆڕی بێت.

چوارەم: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی پێنجەمی پڕۆژەکەوە هەیە کە دەبێتە ماددەی چوارەم بە پێی پێشنیازی لیژنەکەمان. لیژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: {ئەنجومەنی بالای ئەوقاف‌وکاروباری ئاینی}.

یەکەم: ئەنجومەنێك لە دیوانی وەزارەت بەناوی {ئەنجومەنی بالای ئەوقاف‌وکاروباری ئاینی} دادەمەزرێت کە لەمانە پێك دێت:-

1- **وەزیر: سەرۆکە.**

2- **بریکاری وەزارەت: ئەندامە ولە کاتی ئامادەنەبوونی وەزیر سەرۆکایەتی ئەنجومەن دەکات.**

3- **بەڕێوەبەرە گشتیەکانی وەزارەت: ئەندامن.**

4- **نوێنەری وەزارەتەکانی دادو خوێندنی بالاو توێژینەوەی زانستی وپەروەردەو دارایی وئابووری وشارەوانیەکان وکشتوکاڵ بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت: ئەندامن.**

5- **چوار لە زانا گەورەکانی ئاینی ئیسلامی وەزیر بۆ ماوەی سێ ساڵ هەڵیان دەبژێرێت: ئەندامن.**

دووەم: ئەنجومەن بۆی هەیە لە کاتی پێویستدا بە داواکاری وەزیر پەنا بۆ شارەزا وپسپۆڕان ببات.

پێنجەم: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی حەوتەمی پڕۆژەکەوە هەیە کە دەبێتە ماددەی پێنجەم بە پێی پێشنیازی لیژنەکەمان، ئەوا لیژنە پێشنیاز دەکات بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

{ماددەی پێنجەم: ئەنجومەنێکی زانستی لە وەزارەت دادەمەزرێت وڕاستەوخۆ بە بریکاری وەزارەتەوە دەبەسترێتەوە وپێکهاتە وتایبەتمەندییەکانی بە پێڕەوێکی تایبەتی دەستنیشان دەکرێن}.

شەشەم: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی هەشتەمی پڕۆژەکەوە هەیە کە دەبێتە ماددەی شەشەم، لیژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:-

ماددەی شەشەم:

{یەکەم: کاروئەرك وتایبەتمەندیەکانی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پێڕەو دەستنیشان دەکرێت.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە بەڕێوەبەرایەتی یان بەش یان هۆبە یاخود هەر یەکەیەکی کارگێڕی دیکە لەناو پێکهاتەکانی وەزارەت لە نوێ دابنێ یان لێکیان بدات یان هەڵیان وەشێنێتەوە بە پێی پێویستی کار لەکاتی پێویستی دا.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە لیژنەی هەمیشەیی یان کاتی لە وەزارەت پێك بێنێ وکاری تایبەتیان پێ بسپێرێ کە پەیوەندیان بە چالاکی وخیتابی وەزارەت بە پێی یاسا کارپێکراوەکان وپێڕەوو ڕێنماییەکانی کە بەپێی ئەو یاسایانە دەرچوون هەبێ وبۆیشی هەیە پشت بە شارەزای پسپۆڕ لە نێو هەرێم ودەرەوەی دا ببەستێ}.

حەوتەم: لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەیەکی تر بخرێتە پاڵ پڕۆژەکە وبکرێت بە ماددەی حەوتەم وبەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی حەوتەم: {وەزیر بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ}.

هەشتەم: ئەوەی پەیوەندی بەماددەی نوێیەمی پڕۆژەکەوە هەیە دەبێتە ماددەی هەشتەم، ئەوا لیژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرە دابڕێژرێت:

{پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنی پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن}.

نۆیەم: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی دەیەمی پڕۆژەکەوە هەیە، ئەوا لیژنە پێشنیاز دەکات هەڵبوەشێتەوە و لابرێ و ئەم ماددەیەی خوارەوە لە شوێنی و بە ژمارەی ماددەی نۆیەم دابنرێ:

ماددەی نۆیەم:{ یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینی ژمارە (7)ی ساڵی 1992 و هەموارکردنەکەی هەڵدەوەشێتەوە}.

دەیەم: لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەیەکی دیکە بخرێتە پاڵ پڕۆژەکە بە زنجیرە ماددەی دەیەم و بەم جۆرەی خوارەوە:

ماددەی دەیەم:{کار بەهیچ دەقێکی یاسایی بان بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت}.

یازدەم: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی یازدەمی پڕۆژەکەوە هەیە ئەوا ژمارەکەی خۆی دەمێنێ و لیژنە پێشنیار دەکات بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە :

ماددەی یازدەم:{ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە.

لە کۆتاییدا ئەوەی پەیوەستە بە هۆیەکانی دەرچوونی یاساکە کە لە پڕۆژەکەدا هاتووە. لیژنەی یاسایی پشتگیری هەمووی دەکات، چونکە مەبەستی پێویست لە دەرچوواندنی یاساکە دەردەبڕێ.

تکایە ئاگاداری بفەرموون ودەقی ئەصلی پڕۆژەکە وڕای لیژنەی یاسایی لە بارەیەوە بخەنە بەردەم ئەنجومەن بۆ وتووێژکردنی ودەربڕینی ڕای گونجا ولەسەری لەگەڵ ڕێزماندا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئێستا مامۆستا سعد الدين راپۆرتی لیژنەی ئەوقاف دەخوێنێتەوە.

بەڕێز ملا سعدالدين ملا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قامت لجنتنا بدراسة مشروع قانون وزارة الاوقاف والشؤون الدينية حسب الكتاب الموجه الينا من قبل رئاسة المجلس الوطنى الكوردستانى بتاريخ 2007/3/29 وبعد القراءة والمناقشة بحضورجميع اعضائها تقدم اللجنة تقريرها و توصياتها واقتراحاتها باجماع الاراء واجراء بعض التعديلات والتغيرات في صياغة بعض بنوده والتي ستظهر لاحقاً من خلال هذا التقرير كما يلي :-

اولاً: فيما يتعلق بالمادة الاولى: تقترح اللجنة تبديل كلمة(التعابير) بكلمة (المصطلحات).

ثانياً: وما يتعلق بالمادة الثانية تقترح اللجنة وتوصى بما يلي:-

تبديل كلمة (جوهر) بكلمة (المبادء) من الفقرة الاولى ضمن المادة الثانية.

وبخصوص الفقرة الثانية ترى اللجنة تبديل كلمة (الاحسن) بكلمة(اللازم).

وتقترح اللجنة الغاء الفقرة الخامسة ضمن المادة الثانية لان ذلك يتعارض مع الانظمة المالية المختصة بميزانية الوزارات .

وبخصوص الفقرة السادسة والسابعة والثامنة فتؤيدها اللجنة كما هي.

وبخصوص الفقرة التاسعة من المادة الثانية تبديل (تحقيق التماس) بـ (الاتصال و التنسيق)

اما بخصوص الفقرة الحادية عشرة اضافة العبارة (بموجب القانون) بعد عبارة (وضبط ممتلكاتها).

أما الفقرة الخامسة عشرة حذف العبارة (العناصر ذات مستوى علمي عالي و وعي كاف).

أما بخصوص الفقرة السابعة عشرة فتقترح اللجنة أضافة عبارة (بفتح دورات تاهيلية لهذا الغرض بشرط ان لاتقل عن ستة اشهر) في اخر الفقرة.

وترى اللجنة زيادة فقرة وهو (تشكيل وزارة هيئة بأسم بعثة الحج و العمرة للاشراف على شئوون الحجاج والمعتمرين سنوياً)

ثالثاً: أما بخصوص المادة الثالثة المتعلق بصلاحية الوزير فتوصي اللجنة اعادة صياغة الفقرة الاولى بزيادة عبارة(عقد وابرام العقود واجراء جميع التصرفات القانونية وعقد الاتفاقيات مع الجهات ذات العلاقة من الداخل والخارج بما يؤمن تحقيق اهداف الوزارة) بعد كلمة (بمهام الوزارة) ثم تأيد ماتبقى من الفقرة الى اخره بعد التعديل .

رابعاً: وفيما يتعلق بالمادة الرابعة توصي اللجنة بما يلي :-

عدم ذكر المديريات والاكتفاء بالمديريات العامة و ذلك لتنسجم مع القوانين الاخرى الصادرة في برلمان كوردستان, ثم استحداث مديرية عامة بأسم المديرية العامة للمدارس والمعاهد ومديرية عامة للحج والعمرة.

وترى لجنتا ايضاً ضرورة جعل كل من دوائر الاوقاف التابعة للمحافظات مديريات عامة و يكون لكل محافظات الاقليم مديرية عامة يرأسها موظف حاصل على شهادة البكالوريوس ودمج الفقرتين الخامسة والسادسة معهما.

ويكون المديريات العامة التابعة لوزارة الاوقاف كما يلي:

أ- المديرية العامة للديانة المسيحية يترأسها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة البكالوريوس وما يعادلها.

ب - المديرية العامة للديانة اليزيدية : يرأسها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة البكالوريوس

د - المديرية العامة للمدارس والمعاهد الاسلامية يرأسها موظف حاصل على شهادة البكالوريوس.

هـ - المديرية العامة للحج و العمرة يرأسها موظف بدرجة مدير عام حاصل على شهادة البكالوريوس وله خبرة و ممارسة .

وبخصوص الفقرة الرابعة من المادة الرابعة تقترح اللجنة الغائها لتعارضه مع عدد المستشارين الواردة في المادة الثالثة ويفضل أن يكون هيئة أو مديرية للتفتيش ويكون ضمن صلاحيات الوزارة.

خامساً: فيما يتعلق بالمادة الخامسة من المشروع المتعلق بالمجلس الاعلى للاوقاف والشئوون الدينية اضافة وكيل الوزير عضواً ضمن المجلس و يرأس عند غياب الوزير .

وتقترح اللجنة أيضاً أضافة رئيس أتحاد علماءالدين ضمن الاعضاء.

سادساً: وبخصوص المادة السادسة ترى اللجنة الغاءها. لان ذلك يكون ضمن صلاحيات المديرية العامة للحج والعمرة ويدرج ضمن مهام الوزارة.

سابعاً: اما بخصوص المادة السابعة والذي ستصبح برقم المادة السادسة ترى اللجنة زيادة عبارة(على ان لا يزيد عددهم عن سبعة أشخاص) في اخر المادة.

ثامناً: اما بخصوص المادة الثامنة والتاسعة فليس للجنتنا أي ملاحظات عليها.

تاسعاً: اما بخصوص المادة العاشرة حذف جميع العبارة و تبديلها كالقوانين الاخرى بـ (لايعمل بأي نص يتعارض مع هذا القانون)

عاشراً: وبخصوص المادة الحادية عشر تبديل كلمة (الجريدة الرسمية) بـ (وقائع كوردستان).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئێستاش داوا لەلیژنەی یاسایی دەکەم ماددە بەماددە کوردی و عەرەبیەکە بخوێننەوە و رای خۆشیان پێش ئەوەی بیخەینە موناقەشەوە دەربڕن، فەرموون.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاسای پێشنیارکراوی وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی

ماددەی یەکەم: مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە لەم یاسایەدا:-

1) هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.

2) وەزارەت: وەزارەتی ئەوقافوکاروباری ئایینی هەرێم.

3) وەزیر: وەزیری ئەوقافوکاروباری ئایینی.

4) بریکاری وەزیر: بریکاری وەزارەتی ئەوقافوکاروباری ئایینی.

5) ئەنجومەن: ئەنجومەنی بالاّی ئەوقافوکاروباری ئایینی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قانون وزارة الاوقاف و الشؤون الدينية المقترح

المادة الاولى: يقصد بالتعابير التالية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون:

1-الاقليم: اقليم كوردستان ـ العراق.

2- الوزارة: وزارة الاوقاف والشؤون الدينية للاقليم.

3- الوزير: وزير الاوقاف والشؤون الدينية.

4- وكيل الوزارة: وكيل وزارة الاوقاف والشؤون الدينية.

5- المجلس: المجلس الاعلى للاوقاف والشؤون الدينية.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان لیژنەی یاسایی بەس کەلیمەی تعابیری گۆڕیوە، کردیتیە مصطلحات، تاکو ئینسیجام بکات لەگەڵ یاسای وەزارەتەکانی تر، کە لەپەرلەمانی کوردستان دەرچووە هیچ مولاحەزاتی ترمان لەسەری نیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ماددەیە وەکو هەموو پرۆژە یاساکانی تر ئەو دوو گۆڕانکاریەی بەسەردا دێت، تعابیر دەبێتە مصطلحات (1،2،3)یەکە دەبێتە، اولاً و ثانیاً و ثالثاً، تەشکیلەکە وەکو هینە، پێم وایە قابیلی موناقەشەو شتی وا نیە، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ناوی وەزارەتەوە، ئەگەر بەشێوەی ئەو ناوەرۆکەی کەلەناو قانونەکەدا هاتووە، من پێشنیار ئەکەم ناوی وەزارەتەکە بکرێتە وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەناوەرۆکەکەدا مودیریەی عامە هەیە بۆ کاروباری مەسیحی و بۆ کاروباری ئێزیدی، جگە لەوەش لە زۆر جێگادا لیژنەی قانونی بەپێشنیارەکانی دەولەمەندیان کردووە، کە لەگەڵ ناوی وەزارەتەکەدا بگونجێتن، ئەگەر کەس مولاحەزەی تری هەیە، فەرموون، كاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە بۆ ئەوەی گەلاوێژ خان کە وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية، کە دەڵێیت ئیسلام بەعام بەشمولی هاتووە، زۆربەی ماددەو بڕگەکانی ئەم یاسایە باسی ئیسلام ئەکات، جاران ئەنجومەنی وەزیران مودیریەتێکی عامی هەبووە، بۆ کاروباری ئایینی مەسیحی، ئەگەر ئەو مودیریەتە عامانە بەو شێوەیە بێت، بکرێتە وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی، ئەوەش دەگونجێت کەجارانیش هەر وا بووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی لە ئەساسدا ناوی وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی بووە، بەڵام لە 2004هەموار کراوە، مەسەلەی دین لەو وەختەوە، دیارە ئەسبابی موجیبەی هەبووە، ئێستاکەش ئەو ئەسبابی موجیبەیەش هەر مەوجودە، ئەنجومەنی وەزیران ئیقراری کردووە، کێی تر قسەی هەیە کاك خۆرشید، فەرموو.

بەڕێز خۆرشید سلیم شێرە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەئیدەن بۆ قسەی جەنابت، پێشتر ناوی ئەو وەزارەتە وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية بووە، چەند سالێك، بەڵام پاش لێکدانەوەو کۆمەڵێك مولاحەزات، بۆ وەزارەتی ئەوقاف و ئەنجومەنی وەزیران، کە وەزارەتی ئەوقاف ئیقتراح کرا کە ناوی وەزارەت وەکو زۆربەی وەزارەتەکانی تری وڵاتانی ئیسلامیش ئەوکاتە وەزارەتی ئەوقاف حکومەتی عێراقی وزارة الاوقاف و الشؤون الدينية بوو، پێشی رووخانی رژێم، بۆیە وەزارەتی ئەوقاف پێشنیاری کرد بۆ ئەنجومەنی وەزیران، کە ناوی وەزارەتەکە بگۆڕن، برادەرێك ئیشارەتی بەوە دا کە موديرييەی عامەی مەسیحی هەبوو پێشتر لەوەزارەت، نەخێر نەبووە لە 2005 لە وەزارەتی ئەوقاف دوو پێشنیار تەقدیم کرا بۆ ئەنجومەنی وەزیران کە دوو هەیئەت نەك موديريەت بکرێتەوە یەکێکی بۆ کاروباری مەسیحی و یەکێکی کاروباری ئێزیدی، لێرە کۆنفرانسێك گیرا، لە زمنی قەراراتی کۆنفرانسەکە بوو، بەڵام ئەنجومەنی وەزیران جوابی نەدانەوە، هەرمایە ئێستاش ئەوراقەکە لە ئەنجومەنی وەزیرانە، لەبەر ئەوە ئەو ناوە پڕ بەپێستێتی کە بمێنێت، وزارة الاوقاف و الشؤون الدينية، ئێستاش احداث ی ئەو دوو موديريەتە کەکراوە پڕ بەپێستێتی، لەجێی خۆیەتی، تەمسیلی هەموو لایەکی دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئیحسان ئامێدی.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت ئەوان زاراوە، وەکی لە هەمی یاسایا دیت، دەستەواژە زاراوە نەهاتیە، لەکۆنبوینە دی بووینە زاراوە، هەمیشە بووبیتە دەستەواژە، بەڕەئی من ئەمەش ببیتە دەستەواژە باشتر دەبیتن، لە قانونەکانی دیکە هەمووی دەستەواژە هاتیە، ئەوە یەکەم، ئەگەر یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینیە دەبێ دەستنیشانی ئەرك ودەستەڵاتی موديریاتی شئونی ئێزیدی و مەسیحیەکان بکرێتن، چونکە لە

تەفاسیلەکەدا نەهاتیە، هەمووی گرێدایە بەکاروباری ئیسلامی و تەرتیباتی ئەوانە، یەعنی شتێکی گرنگ بۆکاروباری ئێزیدی و ئایینی مەسیحیەکان، تێدا نەهاتیە تەفاصیلی ئیش کردن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە ئەو خوشکەی کە پێشنیاری کرد کەناوی وەزارەتەکە بگۆڕدرێت بۆ وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئیسلامی، مەبەستی ئەو پێشنیارە نەبووە، بەڵکو مەبەستی پێشنیار بووە بۆ گۆڕینی ماددەکە، ئەوە یەك لە ناوەرۆکەکەی پێم وایە ئەگەر ناوەکەی بگۆڕین بۆ وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامیة ئەمە کارێکی خراپە، زیان دەگەیەنێت بە ئایینی پیرۆزی ئیسلام و ئاینەکانی تر، لەبەر ئەوەی هەم ئاینەکانمان لێك دەترازێن وەکو مەسیحی و ئیسلام و ئەوانی تر، پێشم وایە دەعمیشە بۆ صراعی ئەدیان، ئێمە نامانەوێت ئەو شتە ببێت، خاڵێکی تر ناوی ئەو وەزارەتە لەهەموو دوەلی ئیقلیمیش هەر بەو ناوی هاتووە، الاوقاف والشؤون الدینیة، پشتگیری لە پرۆژەی حکومەت دەکەین بەو ناوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵاڵ بەشێك لە قسەکانی من کاك سەردار کردی، سەبارەت بە پێشنیارەکەی خاتوو گەلاوێژ، چونکە ئەو مەبەستی ناوەرۆکەکەیە کە ئەببێت بگۆڕێت، بۆ ئەوەی لەگەڵ ناوەکەدا بگونجێت، خاڵی پێنجەمیش نووسراوە الهیئة هیئة الطوائف والادیان، خۆی عادەتی وایە هیئەی ئەدیان و ئینجا تەوائف، تەوائف پێش دیانەت نابێت، ئەدیان فراوانترە، ئەببێت چاك بکرێت هیئة الادیان والطوائف، چونکە تەوائف بچوکترە، ئەدیانەکان گەورەترن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دوو پرۆژە هاتووە، یەکێکیان لە 2006 هاتووە، ئەوی تریان لە 2007 هەیئەی تێدانیە مجلسە، ئەوە خەلەلێکە دەبوایە حکومەت ئەوەی پێشووی سەحب بکات ئینجا ئەوی تر بنێرێت، بەڵام ئێمە لەبەر ئەوەی ئەوەی دواوە خوێنراوەتەوە، لیژنەی یاسایی و لیژنەی ئەوقاف لەبەر رۆشنایی ئەو پرۆژەیە راپۆرتەکانیان نووسیوە، هیئە نیە مجلسە، ئەگەرنا مولاحەزەکەت بەحبێیە، دکتۆر ناصح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی ناوی یاساکە، پێویستە ناوەکەی بەو شێوەیە بێت، یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینی هەرێمی کوردستان، ئەوەی نوقسانە پێویستە بوترێت، چونکە ئەمە هی هەرێمی کوردستانە، ئەمە یەك،

ئەو تێبینیەی کە خوشکە گەلاوێژ نیشانی دا، تەبعەن پێش ئەوەی کە دانیشتنەکە دەست پێبکات، ئەو تێبینیەیان بەهەندێك لە ئێمە گەیاند، ئەوان مەبەستیان ئەوەیە لە ناوەرۆکەکەدا وەکو پێویست باسی ئایینەکانی تر نەکرابێت، باسی مەسیحیەت و یان بایەخدان بەمەسیحیەت و بەئێزیدی و ئایینەکانی تر نەدرابێت لەم یاسایەدا، لەبەر ئەوەیە ئەگینا ناوی یاساکە من پێم وایە زۆر دروستە، لەگەڵ ئیزافەکردنی هەرێمی کوردستان بخرێتە سەری، خاڵی سێیەم الوزیر یان دووەمی الوزارە: وزارە الاوقاف والشؤون الدینیە للاقلیم. لەکوردیەکەی و عەرەبیەکەی بکرێتە هەرێمی کوردستان، چونکە ئیقلیم مەعلوم نیە، ئەمە یەکەمجارە ناوەکەی دێت، بۆیە ناوی وەزارەتەکە وەکو خۆی بێت، بە کاملی بێت، ئینجا دوایی لەوەکانی تر ئەڵێین وەزیر یان ئیقلیم، ئەبێ وەکو خۆی بێت لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بەقسەکانی دکتۆر ناصح فەقەرەی یەکەم الاقلیم: اقلیم کوردستان العراق. باسی لێ دەکات، پێی ناوێت دووبارە تکرار بێت لە بڕگەکانی دیکە زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مەوزوعە جارێکی پێشتریش موناقەشە کراوە، مادام قانونەکە قانونی ئیقلیمی کوردستانە، لە کۆێندەر ئیقلیم بێتن مەبەستی ئیقلیمی کوردستانە، فەرموو کاك ناصح.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کاك عونی ئەیڵێت لەگەڵ رێزمدا، ئەو تەعریفی ئیقلیم ئەکات نەك تەعریفی وەزارەتەکە، لەبەر ئەوە پێویستە تەعریفی وەزارەتەکە بکرێت، ئیقلیم جودایە، کە تەعریفی ئیقلیم کرا ئەبێت تەعریفی وەزارەتەکەش بکرێت، لەگەڵ رێزو سوپاسمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمن جوابی دەدەمەوە، یەکەم نووسرایە الاقلیم: تەعبیرەکەی دەڵێت اقلیم کوردستان العراق، لەو قانونەدا لەکۆێندەر ناوی ئیقلیم هاتبوو یەعنی ئیقلیمی کوردستانی عێراق، ئەوە تەحصیل حاصلە لە قانونەکانی تریشدا هەروابووە، من داوای لێبووردن ئەکەم لەوانی تر کەداوای قسەکردنیان کردیە، لەبەر ئەوەی ئەوەلەن ئەم قانونە لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە بۆمان هاتیە، دواییش ئێمە متمانەمان داوەتە ئەو حکومەتە، ئەو وەزارەتە بەو ناوەیە، یەعنی ناوەکەی ئەوەیە، وزارة الاوقاف و الشؤون الدینیة یەعنی لێرە مەترەح نیە، نەناوەرۆکەکەی موناقەشە بکەن حەقی خۆیەتی، دەنگیشمان بۆداوە، لەبەر ئەوە ئێستا دەیخەمە دەنگەوە ماددەی یەکەم، بەو تەعدیلاتەی لیژنەی قانونی داویەتی کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند

بکات تکایە، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە، یەك دوو، سێ، چوار، پێنج کەسی لەگەڵدا نیە بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا تکایە ماددەیەکی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: وەزارەت بۆ ئەم ئامانجانەی خوارەوە کار دەکات:-

1 -گەشەپێدانی وشیاری موسوڵمانیەتی وبلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری موسوڵمانیەتی وگەوهەری پەیامە شکۆمەندیەکەی.

2 -چاودێری کردنی کاروباری شوێنە پیرۆزەکان وڕێکخستنی بەڕێوەبردن وپاراستنیان.

3- ڕێکخستنی کاروباری حەجکردنوعەمرە بۆ موسوڵمانان، بە شێوەیەك دادپەروەری لە دەستنیشانکردنی ئەوانەی حەجکردن دەیانگرێتەوە دابین بکرێ، وپێداویستیەکانی سەفەرکردن ومانەوەو خزمەتگوزاریە کارگێڕیەکانی گونجاو بە حاجیان دابین بکرێ، بە جۆرێك ئاسایش دابین بکرێ وکارەکان بە باشترین شێوە بپەڕێندرێ بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەت و لایەنە پەیوەندیدارەکان.

4-ڕێکخستنی کاروباری بەڕێوەبردنی ئەوقافو سەرپەرشتیکردنوچاودێریکردنی بە جۆرێك مەرجەکانی وەقفەکان بە باشترین سوود بۆ وەزارەت دابین بکات.

5- کردنەوەی حیسابێکی تایبەتی بۆ وەزارەتی ئەوقاف لە بانکەکانی پشت پێبەستراو، بۆ سپاردنی داهاتەکانی وەقفوخەرجکردنی بە شێوەیەك خزمەت بە مەرجەکانی خاوەن وەقفوسوودی وەزارەت ولەگەڵ پلانی گەشەپێدانی هەڕێمدا کۆك بێت.

6- بایەخدان بە تایبەتی پاکی ئیسلام وکەلتورەکەی وڕێزگرتنی زانایانی ئایینی ئیسلام وپاراستنی پایەی کۆمەڵایەتیان وچاککردنی باری گوزەرانیان ودابین کردنی پێداویستیەکانی چالاکی ئایینی ونیشتیمانی ونەتەوەیی وکۆمەڵایەتی.

7- بە هێزکردنی پەیوەندی لە نێوان جۆرەها ئایین وڕێبازو تایەفەکانی هەرێمی کوردستان.

8- نۆژەنکردنەوەی مزگەوت وشوێنە ئایینەکانی دیکە ودابینکردنی پێداویستیەکانیان وبیناکردنیان لەو شوێنانەی کە پێویستن ودابینکردنی خانوو بۆ ئیمام و وتاربێژەکان لەو مزگەوتانەی کە بینا دەکرێن.

9- ئاگاداربوون لە ڕێڕەوی بیری ئیسلامی لە جیهاندا، وهەماهەنگی کردن لەگەڵ زانا ودەزگا ڕۆشنبیری وزانستیەکاندا، بۆ سوود وەرگرتن لە زانیاری ئیسلامی وناساندنی جیهان بە گەلی کورد.

10-بە دواداچوونی پەرەسەندنی پڕۆگرامەکانی خوێندنی ئیسلامی بە جۆرێك ببێتە هۆی وەلانانی بیری تەکفیری وتوندوتیژی ئایینی وتیرۆر لە هەموو قۆناغەکانیدا ودابینکردنی قوتابخانەی گونجاو لە لایەنی بیناو وکارگێری ومامۆستاو دابینکردنی پێداویستیەکانی خوێندن.

11- چاودێریکردنی کاروباری ئایین وتایەفە وڕێبازەکان لە هەرێمدا،بە جۆرێك گیانی لێبوردەیی لە نێوان ئایینەکان پەیوەندی لەگەڵیاندا دابین بکات، وبایەخدان بە شوێنەکانی خواپەرستی لە کلێسا ودێرەکان

وهاوشێوەیان ودەستنیشانکردنی مولکەکانیان وبە دواداچوونی پێداویستیەکانیان وکارکردن بۆ کەمکردنەوەی کۆسپەکانی بەردەمیان.

12- کارکردن بۆ ئامادەکرنی نەوەیەك لە زانایانی موسوڵمان، خاوەن ئاستێکی زانستی وئایینی بەرزبن لە چوارچێوەی بیروباوەڕی موسوڵمانیەتی دوور لە توندوتیژی وزێدەڕۆیی وبیری تەکفیری وبە ڕۆشنبیریەکی فراوان و بە گیانێکی نەتەوەیی بەرگری لە دەستکەوتەکانی گەلی کورد بکات.

13- ئامادەکردنی هەموو ئامرازەکانی خزمەتگوزاری لە هۆڵ وپێداویستیەکانی بۆنە ئایینی وکۆمەڵایەتیەکان، بە جۆرێك لەکاتی پێویستیدا باشتر ین خزمەتگوزاری پێشکەش بە کۆمەڵگا بکات.

14- بەردەوامبوون لە کردنەوەی خولەکانی پێویست بۆ بەهێزکردنی ئیمام و وتاربێژەکان لە هەرێمدا، هەروەها کردنەوەی خول بۆ قوتابیانی بچووك بۆ فێرکردنی قورئانی پێرۆز لە پشووی هاویندا، بۆ سوود وەرگرتن لە کاتی بێکاریاندا وفێکردنی قورئانی پێرۆز هەر لە منداڵیاندا.

15- وەرگرتنی دەرچووانی ئامادەیی وپەیمانگا وکۆلیژە ئیسلامیەکان لە فەرمانگەکانی وەزارەتی ئەوقاف، بۆ ئەوەی سوودیان لە شوێنە پێویستەکان لێوەرگرن، بەهۆی کەسانێك خاوەنی ئاستی زانستی بەرزو وشیاری نەتەوەیی تەواوەوە.

16- پەسند نەکردنی بڕوانامەی دەرچووانی قوتابخانە ئیسلامیە ئەهلیەکان بە هەموو ئاستەکانیانەوە کە لە لایەن وەزارەتی ئەوقافەوە یان لە لایەن وەزارەتی فێرکردنی بالاوە یان هەر لایەنێکی سەرپشك کراو لە لایەن حکومەتی هەرێمی کوردستان دانیان پێدانەنراوە، بەجۆرێك نابێ لەگەڵ بڕیارەکانی ئەنجومەنی نیشتیمانی کوردستان (کۆك نەبێت) یان پێچەوانە بێت.

17- پەرەسەندن وداهێنانی ئاستەکانی خوێندنی ئایینی لە پەیمانگاو خوێندنی بالاوە، بەجۆرێك دەرچووانی زانایانی خاوەن توانا لە وتاربێژی وڕێنمایی ئایینی وفەتوای شەرعی دابین بکات.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية: تعمل الوزارة على تحقيق الاهداف الاتية:

1- تنمية الوعي الاسلامي ونشر الثقافة الاسلامية وجوهر رسالتها السامية.

2- رعاية شؤون الاماكن المقدسة وتنظيم ادارتها وصيانتها.

3- تنظيم امور الحج والعمرة للمسلمين بشكل يؤمن العدالة في اختيار المشمولين بالحج وتأمين متطلبات السفر والاقامة والخدمات الادارية اللائقة بالحجاج وبما يحقق الامان والاداء الاحسن وبالتنسيق مع الوزارات والجهات ذات العلاقة.

4- تنظيم شؤون ادارة الاوقاف والاشراف عليها ومراقبتها وبما يؤمن تحقيق شروط الواقفين والفائدة القصوى للوزارة.

5- فتح حساب خاص لوزارة الاوقاف في البنوك المعتمدة لايداع ايرادات الوقف وصرفها على وجه يخدم شروط الواقف ومنفعة الوزارة وبالانسجام مع خطة التنمية في الاقليم.

6- الاهتمام بالدين الاسلامي الحنيف وتراثه واحترام علماء الدين الاسلامي والحفاظ على مكانتهم الاجتماعية وتحسين اوضاعهم المعاشية وتوفير ما يلزم لممارسة نشاطاتهم الدينية والوطنية والقومية والاجتماعية.

7- توثيق الروابط بين مختلف الديانات والمذاهب والطوائف في اقليم كوردستان.

8- تعمير المساجد والجوامع ودور العبادة الاخرى وتأمين متطلباتها وانشائها في الاماكن اللازمة وتأمين دور للائمة والخطباء في الجوامع التي ستتم انشاؤها.

9- مواكبة مايستجد في الفكر الاسلامي في العالم وتحقيق التماس مع علمائها ومؤسساتها الثقافية والعلمية لاستزادة المعرفة الاسلامية وتعريف العالم بالشعب الكوردي.

10- متابعة تطوير المناهج الدراسية للدراسات الاسلامية وبما يؤدي نبذ الفكر التكفيري والتطرف الديني والارهاب بمختلف مراحلها وتأمين المدارس اللائقة بها من حيث البناء والادارة والاساتذة وتأمين مستلزمات الدراسة.

11- رعاية شؤون الاديان والطوائف والمذاهب في الاقليم وبما يحقق روح التسامح بين الاديان وتأمين الاتصال معها والاعتناء بدور العبادة من كنائس و اديرة وما شابه وضبط ممتلكاتها ومتابعة احتياجاتها والعمل على تذليل الصعوبات التي تواجهها.

12- العمل على تهيئة جيل من العلماء المسلمين يتميزون بمستوى علمي ديني عال ضمن اطار العقائد الاسلامية السمحاء وبعيدين عن التطرف والغلو والفكر التكفيري، وبثقافة واسعة ومتحلين بالروح القومية ومدافعين عن مكاسب الشعب الكوردي.

13- تهيئة كافة وسائل الخدمات من القاعات والمتطلبات اللازمة للمناسبات الدينية والاجتماعية بشكل يؤمن تقديم افضل الخدمات للمجتمع عند الحاجة.

14- ادامة الدورات اللازمة لتقوية الائمة والخطباء في الاقليم وكذلك فتح دورات للتلاميذ الصغار لتعليم القران الكريم في العطل الصيفية لاستغلال اوقات فراغهم وتعليمهم القران الكريم منذ الصغر.

15- استيعاب خريجي الثانويات والمعاهد والكليات الاسلامية ضمن دوائر وزارة الاوقاف للاستفادة منهم في الاماكن اللازمة بعناصر ذات مستوى علمي عالي ووعي قومي كاف.

16- عدم الاعتبار لشهادات التخرج من المدارس الاسلامية الاهلية وبكافة مستوياتها الغير معترف بها في وزارة الاوقاف او من وزارة التعليم العالي او من اية جهة مخولة ضمن حكومة اقليم كوردستان على ان لاتتعارض ذلك مع القرارات الصادرة من المجلس الوطني.

17- تطوير واستحداث مستويات للدراسات الدينية من معاهد وكليات والدراسات العليا وبما يؤمن تخريج علماء مقتدرين في الخطابة والارشاد الديني والفتاوي الشرعية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

رای لێژنەی یاسایی تکایە. کاك عونی پێم باشە فەقەرە فەقەرە، بخوێنرێتەوە ئەگەر فەقەرەیەك گۆڕانکاری بەسەردا کرا، پێویستی بەتەصویت هەبوو، تەصویت دەکەین ئەگەر ناپێویست بەتەصویتی نەکرد، دوایی تەصویت لەسەر هەموو ماددەکە دەکەین، ئەویش شمول دەکاتن بەڵام ئەو فەقەرەیەی کە گۆڕانی بەسەردا دێتن، تەصویتی لەسەر دەکەین فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان لێژنەی یاسایی هیچ مولاحەزەیەکی نیە بەنیسبەت فەقەرەی (1، 2، 3).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ملا سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەخصوصی فەقەرەی یەکەم، لێژنەی ئەوقاف پێی وایە کە کەلیمەی وجوهر رسالتها السامیة. ببتە ومبادیء رسالتها السامیة. بەنیسبەت فەقەرەی دووەم هیچ مولاحەزەمان لەسەر نیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەقەرەی یەکەم لێژنەی ئەوقاف جوهەرەکە دەیەوێت بیکاتە مبادیء ئەگەر جەنابی وەزیر رەئی هەیە لەسەری جەوهەرەکە بکرێتە مبادیء موافقن، کەس قسەی هەیە لەسەر فەقەرەی یەك، جەنابی وەزیر پێی باشە جەوهەرەکە بکرێتە مبادیء، لێژنەی یاسایی پێی وایە ئەو فەقەرەیە باش هاتووە، کاك ئارام نوقتەی نیزامی چیت هەیە فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە فەقەرە بەفەقەرە موناقەشە ئەکەین یان هەموو ماددەکە بەگشتی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەقەرە بەفەقەرە، لەبەر ئەوەی جیاوازی هەیە، ئەگەر فەقەرە بەفەقەرە نەکەین، تۆزێك ئالۆزی پەیدا دەبێت، لەموناقەشەکەدا لەبەر ئەوە فەقەرەی یەکەم ئێستاکە ناو دەنووسم، فەرموو کاك عوسمان نوقتەی نیزامت هەیە.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەقەرە بەفەقەرە زۆر زۆری پێدەچێت، ماددە بەماددە بێت باشترە، وا بزانم ئەندامانی پەرلەمانیش هەموویان رایان وایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر هەر فەقەرەیەك 50 كەس بیەوێت قسە بكاتن، ئەوە ئەو قسەیە زۆر راستە، یەعنی ئەو فەقەرەیە ئەوەندە هەڵناگرێتن، من 50 ناوی بۆ بنووسم باشە دەیكەینە، هەموو ماددەكە موناقەشەی دەكەین، كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

موناقەشەی ماددە بەپێی بەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان، دەبێ ماددە بەماددە بكرێت نەك فەقەرە بەفەقەرە، بەڵام ئێمە گوتمان خۆمان سكوت كرد، با بڕوات بەئاسانی بەڵام برادەران زۆریان دەیانەوێت لەسەر ئەو فەقەرەیە قسە بكەن، مانای وایە پرۆژەكە بە 2، 3 مانگی تر تەواو نابێت، ماددە بەماددە بێت و ناحیەی قانونیش تەواوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كەواتە رەئی لیژنەی قانونی لەسەر ماددەكە بخوێنەرەوە رەئی لیژنەی یاسایی دوایی رەئی لیژنەی ئەوقاف، تكایە مولاحەزەی رەئی لیژنەی قانونی بكەن، كە رەئی دەدەن رەئێك مەدەن كە لیژنەی قانونی مولاحەزەی كردبێ، یان پەسەندی كردبێ یان گۆڕانكاری كردبێت، مولاحەزەی بكەن ئێستاكە، بۆ ئەوەی ئەگەر خیلافی ئەوەش بوو ئینجا قسەی بكەن، فەرموون.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ثانياً ـ فيما يتعلق بالمادة الثانية من المشروع تقترح اللجنة و توصى بما يلي :-

1- دمج الفقرتين (4و5) و صياغتها كالآتي :

{تنظيم شؤون ادارة الأوقاف و الاشراف عليها و مراقبتها بما يؤمن تحقيق شروط الواقفين و الفائدة القصوى للاستثمار و ايداع ايرادات الوقف أو اية ايرادات أخرى في حساب خاص باسم الوزارة و صرفها على وجه يخدم شروط الواقفين و منفعة الوزارة}.

2- حذف كلمة (كوردستان) من اخير الفقرة (7) منها واضافة (الالف و اللام) الى اقليم.

3- صياغة الفقرة (8) منها كالآتي :

{انشاء و تعمير المساجد و الجوامع و دور العبادة الأخرى و تأمين متطلباتها في الاماكن اللازمة و تأمين دور للائمة و الخطباء في الجوامع التي ستتم انشاوءها}.

4- اضافة ما يلي الى اخير الفقرة (9) منها (و دوره في الدفاع عن الاسلام و نشره و اغناء تراثه الثقافي و الحضاري).

5- دمج الفقرتين (10 و 17) و صياغتها كالآتي :

{ متابعة تطوير المناهج الدراسية للدراسات الاسلامية بما يؤدي الى نبذ الفكر التكفيري و الالحادي و التطرف الديني و الارهاب في مختلف مراحلها و تأمين المدارس اللائقة بها من حيث البناء و الادارة و الاساتذة و تأمين

مستلزمات الدراسة و استحداث مستويات للدراسات الدينية من معاهد و كليات و الدراسات العليا بما يؤمن تخريج علماء مقتدرين في الخطابة و الارشاد الديني و الفتاوى الشرعية} .

6- صياغة الفقرة (11) كالآتي :

{ رعاية شؤون الأديان و الطوائف و المذاهب في الاقليم بما يحقق روح التسامح بين الأديان و تأمين التواصل معها و الاعتناء بدور عباداتهم} .

7- تبديل كلمة (الشعب الكوردي) من اخير الفقرة (12) الى كلمة (شعب كوردستان).

8- حذف الجملة الاخيرة من الفقرة (14) المبتدأة من (استغلال ...الخ) لجمالية الصياغة.

9- اضافة كلمة (في الاقليم) الى ما بعد و الكليات الاسلامية في الفقرة (15) و حذف كلمة (بعناصر) من بعد كلمة (اللازمة) منها.

10- الغاء و حذف الفقرة (16) منها لعدم ورود ادراجها ضمن اهداف الوزارة و تعالج ضمن التعليمات التي تصدر من الوزارة عند البت في مثل هذه القضايا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بەکوردیەکەی خۆیندتانەوە پێشتر، بەعەرەبیەکەش لیژنەی ئەوقاف خۆیندوێتیەوە، ئەگەر پێویستیتان پێیەتی جارێکی تر بیخوێنێتەوە، ئەگەر نا ئەو ماددەیە، دەیخەمە موناقەشەوە، کێ دەیەوێت قسەی بکاتن، بەخوا وابزانم هەموو ئەندامان داوا دەکەن قسەی بکەن، ناو دەنووسم فەرموو کاك احسان.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەڤ یاسایە لەبەندی دوویا هاتیە، پتر دەربڕینێ یاسای وەزارەتەکا ئەوقافا ولاتەکی ئیسلامی دکەت وەکو ولاتەکی دیموقراتی من دەبینم تەجروبەی دیموقراتینە، هەمی مەفاهیم وبەندا تێدا هاتینە خوارێ، پتر بۆ ئافاکرنا شەخصیەتەکا ئیسلامیە کوردستانێ، نەك شەخصیەتەکا تەساموحیە، راستە لە هامیشیدا بەحسی تەساموحی و پیکڤە ژیانی کری، بەس خۆ بخۆ فکری ئیسلامی دیتو بلاوڤکەیەوە، بەر هەندێك بیرکردنەکا دی بکەینەڤە کو بگونجیت لەگەل بنەمایا دیموقراتیەتێ دە باشتر بیتن، ئەڤە یەك، دوو ئەز دەبێژم هەمیا ئەو ماف و ئازادیا کو بۆموسولمانا هەی لە جڤاکی کوردستانا بلاڤ بکەن، حەقێکی سروشتی هەبت بۆ ئاینی دیتر، ئیشارەت تێدا هەبت بۆ ئاینی دیتر، ژ ئەو ماف هەبتن، ئەوان بیرو باڤەڕێت خۆ بلاڤ بکەنەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، پێش ئەوەی قسە بکەن شەرت نیە بەتەسەسول بیخوێنمەوە، لەبەر ئەوەی لەدەرەوە بێتن ناویم خوێندبێتەوە، لەدەرەوە بێتن دەسووتێت ناوی باشە، فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من سەرەتای قسەکانم لە پێشنیارێکەوە دەست پێدەکەم بۆ بەڕێز جەنابی وەزیر، پێمان باش بوو هەوڵ بدەن، بۆ ئەوەی ئەگەر بکرێت ناوی مزگەوتەکان لە ناوی عەرەبییەوە بگۆڕن بۆ ناوی کوردی، بەتایبەتی پێم وایە بۆ جیلی ئایندە، ئەوە تەئسیرێکی زۆری دەبێت لەهەمان کاتدا، پێشنیاری ئەوە دەکەم کە وەزارەت هەوڵ بدات، کتێبخانەیەکی ئایینی بە زمانی کوردی دابمەزرێنێت، بۆ دەوڵەمەند کردنی ئایینی ئیسلام و سەرجەم ئایینەکانی تریش، لەگەڵ کەلتورو زمانی کوردەواری، لە بڕگەی شەشەم پێشنیاری ئەوە دەکەم، لە جێگای وشەی ئیسلام، ئایین دابنرێت بۆ ئەوەی ئەو ئیمتیازاتانەی کە بۆ زانایانی ئایینی ئیسلامی دەستەبەر دەکرێن، بۆ کەسایەتیە ئایینیە کانی تریش بەهەمان شێوە جێی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئاریز فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی تەئیدی قسەکانی کاك ئیحسان و ئینجا مەسەلەی گۆڕینی ناوی مزگەوتەکانیش هی کاك ئارام ئەکەم، دەستیان خۆش، بەڕاستی من لە بڕگەی یەکەم حەزەکەم و هیوادارم برادەران بەهەڵە لێم تێنەگەن، تنمية الوعي الاسلامي لە وڵاتەکەی ئێمە هەموو جارێك ئەڵێین لە 90٪ی زیاتر موسوڵمانە، کەواتە وەعی ئیسلامی هەیە لەناو ئێمەدا، تەنمیە یەعنی چی، رەنگە لێکدانەوەکە، تەفسیرەکە، خراپ لێك بدرێتەوە، لۆ ئایندە لۆ مەسەلەی بەکار هێنانی ئەوە یەك، دوو نشر الثقافة الاسلامية کەمن عەرەبییەکەم لەلایە، دیقەت بدرێت بڵاوکردنەوەی رۆشنبیری ئیسلامی رەنگە وەکو ئەو بڵاوکردنەوەیە ئەو رۆشنبیریە نەبێت کەبرایانی یەکگرتوو، یان کۆمەڵ لێرە بڵاوی ئەکەنەوە رەنگە بەجۆرێکی تر لەدوا رۆژدا، ئەم مەسەلەیە بڵاوبکرێتەوە، لەبەر ئەوە حەزەکەم دیقەت بدەین، من ئەو خاڵە بەزیادە دەزانم، بەتەوەقوعاتی ئێمە موسوڵمانەو ئەوەی هەیە، یەك، دوو لێرە لە خاڵی هەشتەم، باسی ئەوە دەکات خانوو بۆ ئیمام و خەتیب وئەوانە دروست بکرێت، دیارە حەق نیە ئێمە جیاوازی بکەین لەگەڵ وەزارەتەکانی تر، ئایا وتیتمان پێویستە وەزارەتەکان خانوو بۆ فەرمانبەر، وەزارەتی تەندروستی بۆ دکتۆر، بۆ ئەوە دروست بکات، ئەمە لەلایەك یەعنی نابێ جیاوازی دروست بکرێت، بەڕای من ئەوە بەکارێکی باش نازانم، دوو بەدڵنیاییەوە سبەینی ئەو قانونە دەربچێت، رۆژی کەبڵاوکرایەوە هەموو مەلایەکان دەچنە سەری مامۆستا شێخ محمد دەڵێن کوا خانوو ئەوە قانون دەرچووە کە خانوومان بۆ بکەن، ئەویش تووشی بەڵاو ئەو شتانە دەبێت، خۆشمان ئیمکانیەتی وڵاتی خۆمان دەزانین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەو مولاحەزەیە بەجێیە، بەڵام من ئەگەر جەنابی وەزیر، ئیجازە بدەی لە یەکەم فەقەرەدا، کە جەوهەرەکە موافەقەتت کرد ببێتە مبادیء بۆ ئەوەی تەفسیرات نەبێتن، نەیوروژێنێتەوە، من پێم وایە مبادیء رسالتها السمحاء لەجیاتی رسالتها سمحاء بۆ ئەوەی سامیەکە هەندێك مەعنای تریش دەگرێتەوە،

رەنگە ئەگەر رازی بێت، چونکە ئەگەر سمحاءەکە دابنێن، دینی ئیسلام مەبادیئی سەمحایە بۆ ئەوەی ئیشارەت بێتن کە پێکەوە ژیانە لەگەڵ ئەدیانەکانی تردا، ئەو مولاحەزەیە جەنابی وەزیریش موافقە بۆ ئەوەی تیکراری نەکەنەوە لە قسەکانتانا، کاك ئەندریۆس.

بەڕێز اندراوس یوخنا گورگیس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئامانجێ وەزارەتێ ئەوقاف لەم یاسا بەشێوەی تایبەتمەندی بە ئاینی پیرۆزی ئیسلام هاتووە، لۆیە ئێمە داوا دەکەین کە بەشێوەیەکی گشتی بێن، بۆ نموونە لە خاڵی یەکەم دەڵێت تنمية الوعي الاسلامي باببێتە تنمية الوعي الديني ونشر الثقافة الدينية نەك تەنها ئیسلامی، لە خاڵی شەشەم، الاهتمام بالدين الاسلامي الحنيف وتراثه واحترام علماء الدين الاسلامي والحفاظ على مكانتهم، نەك تەنها ئیهتیمام بەدینی ئیسلامی یان عولەما لەخاڵی نۆیەم دەڵێت: مواكبة مايستجد في الفكر الاسلامي باببته مايستجد في الفكر الديني بەگشتی لە خاڵی دەهەم، متابعة تطوير المناهج الدراسية للدراسات الاسلامية ببته دینی، چونکە مەدارسی دینی مەسیحیش هەنە، وا بزانم ئیزیدیش هەنە، خاڵی دوازدەم (العمل على تهيئة جيل من علماء الدين، يتميزون بمستوى علمي ديني عال ضمن اطار العقائد الديينيه)، وەئاخری خاڵ کوردی باببێتە کوردستانی لیژنەی یاسایش ئاماژەی پێکرد، لە خاڵی چواردەم، ادامة الدورات اللازمة لتقوية رجال الدين جگە لە الائمة والخطباء وكذلك فتح دورات للتلاميذ الصغار لتعليم الكتب الدينية في العطل الصيفية لاستغلال اوقات فراغهم لەخاڵی پازدەم، خريجي الثانويات والمعاهد والكليات الدينية، لێرەش کولیاتی مەسیحی هەنە، نەك تەنها ئیسلامی کولیەی بابل لێرە هەنە لە دهۆك هەنە، ئاخر شت لە خاڵی شازدەم، عدم الاعتبار لشهادات التخرج من المدارس الدينية، نەك الاسلامیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێخ جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دوو پێشنیارم هەیە، ئەگەر بەخوا گوێبگرن باشە، بەس گوێ ناگرن، یەکێکیان نەهاتووە لە یاساکەدا، ئەوی لەماددەی دوو بڕگەی شەش خاڵێکی وەکو بڕگەی شەش بنووسرێت بۆ ئەدیانەکانی کە، یەعنی بڕگەیەکی کە زیاد بکرێت وەکو بڕگەی شەش، ئەمە یەك دوو یەك موشکیلە هەیە، لە کوردستان تەکیەیەکی زۆر هەیە جەنابی وەزیر ئەزانێت، ئەو تەکیانە تا ئێستا هەموو رەبتن بەمودیریەتێکی عام لە بەغدا، ئەبێ ئەو تەکیانە لەخاڵێکدا لێرەدا جێگەیان بکرێتەوە، کە رەبت بن بەوەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی، ئەگەر ئەو تەکیانە رەبت نەکرێت، ئیلتیزامات بەوەزارەتی ئەوقافەوە ناکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری پێشنیارەکانی کاك ئەندریۆس ئەکەم، بە ڕاستی بۆ ئەوەی کە هەموو ئێمە سیستەمێکی دیموکراسی لەکوردستان پەیڕەوی بکەین ودایبمەزرێنین، پێویستە لایەنێك زەق نەکەینەوە بەسەر لایەنەکانی ترا، ئێمە لێرە کۆمەڵێك ئایین و ئایینزا لەکوردستاندا هەن، با هەر هەموومان بەپێکەوە ژیانێکی دیموکراسیانەو بەگیانێکی لێبووردەییەوە لەگەڵ یەکدا بین، ئەو زەفکردنەوانە لە صالحی ئێمەدا نیە، هەرچەندە کاك خۆرشید کۆمەڵێك مەعلوماتی دایناێ منیش سەبارەت بەشئونی کەنیسەی مەسیحی کەلەلایەن پاپای ڤاتیکانەوە ئەو شتانە جێبەجێ ئەکرێت، بەڵام لەزۆر حالەتدا، ئەتوانین ئێمە چارەسەری بکەین، بۆ نموونە لەخاڵی یەکدا، تنمية الوعي الديني بێت، لە خاڵی شەشەمدا، ، الاهتمام بالاديان بێت سەبارەت بەخاڵی هەشتەم من رەئێکی کەم هەیە، راستە دروست کردنی کەنیسەو مەعابیدەکان کە ڤاتیکان سەرپەرشتی ئەکات، بەڵام مەتران و قەشەکانی کەلێرەن، سەرپەرشتی کەنیسەکان ئەکەن، فەرقیان نیە، لەگەڵ هی ئێزیدییەکانیش بەهەمان شێوە، کاتێ کەتۆ ئەو شوێنی عیبادانە دروست ئەکەیت، جێگا بۆ ئەوانیش بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەقەکەت تەواو سوپاس کاك باپیر فەرموو.

بەڕێز باپیرکاملا سلێمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە برادەران زۆربەی قسەکانی منیان کرد، تەنها من دەمەوێت تەئکید لەیەك شت بکەمەوە، مەسەلەی جگە لەدینی ئیسلام ئەو ئایینانەی کەلەکوردستان هەن، بۆ مەبەستی پاراستنی تەبایی بۆ مەبەستی ئەو کێشەو گرفتانەی کەئێستا ڕووبەڕووی خەڵکی کوردستان دەبێتەوە بەتایبەتی لە ناوەندی جیهانیدا، کە زۆر موزایدات دەکرێت، زۆر مەشاکیل دەکرێت بەناوی ئەوەی کە گرنگی بەبرایانی مەسیحی یان ئێزیدی وەکو ئەو گرفتانەی کەئەو چەند رۆژەی رابردوو دیتمان، بەمەبەستی ئەوە کەتەماشای ناوەرۆکی یاساکە دەکەین، هیچ گرنگیەکی بەدینەکانی تر نەداوە، تەنها تەرکیزی کردۆتە سەر دینی ئیسلام، بۆیە من پێشنیار دەکەم هەموو ئەو وشانەی کە باسی موسوڵمانێتی و ئایینی ئیسلامی تێدایە، ئەوە بکرێتە پیاوانی ئایینی زائیدەن بکرێتە ئایینی، ئەوەی کەلە فەقەرەی (1-2-8-14) کەلەمانەدا هاتووە، من بەشێوەیەکی گشتی پشتیوانی لەڕای برادەرانی پێشوو دەکەم، زیاتر بەمەبەستی پاراستنی ئەو تەبایەو یەکخستن و یەك هەڵوێستی سیاسی، بەتایبەتی لەورۆڕا کە ڕووبەرروو بووینەوە، من پێم باشە ڕەچاوی ئەوە بکەینەوە، تەنها تەرکیز نەکرێتە سەر دینی ئیسلام بەشێوەیەکی گشتی لە ئامانجەکانی وەزارەت دەڵێم، بۆیە جارێکی تر تەئکید دەکەمەوە، مەسەلەی موسوڵمانێتی و ئیسلامی بەتەنها نەبێت، ببێتە ئایینی و پیاوانی ئایینی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال شمعون ایلیا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادام ناوی وەزارەتەکە هەر وەکو خۆی مایەوە، مەنتقیەن ئەبێت ناوەڕۆکەکەشی بگونجێت لەگەڵ ناوەکەی، بۆ ئەم مەبەستە من پێشنیار ئەکەم، ئیقتراحێکم هەیە، ئەهدافەکان بکرێتەوە بەسێ بەش، فیما یتعلق بالدیانة الاسلامیة، (1-2-3-4) فیما یتعلق بالدیانة المسیحیة، (1-2-3-4) فیما یتعلق بالدیانة ئیزیدیة ئەویش ئاوها، بۆ ئەم مەبەستە ئەم ماددەیەی ئێستا دوابخرێت، نوێنەرێك لە برایانی مەسیحی و یەکێکیش لە برایانی ئێزیدی، لەگەڵ لیژنەی یاسایی وجەنابی وەزیر دابنیشن، ئەو ماددەیە بەو شێوەیە رێك بخرێت، ئەگەر هەر وەك خۆی مایەوە، پێویستە بڕگەکان بەشێوەیەکی عام هەروەکو برادەران باسیان کرد، ئەوە مەنتقیەن وایە دەبێ وابێ، بەنیسبەت بڕگەی یازدە، موستەلەحێك نووسرایە وضبط ممتلکاتها بەڕاستی ووشەیەکی زۆر قورسە، ئەوە ناکرێت سیستەمێکی دیانەتی مەسیحی، وەقفی کەنیسی سیستەمێکی تایبەتی خۆی هەیە، ئیرتیباتی هەیە بە بەتریقیەی بەغدا، لەوێشەوە پەیوەندی هەیە بە ڤاتیکانەوە، ئەمە چۆن دەکرێت بە ممتلکاتی وەقفی کەنەسی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جمالی تر فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی من لەفکرما بوو برادەران باسیان کرد، تەنها یەك تێبینی ئەڵێم، لە ئەهدافەکاندا بیر لەوە بکرێتەوە، کە لەگەڵ ناوەرۆکی یاساکەدا بگونجێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، مامۆستا حەسەن فەرموو.

بەڕێز حسن بابکر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی دەقەیەك زۆر کەمە من هەندێك شتم هەیە کە بۆ برادەران دەمانەوێت زیاتر روونی بکەینەوە، ئێمە کە باسی ئیسلام ئەکەین، شتێکی تازە نیە، ئێمە لەکوردستاندا باسی ئیسلام بکەین، لە 98٪ی خەڵکەکە موسوڵمان بێت، یەعنی ئەو یاسایە کە دەردەچێت باگرنگی بەهەموو دینەکان بدرێت، بەڵام هەر دینەی بەپێی ئەندازەی خۆی، مەسەلەی ناوی عەرەبی و ئەوشتانە، لە کوردستاندا ناوی ئینگلیزی زۆریش

هەیە، بۆ نموونە بازاڕ، دوکان، مەسەلەن زۆر شتی تریش، ئەگەر ئەو ناوە ئەجنەبیانە لاببرێن وبکرێنە کوردی ئەوە شتێکی زۆر باشە، لە بڕگەی یەکدا گەشەپێدانی وشیارێتی موسوڵمانێتی بکرێتە وشیاری ئیسلامی باشترە، بڵاوکردنەوەی ڕۆشنبیری موسوڵمانێتی بکرێتە ڕۆشنبیری ئیسلامەتی، وەکو تەرجومە کردن، فەقەرە سێ ڕێکخستنی کاروباری حەجکردن و عەمرە، بکرێتە حەج وعەمرە کردن، لە فەقەرەی هەشت، دروست کردنی مزگەوت زیاد بکرێت، دروست کردن و نۆژەنکردنەوەی مزگەوت و شوێنە ئایینیەکان، چونکە بەڕاستی ئێستا لەهەولێردا، شتێك بڵاوە دەڵێن کەوەزارەتی ئەوقاف لە هەندێ گەڕەکی هەولێر دروستکردنی مزگەوتی قەدەغە کردووە، بۆ نموونە گەڕەکی شادی، سەروەران، هەڤاڵان، هەولێری تازە، نۆی وەزیران، زیاتر لە 15 هەزار ماڵ دەبێت، یەك مزگەوتی لێ دروست نەکراوە، بەبیانووی ئەوەی کەلەگوندەکان مزگەوت نیە، با دەوڵەمەندەکان بچن لەگوندەکان مزگەوت دروست بکەن، لە فەقەرەی نۆدا، ناساندنی جیهان بەگەلی کورد، کورد جیهان دەناسێت بکرێت ناساندنی گەلی کورد بەجیهان، لە فەقەرەی دە بەدواداچوونی پەرەسەندنی پرۆگرامەکانی خوێندن، بکرێتە بەرەو پێش چوونی پرۆگرامەکانی خوێندن، فەقەرە شازدەش، وەکو سەلاحیەتێکی وەزارەت ئەوە لاببرێت وەکو لیژنەی یاسایی ئاماژەی پێدا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا زۆر سوپاس، کاك پیر خضر.

بەڕێز خضر سلیمان خلیل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەك دیدا من هەبوونا دوو بەڕێوەبەریا گشتیا بۆ کاروباریا ئیزیدیا ئەز باسی ئێزیدیا دکم، یان کریستینا عایدی وانە، سەربە وەزاریا بودجەیا وەزاریا، نەوەکی پێکتیڤیا، وەکو بەڕێوەبەریا گشتیا ئێزیدیا، سودێ وێ ژێ وەربگرێ، تو کەرمکە مە دەرد هەنە، وەزارەتا ئەوقاف و کاروباری دینی، بەس ئێکسانی لەناو هەر سێ دیانەتدا نینە، لە هەڤاڵێ خۆ ئەندامی پەرلەمانی دبیستم، دەڵێن موسوڵمان ئەکسەرییەتەو، ئەمە دیموقراتیەتە، کە دیموقراتیەتە و ئەوان ئەکسەرێتن، ئێمە چوو نافێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس دەقەکەت تەواو بوو، ئێستا کاك دکتۆر کەمال ناوی نووسیوە فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکوکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە حەقیقەت هەموو دینێك موقەدەسە بۆ ئەوانەی کە ئیعتیقادیان پێی هەیە، ئیتر ئەو دینە ئیسلام بێت یان مەسیحی یان ئێزیدی بێت، بۆیە من پێشنیارێکم هەیە، بۆ پەرلەمانتارانی بەڕێز ئەگەر موافەقەت بکەن، ئەوەی کەلەم 17 خاڵەدا هاتووە هەمووی گرنگ و پیرۆزو باشن بکرێ، بەڵام شمولی هەر سێ دینەکە

بکات، بۆ ئیسلام، بۆ مەسیحی، بۆ ئێزیدی، ئەگەر ئەمە ببن واز لە موناقەشەکە بێنین و دەنگی بۆ بدەین زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر بەوردی مولاحەزەی ئەهدافەکانی ماددەی دوو لە پرۆژەکەدا بکەین، دەبینین 7 بڕگە بەتەواوی باسی ئەدیانەکانی تر دەکات، لەوانە بڕگەی(2-7-8-11-13-17)بێجگە لەوەش هەندێك لەبرادەران دەڵێن بەعەدالەت تەوزیع نەکرایە، مودیریاتە عامەکان، ئەگەر مولاحەزەی ئەویش بکەین، یەك مودیریەی عامە هەیە بۆ شئونی ئیداری ومالی ئەویش تەمسیلی هەموو ئەدیان دەکات، یەك مودیریەی عامە هەیە تەنها بۆ حەج وعمرە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عەونی تەنها لەسەر ماددەی دوو مولاحەزە بدە، تکایە دوایی دێینە سەر مبادیئەکان کەی هاتینە وێندەر باسی دەکەین، ئەگەر ئیجازە هەبێتن من داوا دەکەم جەنابی وەزیر رەئی لەسەر ئەو بۆچوونانە بداتن، رەئێك کە حکومەت تەمسیل بکاتن، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئاینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئەمەوێت عەرزتان بکەم، ئەو مەسەلەیەی کە باسی ئەکەن ئێستا، ئەو دەزگایەی کەباس لەیاساکەی ئەکەین ئێستا، بەڕاستی جیاوازە لەگەل هەموو دەزگا حکومیەکان، وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئاینی جیاوازە لە هەموو وەزارەتەکانی تر، لەگەڵ مەسەلەیەکی زۆر حەساس و هەستیار وگرنگدا تەعامول دەکەین، ئێمە رۆژانە تەعامول دەکەین لەگەڵ خەڵکێکدا کە پیوەندیان بە ژیان وپاش ژیانیشەوە هەیە، بە مەسائیلی ژیان و ماددییشەوە هەیە، ئەمەی ئەمڕۆ ئەم بەیانیە رووبدا زۆر پەیوەندی بە وەزارەتی ئەوقافەوە هەیە، لەبەر ئەوە تکا ئەکەم لە برایانی بەڕێزی ئەندامانی پەرلەمان زۆر بە وردەکاری تەعامول بکەن لەگەڵ ئەم مەوزووعەدا، دێمە سەر باسی دووەم/ بەحەقیقەت سەرجەم کەنیسەو قەشەو پیاوی ئاینی هەروا مەسیحیەکان ئێزیدیەکان کاکەییەکان، بۆ خۆیان دەزگای دینییان هەیە، ئێمە هیچ پەیوەندیەکمان نیە لە شئونی مالیان، لە دارشتنی بەرنامەکانیان، بەڵام بەنیسبەت پیاوانی ئاینی موسوڵمانەوە، مزگەوت، ئیمام جومعەو جەماعەت هەمووی لە 100٪ لەژێر کۆنترۆڵی وەزارەتدایە، یەعنی ئێمە ناو بەناو هەفتەی پێشوو بە ئیمامەکانی هەموو کوردستانمان ڕاگەیاندووە کە مەسەلەی ئەو کارەساتەی کە رووی داوە قسەی لەسەر مەکەن، بۆ ڕاگرتنی ختورەتی وەزعەکە بۆ ڕاگرتنی ئەمن و ئاسایش لەکوردستان، هەموویان بەقسەیان کردین، بە سوپاس و تەقدیرەوە، وتمان تەتەروف مەدەن بەو مەوزوعە،

چونکه لەوانەیە ئیسارەی خەڵك بکرێت، مەشاکیل دروست ببێت، ئەگەر دامەزراندنی مامۆستای ئایینی ئیمام وخەتیب تەرفیعیان، خانوویان مەنهەجی دیراسیی مزگەوت، بانگدانیان، هەمووی ئێمە کۆنترۆڵمان کردووە، بەڵام بەنیسبەت کەنیسەو بەنیسبەت جێگەی ئایینی برایانی مەسیحی و ئێزیدیەوە، ئێمە بە هیچ شێوەیەك ئاگامان لێیان نیە، نە تەدەخول ئەکەین میزانیەی تایبەتی خۆیان هەیە، لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە وەکو وەزارەتی ئەوقاف، وەکو حکومەتی هەرێم کراوەین، بەنیسبەت ئایینەکانی ترەوە، ئامادەین هاوکاریان بکەین وە ئامادەش بووینە، دوو مودیریەت دامەزراوە، تا ئێستا بارەگاکانیان لە سلێمانیە، لە دیوانی وەزارەت نیە، ئەو مودیریەتانەش کەلە قانونەکەدا هاتووە، ئەوەیە کە موقتەرەحە، دەستەلاتیان بۆ دیاری بکرێت، کاروباریان بۆ دیاری بکرێت چی بکەن چۆن کار بکەن، دوای ئیقرار کردنی ئەو قانونە ئەو مودیریاتانە ئەکەونە سەر سکەی کار کردنی خۆیان، ئەوە نوقتەی دوو من پشتگیری لە پێشنیارەکەی کاك دکتۆر کەمال ئەکەم، لە هەرشوێنێکدا کە هەیە مەسائیلی ئایینی وەکو ئایین سەیر بکرێ، یەعنی کە باسی پیاوانی ئایینی ئەکەین، ئێمە زمنەن ژمارەیەکی زۆر موسوڵمان هەیە لەکوردستاندا، بەڵام خەڵکی تریش هەیە ریعایەتیان بکەین، لەبەر ئەوە باس کردنی پیاوانی ئایینی مومکینە هەندێك لە مەسائیلەکانمان چارەسەر بکات، سێ: بەنیسبەت مزگەوت قەدەغەکردنەوە مامۆستایەکی بەڕێز باسی کرد، بینای مزگەوت قەدەغەنەکراوە، بەعەکسەوە رێکخراوە بە قانونێك مزگەوت دروست کردن رێکخراوە لە شاری هەولێردا 318 مزگەوت هەیە، هەندێ گەڕەك هەیە مزگەوتێك لە مزگەوتێکی ترەوە دەمەتر دوورە بانگی ئەم تێکەڵاوی ئەوی تر ئەبێت، لەبەر ئەوە تەنزیم کراوە، لە 6/1 وە دەست کراوە بە پرۆژەیەك بۆ چۆنیەتی بیناکردنی مزگەوت لە هەموو کوردستاندا، لە شارەگەورەکان و لەقەزاکاندا، بەنیسبەت گۆڕینی ناوەوە، ئێمە ئێستا بەرنامەیەکمان هەیە بەڕاستی هەندێك ناو هەیە ناگونجێت لەگەڵ واقیعی کوردایەتی ئەمڕۆماندا، ناوی پیاوی ئایینی هەیە، ناوی عالی کورد هەیە، ابن حاج هەیە، ابوبکری مسەنیف هەیە، کاك ئەحمەدی شێخ هەیە، عبدالسلامی بارزانی هەیە، ئەم ناوانە لەگەڵ هەندێك ناوی نەشازە لەگەڵ موجتەمەعی کوردیدا لیژنەیەکی پسپۆڕمان داناوە بۆ گۆڕینی هەندێك ناو کە ناگونجێن، ئەوە کاری پێئەکرێ و خەریکن جێبەجێی ئەکەن، بەنیسبەت کردنەوەی دەورات بۆ ئایینەکانی تر هەندێك لەبرادەران باسیان کرد، خۆیان ئەو دەوراتانە ئەکەنەوە وەکو باسم کرد، خصوصیاتی کەنائیس و ئەدیرەو جەوامیع و ئەدیانەکانی تر، ئێمە تائێستا پەیوەندیمان پێیانەوە نەبووە، کاریشمان پێیانەوە نیە، بۆخۆیان دەورە ئەکەنەوە ناتوانین دەورەیان بۆ بکەینەوە، ئەگەر ئەوان بێنە ژێر کۆنترۆڵی وەزارەتی ئەوقافەوە وەکو دینی ئەوانەی پەیوەندیان بەدیینی پیرۆزی ئیسلامەوە هەیە، ئێمە هەموو شتێکیان بۆ ئەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس کاك خۆرشید.

بەڕێز خورشید سلیم شێرە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا جەنابی سەرۆك غەدرت لەمن و جەنابی وەزیر كرد، ئەگەر ئیجازەم بدەیە زۆر یارمەتی خوشك وبرایان دەدەم، بۆ چەند دەقەیەكی قسە ناكەم، چونكە من مەعلوماتی باشم هەیە و یارمەتیشتان دەدەم، ئەگەرنا داوای لێبووردن ئەكەم، وەڵڵاهی داوای لێبووردن ئەكەم، بە دەقەیەك تەواو نابم.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

خەمان خان فەرموو.

بەڕێز خەمان زرار اسعد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پشتگیری لەقسەكانی كاك ئەندریۆس و دكتۆر كەمال ئەكەم، دووش لە تەوزیحاتی جەنابی وەزیر بەڕاستی من زۆرتر نیگەران بووم، ئەویش ئەوەیە لەقسەكان پێدەچێت، ئەو وەزارەتی بۆ شئونی ئیسلامی بێت نەك بۆ شئونی دییەنی، بەڵگەشم بۆ ئەوە من پرسیارێكیشە ئاراستەی وەزیری ئەكەم، بۆ نموونە مەجلسی رۆحانی ئێزیدیەكان كەلە پرۆژەی دەستووریش هاتووە، بەیانی چۆن رێك دەخرێت لەگەڵ كاروباری یەعنی لەگەڵ كاروباری ئەو وەزارەتەدا، یەعنی پەیوەندی نێوان مەجلسی رۆحانی و لەگەڵ وەزارەتی كاروباری ئاییەنی چۆن رێك دەخرێت ئەگەر بە درێژی بۆمان باس بكەن، بۆ ئەوەی تێبگەین ئەمە لەلایەك لەلایەكی تریشەوە، پرسیارێكی تریشم هەیە لە وەزیر، دەكرێ وەزیر رۆژێك بێت وەزیری كاروباری شئونی دینی، ئیسلام نەبێت، دەكرێ مەسیحیەك یان ئێزیدییەك بكرێت بەوەزیر، چوارەمیش پێشنیار دەكەم، ئیزافەی ماددەیەك بكرێتن، ئەویش ئەوەیە كە ماددەكە بكرێت بەدابین كردنی ئازادی دین و بیروباوەڕ لە كوردستان كە ئەمە رێك ئەو ماددەیە كەلەدەستووری عێراقیش هاتووە، كە پێم وایە لەگەڵ هەموو موعاهەدات و مافەكانی مرۆڤیشە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس كاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەمن مولاحەزەم لەسەر فەقەرەی پێنج هەیە، كە دەڵێت حساب بكرێتەوە حسابێكی خاص في البنوك المعتمدة بكرێتە، المصارف الحكومية، لەبەر ئەوەی البنوك المعتمدة هی شەریكاتی ئەهلی هەیە، موعتەمەدە، خوا نەكات كە تەعەروزی ئیفلاس دەبێت، بەقەرارێكی مەحكەمە كۆتایی بەهەموو شتێك دێت، بڕگەیەكیش زیاد بكرێتن، للوزارة إستثمار اموالها وفق برنامج معدة من قبلها و مصادقة مجلس الوزراء لەبەر ئەوەی ئەو پارەیەی كە هەیەتی لەبانق لەخۆی زیادە، دەتوانیت لەخودی بانقەكەی بەوەدائیع سابتە دایبنێت، سالّی لە 6٪ فەوائید وەربگریت، بۆ ئەوەی ئیراداتی بەقوەت بێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس مامۆستا شێخ فتاح نەقشەبەندی.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی من هەستی پێئەکەم برادەرانی مەسیحی و ئێزیدی، لەهەندێ وشەی ناو پرۆژەکە نیگەرانیان هەیە، جا بۆیە من داوا ئەکەم کە ئەڵێت رعاية شؤون الاماكن المقدسة یەکێك لەبرادەران باسی کرد وتی کە دەڵێت رعایە خۆ خێرمان پێناکەن، من پێم باشە بیکەینە تأمین خدمات شؤون الاماكن المقدسة، لە زۆر شوێنی دیکە ئەو رعایە هاتیە، ئەگەر رعایەتەکە لابچێت، حەلی موشکیلە ئەکات، دووم/ کاك ئاریز بوو وابزانم باسی فەقەرەی هەشتی کرد، کە ئەڵێت خانوو بکرێت بۆ ئیمام وخەتیبەکان، ئەوە لەوەزارەتەکانی دیکە نیە، ئێمە پێشەکی زۆر زۆر سوپاسی جەنابی وەزیر ئەکەین، کە ئەوە ئیقتراحی ئەوە، چونکە ئێمەی خوتەبا لە کوردستان عەدەدێکی کەمە، ئەگەر هەموو وەزارەتەکانی دیکە بکرێن، بەشێوەی وەزارەتی ئەوقاف حەقی خۆیانە، بەڵام چونکە وەزارەتی ئەوقاف مونتەسیبی وەکو ئیمام وخەتیبی کەمە، جێی تەقدیریشە ئیمام و خەتیب تەقدیر بکرێن، هەرچەندە من خۆم مەلا نیم، ئیشم نیە، مزگەوتم نیە، پێویستیشم بەخانووی مزگەوت نیە، بەڵام حەقیقەتەکە لێرەیە، پێم وایە ئەو ئیقتراحە نەخرێتە باس باشە، جێی خۆیەتی رعایەی ئیمام وخەتیب بکرێت لە مزگەوتەکەدا، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆرە ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە هەر بڕگەیەك،لەهەر شوێنێك باس لەئیسلام کرایە، الادیان اخری، زیاد بکەین، هەروەکو لە ئەسباب موجیبەدا هاتیە، مەبەست لەدارشتنی ئەو یاسایە، محبة بین الادیان، لەهەر بڕگەیەك لەپرۆژەی ئەو یاسایە، باس لە دور العبادة کرایە، پێویست ناکات نموونە بهێنینەوە، وەك جامع و کەنیسەو دور العبادة، بەموتلەقی هەموو دەگرێتەوە، چونکە لەبڕگە هەشت هاتیە، تعمیر المساجد والجوامع، المساجد والجوامع پێکەوە هاتیە، کە عیبادە دەیگرێتەوە، بڕگە شەش و دوازدە لێك بدرێت، پێم باشە، چونکە باس لە علما دەکات، بڕگە حەڤدەش تنسیق مع وزارتی التربیة والتعلیم العالي زیاد بکرێت، لە بڕگەی کۆتایی ئەو ماددەیە، بەنیسبەت بڕگە دەش متابعة تطویر المناهج الدراسیة، با قوتابیان، نەوەی نوێ زانیاریان لەسەر هەموو ئایینەکان هەبێت، تەنها تەرکیز نەکرێت لەمەنهەجی دیراسی لەسەر ئایینی ئیسلامی پیرۆز، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ڕۆمیۆ فەرموو.

بەڕێز ڕۆمیۆ حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من زۆر بەخێرایی تەئکید دەکەمەوە، لەسەر ئەوەی کە ناوو ناوەڕۆکی یاساییەکە لەگەڵ یەك ناگونجێت، دوو ئێمە داوا دەکەین، کە بەمەبدەئی موشارەکە، چۆن ئێمە موشارکین لەبنیادنانی کوردستان و پێکەوە ژیان، لە

رووی ئایینیشەوە هەروابێ، سێ ئەو قسەیەی کەسۆزان خان لەدەمی کاك خۆرشید شێرە باسی کرد، من حەزەکەم کە ئێوە بزانن کەهەموو کەنیسەکان، سەر بەرۆما نین، کە لەخاڵی یازدەدا هاتووە، لەهەمان خاڵدا کەلیمەی رعایە، بەڕاستی من زۆر دژی کەلیمەی رعایەم، کەلە دەستوور و لەیاسا و لەمێژوودا، ئەنووسرێت، چونکە زەمانێکی تێدا نیە، لەسەر قسەکەی شێخ فەتاحیش، کەباسی کرد، من بووم کەباسی خێرم کرد، بەڵام بەو شێوەیە نەبوو، وتم رعایە لێرەدا، وەکو ئەوە وایە کەخێر کرابێت بەخەڵك، بۆیە من داوا دەکەم بگۆڕێت، قسەکانی جەنابی وەزیریش زۆر راستە، کە هەموو شتێك کراوە بۆ ئایینی مەسیحی و ئێزیدی لە ئاوەدانکردنەوەو بنیادنان ودروست کردنی کەنیسەو شتەکانی تر، بەڵام تا ئەو لەحزەیەی کەئەم یاسایە دەر ئەکرێت، هەموو ئەم شتانە ئەبێ بگۆڕێت لە رووی یاساییەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەواو وەختت کاك رۆمیۆ، کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم هەموو سەرۆکی لیژنەکان کە ڕاپۆرت دەخوێنەنەوە، وەکو لیژنەی یاسایی بەزمانی کوردی وبەزمانی عەرەبی هەیان بێت، چونکە هیچ سەرۆك لیژنەیەك لە پەرلەمانی عێراقی ئەگەر سەرۆکی لیژنەکە کوردیش بێت، بەزمانی کوردی ڕاپۆرتەکەی ناخوێنێتەوە، لێشی قبوڵ ناکەن، دووەم لەسەر ماددەی دوو بڕگەی سێ داواکاریم هەیە لە بەڕێز وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئایینی، لەو شوێنانەی کە شوێنی پرسەی تێدا نیە، شوێنیان بۆ دروست بکەن، بەڕاستی ئەمە دەبێتە هۆی پاراستنی مزگەوتەکان و خەڵکەکە زۆر سوودی لێ دەبینێت، هیوادارم ئەوە بەهەند وەربگری، لەخاڵی دووەم لەماددەی دووەم پێشنیار دەکەم، لە ماددەی دوو ڕێکخستنی کاروباری حەج وعەمرە بۆ موسوڵمانان، پێویستە ناردنیان بۆ ماڵی خوا بە تیروپشك بێت، بەڵام نەك ئەو تیروپشکەی کە تاوەکو ئێستا پەیڕەوی کراوە، پێشنیار ئەکەم هەر لەمساڵەوە ناردنی حاجیان بۆ حەج وعەمرە، بەم شێوەی خوارەوە بێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار تەواو بوو وەختەکەت ئەتوانی ئەوە بە نووسراو بینێریت، زۆر سوپاس، سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەروەکو برادەران لەگەڵ بەکارهێنانی وشەی ئایینم بەگشتی، لەو شوێنانەی کە گشتیە، لە خاڵی (7-11) باس لە تایفە کراوە، لە هەردوو جێگا وشەی تایفە لابببرێت، چونکە دین نیە تایفە، لە خاڵی هەشت کەباسی دابین کردنی خانوو بۆ ئیمام و وتار بێژەکان دەکرێ لەو مزگەوت وشوێنە ئایینیانەی کە بینا دەکرێن، بەنیسبەت خاڵی 13 باس لە ئامادەکردنی هەموو ئامرازەکانی خزمەتگوزاری لە هۆڵ وپێداویستیەکانی

بۆنە ئایینی وکۆمەلایەتیەکان، دیارە ئەوە مەبەستی پرسەش دەگرێتەوە، کە کێشەی پرسەکان چارەسەر دەکات بۆ ئەوەی لەمزگەوت نەبێت، لەهەمان کاتدا پێشنیار دەکەم، تایبەتمەندی بارودۆخی ژنان لەدروست کردنی هۆڵەکاندا لەبەرچاو بگیرێت، چونکە هۆڵی پرسەی ژنان زۆر کەمە لە کوردستان، پشتگیری خەمان خان دەکەم، لەزیاد کردنی بڕگەیەك بۆ ئازادی ئایین و بیروڕا لەکوردستان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سردار صباح بۆزو هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو خۆشەویستیمان بۆ ئایینی پیرۆزی ئیسلام، ئاینەکانی تریش وەکو حرصمان لەسەر پاراستنی ئەو ئایینانە، داوا دەکەین کەوا هەتا بکرێتن ئەو ئایینانە دوور بخرێنەوە لە دەستەڵات، لەبەر ئەوەی تێکەڵکردنیان بەدەستەڵات وبەسیاسەت وا دەکات، کە ئەو ئایینانە تەحەمولی غەڵەتەکانی سیاسەت بکەن، کە بێگومان لەکاتی مومارەسە کردنی سیاسەت غەڵەت ئەنجام دەدرێت، ئەوە یەك، دەبێ هەوڵێش بدەین لەهەموو یاساکان یەکسانی تێدا بێت نابێ هیچ تائیفەیەك، هیچ ئایینێك هەست بەغوبن بکات، غوبن کارێکی زۆر خەتەرە، بەکورتی لەفەقەرەی یەك پێشنیار دەکەم، ئیزافەی ئەوە بکرێت وتنمية الوعي الديني ونشر الثقافتها، لەفەقەرە شەش یان بکرێتە الادیان کافة واحترام علماء الدين، لێرە شتێکی زۆر باشە کەدەڵێت واحترام علماء الدين وتحسين اوضاعهم المعاشية، ئەدی قەشەکان، پیاوانی ئێزیدی و ئەوانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەقیقەکەت تەواو کاك سەردار، کاك محمد حکیم.

بەڕێز محمد حکیم جبار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵاهی بەداخەوە بووە بەصیراعی ئەفکار، یەعنی شتەکان زۆر تێکەڵ بوون، دیموکراتیەت و ئیسلام و مەسیحیەت و ئێزیدیەت، پیاو نازانێت لەکوێوە دەست پێبکات، من جارێك لەسەر قانونەکە هەندێك شت ئەڵێم، خاڵی شەشەم پێم باشە ئەو تحسين اوضاعهم المعاشية نەوترێت، چونکە جوان نیە بۆ مامۆستایان، وە العلمیە، زیاد بکرێت، موستەلزەماتی مەسائیلی ئەنتەرنێت، با تەنها بۆ وەزارەتەکانی تر نەبێت بۆ ئەوقافیش هەبێت، مامۆستایان ئیستیفادەی لێ بکەن، لە خاڵی دەیەم، تنمیه الجانب العلمی، واتە مەبەستم غەیر لە مەدارسەکان تنمیه الجانب العلمیش بکرێت، بەس قەزایەی شەرعی نەکرێت، هەندێ علومی تریش بوترێت، هەندێك خاڵ ئیزافەم هەیە، یەکەم، داوا دەکەم وەزارەت نەخشەیەی نوێی هەبێت، بۆ ئەو کارە هاوکاری مامۆستایان تەقلیدی نەبن، دووەم خاڵێك ئیزافە بکرێت، توثيق دور العلماء الكورد السابقين في لخدمة الاسلام على مر العصور سێیەم، السعي للحصول على الفتاوى من العلماء المعتبرين، على الصعيد العالمي بما يخدم القضايانا القومية، وە خاڵێکیش بنووسرێت ئەم وەزارەتە هەموو محاوەلەتێك بکات بۆ

ئەوەی کە تەفریقە نەخرێتە بەینی ئەدیانەوە، من یەك پێشنیارم هەیە جەنابی سەرۆك ئەویش ئەوەیە گەرچی من لام ئاساییە ئەم وەزارەتە هەرنەبێت ئیعتیادیە، کە ئەم وەزارەتە هەر نەبێ، کە ئەم هەموو کێشەیەی هەر لێ دروست ئەبێت، ئەگەر هەیشە ئیحترامەن بۆ رەئی برایانی مەسیحی پێم باشە هی ئەوان جیا بکرێتەوە، با هەیئەتێك بۆ مەسیحیەکان هەبێت، بە شئونی خۆیان هەڵبستێت، با ئێزیدیەکان هەیئەتێکیان هەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە وەخت تەواو بوو، ئەو موقتەرەحەشت گەیشت زۆر سوپاس، فەرموو دکتۆرە شوکریە.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پرسیارێکم هەیە بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن لەبەڕێزت، ئایا دەبێت سەرۆکی لیژنەی ئەوقاف و کاروباری دیینی بەتەنها راپۆرتێك بنووسێت، بەناوی خۆیەوە یان دەبێت بنووسێت لیژنەی ئەوقاف و ئەوشتانە، ئەمە پرسیاری یەکەم، پرسیارەکانی ترم بەڕاستی من هەست بەجیاوازییەك و ناعەدالەتیەکی زۆر دەکەم، لەم یاسایەدا کە پێشنیاز کراوە، لەبەر ئەوە من قسەکەی دکتۆر کەمال دووبارە دەکەمەوە، لیژنەیەکیش پێك بێت لەبرا مەسیحی و ئێزیدیەکان و هەروەها کلدو ئاشور بۆ ئەوەی لەگەڵ لیژنەی قانونی سەرلەنوێ پێیدا بچنەوە، ئەمە خاڵێکم، دووش هاوڕام لەگەڵ خەمان خان و ئەو خوشکەی تر بۆ دابین کردنی ئازادی ئایین لە کوردستاندا، هەروەها داوا لەوەزیری ئەوقافیش ئەکەم، دیاری ئەو ژنانە بکرێت کەلە پرسەکاندا قورئان دەخوێنن و وەزعی خەڵکەکان دائەدەن، چونکە خۆم چەندین وتارم نووسیوە لەوبارەیەوە، بەڕاستی دووڕە لەئایینی ئیسلامەوە، زۆر خورافات ئەخەنە ناو قسەکانیانەوە، کە پێویست ناکات من لێرەدا باسی بکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەقەکەت تەواو بوو دکتۆرە شوکریە، فکرەکەشت گەیشت زۆر سوپاس، کاك هیوا فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ڕاستیدا ئەم بابەتە بابەتێکی ئاو کێشە، زۆر قەزیە تەداخول ئەکات، من بەشەکەی خۆم لەگەڵ ئازادی بیروڕاو ئایین ئەوە حەقێکی ئینسانە کەخوای گەورە پێی داوە، بەڵام زۆرجار پیادەکردنی یەکسانی، عەدالەت زایع ئەکات، ئێمە لەگەڵ ئەوپەڕی ڕێزداین بۆ برا مەسیحیەکان و ئێزیدیەکان، بەڵام بمانەوێت ونەمانەوێت، ئەم وەزارەتە وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئیسلامی بووە، ئێستا ئەمە هەندێ مولابەساتە وای لێکراوە، حەتاوەکو ئەو برا وتی ئێمە ئەگەر وەزارەتی ئەوقافیش نەبێت، ئاساییە، عەدالەت بەو شێوەیە پیادە دەبێت حەتا لەسەر ئاستی عێراق، ئێستا وەقفێك هەیە، وەقفی سونیە، وەقفێك هەیە، وەقفی شیعەیە، لەبەر ئەوە ئەم ماددە لیژنەیەك دابنیشن سەرلەنوێ دایبڕێژنەوە، خاڵێکی تریش لەفەقەرەی هەشت، باسی قەزیەی وەقف ئەکات، ئەبێ ئەوە دیاری بکات وەزارەتی ئەوقاف، سەرچاوەکانی داهاتی

وەزارەتی ئەوقاف بەشێکی وەقفە و بەشێکی لە بودجەی هەرێمە، بەشی وەقف نابێت دەستکاری تێدا بکرێت، ئیلا بۆ ئەو لایەنەی کە دیاری کراوە دەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕای من فەلسەفەی دروست بوونی ئەو وەزارەتە، زۆر وازح نیە لە ئەهدافەکانیدا، خۆی بەوبارو زروفەی کە کوردستان تێیدا تێپەڕیوە ئێمە زۆر داکۆکیمان کردووە لەسەر ئەوەی کە ئایین لەخزمەتی نەتەوایەتی ونیشتیمانی بێت، وەزعی کوردستانیش وەزعێکی تایبەتە، بۆیە پێم وایە خاڵێك ئەبێت ئیزافە بکرێت زۆر بەرووبی لە خاڵە یەکەمەکانی بێت بەکوراندن کردنی ئایین بێت، ئایین لەخزمەتی نەتەوەو نیشتیمان بێت، ئەوە دەبێتە هۆی هەم گەشەکردنی ئایین بەشێوەیەکی نوێ و مۆدێرن، هەم پێشکەوتووکردنی تاکەکانی کۆمەڵگەی ئێمەش، دووەمیشیان خاڵی (10-17) کە هەردووکی پەیوەستە بەمەسەلەی پەروەردەو خوێندنی باڵا، مەعاهد و دراساتی ئیسلامی و ئایینی لە زانکۆکانیش بەهەمان شێوە، پێم وایە ئەم دوو خاڵە نابێ لە ژێر چاودێری وەزارەتی ئەوقاف بێت، با یەك سەرچاوە هەبێت بۆ داڕشتنی مەنهەجی خوێندن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ زۆر سوپاس، کات تەواو بوو نازناز خان، کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری رەئیەکەی کاك ئەندریۆس و دکتۆرکەمال ئەکەم، ئەم پێشنیارانەشم هەیە، چوارو پێنج دەمج بکرێت، پشتگیری ئەو رەئییەی لیژنەی قانونی ئەکەم، حەوت و یانزە دەمج بکرێت، دەو دوانزە و حەفدە دەمج بکرێت، بەپێی ئەو تێڕوانینانەی کاك ئەندریۆس و ئەو هەڤاڵانە، پانزەو شانزە لابرێن، چواردە تەنها ریزی یەکەمی بمێنێت، دووەم و سێیەم نەمێنێت، چونکە خوێندکار لەخوێندنگاکەی لە یەکی سەرەتاییەوە تا ئەچێتە جامیعە قورئان ئەخوێنی، هیچ پێویست ناکات لەهاویندا قورئان بخوێنێت، دوو برگە زیاد بکرێت یەکێکیان ئەوەی خەمان خان دابین کردنی ئازادی بیروڕا، خاڵێکی تر وەزارەت رێگر بێت لەبەردەمی ئەوەی کە شوێنە پیرۆزەکان بەکار بهێنرێن بۆ کاروبار و ئامانجی سیاسی سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە بەشێك لەقسەكانی من كرا، بەس تەنها یەك مولاحەزەم هەیە، دیارە ئەو وەزارەتە بۆ كاروباری دییەنە، بە تەئكید ئەوەی لێرە بۆ دینیی ئیسلام نووسراوە، پڕ بەپێستی خۆیەتی، بەڵام بەڕاستی لەو شوێنانەی مەفروزە بۆدین، بۆ دیانەتەكانی تریش بنووسرێت، ئەو حقوق وگرنگی دانەی بۆ دینی ئیسلامی هاتووە بۆ ئەوانیش وابێت، بۆ نموونە لەفەقەرەی شەشەم، كاتێك دەڵێت الاهتمام بالدين الاسلامي الحنيف وتراثه واحترام علماء الدين الاسلامي، یەعنی چ دەبوو ئەگەر بۆ علمای دینەكانی تریش بووایە، مەسەلەن لە خاڵی پازدەم استيعاب خريجي الثانويات والمعاهد والكليات الاسلامية ئەمەش چی دەبوو ئەگەر بۆ خەریجی دیانەتەكانی تریش هەمان حقوق بووایە، لەبەر ئەوە بەڕاستی من تەئیدی ئەو برادەرانە دەكەم كە هەرسێ دیانەتەكە بەجیا لەوەی كە كاك دكتۆر كەمال پێشنیاری كرد، پشتگیری لەو رەئیە دەكەم كە حقوقی هەموویان یەكلایی بكرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

دكتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من كۆمەڵێك تێبینیم هەبوو، بەڵام لەبەر ئەوەی لەماوەی دەقیقەیەكدا، هەر تەنها ئەتوانم یەك، دوو تێبینی بخەمە بەردەم جەنابتان، یەكەم/ من پشتگیری لە بۆچوونی جەنابی وەزیر دەكەم لە رووونكردنەوەكەیدا، لەكوردستاندا دامەزراوەی تایبەتی هەیە بە هەموو ئایینەكان، بەڵگەشم ئەوەیە كەوا قانونی تایبەتی هەیە، بۆ باری كەسایەتی بۆ موسوڵمانان، بۆ مەسیحیەكان و بۆ ئێزیدیەكان، ئەوە بەڵگەی ئەوەیە كەوا پێویستە بەچاوێكی تایبەتیەوە تەماشای هەموویان بكرێت، تێبینی دووم/ لەبارەی بڕگەی پێنجەمی راپۆرتی لیژنەی قانونیە، پشتگیری لە بۆچوونەكەیان دەكەم، بەڵام پێشنیاز دەكەم بەشێوەیەكی كورت تر دابڕێژرێتەوە، بەم شێوەیە، بەرەو پێشخستنی بەرنامەی خوێندن، لە هەموو قۆناغەكانی خوێندندا لە پێناو ریسواكردنی بیرۆڕای توند رەویی و بەكافركردن لەگەڵ دابین كردنی قوتابخانەی شیاو بۆ پەیمانگاو كۆلێژو خوێندنی باڵا، تابتوانن زانایانی ئایینی بەتوانا دەربچووێنن لە هەموو بوارەكاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس موقتەرەحەكەت بەنووسین تەقدیمی لیژنەی یاسایی بكە دوایی، كاك حاتم.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی منیش زۆر خاڵم لا كاكلە بوو، بەڵام دیارە زۆری ئەو بەڕێزانە باسیان كرد، تەنها یەك دوو خاڵێك هەیە رەنگە ئەویش لە تەعلیماتی وەزارەتدا هەبێت، بەڵام من لێرە حەزەكەم ئیشارەتی پێ بدەم، یەكێك

لەوانە بەحەقیقەت بەنیسبەت وتارەکانەوە، یەکێك لەو بەڕێزانە ئیشارەتیان پێدا، حەقە لە بۆنە مەئساویەکانی ئێمەی میللەتی کورد، وەکو ئەنفال و جینۆسایدو کۆڕەو ئەوانە، ئیشارەت بدرێ پێیی و بیرە نەتەوایەتیەکەشی تێکەڵ بکرێت، یەعنی ئەوە شتێکی زۆر زەروریە لەو کاتانەدا خەڵکیش گوێی لێ ئەگرێت، بەحەقیقەت چاوەڕێشی ئەکات، ئەوە یەك، دووش، خاڵی تر ئەگەر لەگەڵ بڕگەی سیازدە، لە هەمان ماددە دەمج بکرێت، رێکبخرێت، ئەویش رێکخستنەوەی پرسەکانی ئێمەیە لە هەرێمی کوردستاندا، بەحەقیقەت تەعزییەکان بەتایبەتی لە سلێمانی شێوەیەکە لە دهۆك شێوەیەکە لە گەرمیان شێوەیەکە، ئەم دوو سەعاتە ئەو سەعاتێکە ئەو دوو رۆژە ئەو چوار رۆژە، بەحەقیقەت ئەگەر ئەوەش لەگەڵ بڕگەی سیازدە رێکبخرایە زۆر چاك بوو سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك تەلعەت فەرموو.

بەڕێز طلعت محمد صالح توفیق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من داوا دەکەم یەکەم دابین کردنی کارەبا بۆ هەموو مزگەوتەکان، مزگەوتێك کارەبای هەیە یەکێکی تر نیەتی، دووم/ بایەخدان بەمەزارەکان، یەك لەوانە مەزاری مەلافەندی لە هەولێر، پێشان باخ و باخچە بوو ئێستا بینیتان چی لێهاتیە، سێیەم/ زیاد کردنی قەبرستان لە هەولێر قەبرستانەکان پڕ بووە، حەز دەکەم لە رێگای کەسنەزان بێت وە بەحرکەو قەتەوی، ئەوی دی تەوحید کردنی کاتی بانگدان لە مزگەوتەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە بەس هەر مولاحەزەیە، وەزارەتی ئەوقاف تەنها هەر هی هەولێر نیە، هی هەموو کوردستانە، رێگای کەسنەزان دەبێ شمولیاتی هەبێ بەهەر حاڵ کاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت بڕگەی سێ کاروباری حەج، پێشنیار دەکەم کەوا خول بۆ مورشیدەکان بکرێتەوە، کە هەندێك خاڵی جیاواز هەیە لە سەفەری حەجدا نەمێنێت، هەروەها مەناسیکی حەج بەکوردی دەربچێت، لەبەر ئەوەی کەمەرکەزێتێك بۆ حاجیان پەیدا ببێت، لە بڕگەی پازدە بۆ تەوزیف کردن لە وتار بێژو قورئان خوێن سونەتە لە ئیسلامدا کابرا دەنگی خۆش بێت بلەرێتەوە، فەساحەتی هەبێت، بەڵام ئێستا هەندێ خەڵکی بەتەمەن وپیرو کەم توانا هەن، جەنابی وەزیر و وەزارەت پێداچوونەوە لەو مەسەلانە بکات، شتێکی باشە، بۆ محتەوای بڕگەکانی ئەم ماددەیە، من عەرزی بەڕێزان ئەکەم، کە پێکهاتەکانی وەکو پێکهاتەی کوردستان هاتووە، لە رووی ئایینەوە، من هیچ خیلافێك لە بەینی ئایینەکان نابینم لەکوردستان، بەتایبەت هەندێك حاڵەتی نائاساییش رووەدەن، زۆر بەشێوەیەکی ئاسایی هەموو لایەك مەوقیفی دەبێت

و چارەسەر دەبن، جەنابی وەزیریش تەوزیحاتی باشی دا، ئەگەر بەهەند وەربگیرێت، کە ناوی ئایینی ئیسلام لەهەندێك بڕگە لە خوارەوە هاتووە، ئایینەکە ئایینی ئیسلامە، تۆ ناکرێت بڵێیت ئایینی موسوڵمانان، تەفسیری جیاوازیش بۆ بڕگەکانی ئەم ماددەیە، ماددەکە بەنوقسان دەردەچێت زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عوسمان احمد فەرموو.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەی دووەم فەقەرەی یەك/ جوهر بگۆڕێت بە مبادیء، دووەم/ تا ئێستا لە کوردستاندا گرفتی ئایینی نەبووە بەڕاستی ئەگەر دروست نەکرێت، تا ئێستا گرفتی ئایینی لەبەینی موسوڵمانان و مەسیحیەکان، ئێزیدیەکان و هیچی دیکە نەبووە، ئەگەر عەمدەن دروست بکرێت ئەوە باسێکی دیکەیە، باشترین دەلیلیش برایانی مەسیحی کە ماونەو کاتی خۆشی کە جولەکەش و ئێزیدیش هەبووە، بەڕاستی نەهاڕدراون و زۆریش رێزیان لێگیراوە، لەمەو دوا کە بەمەبەستێك دروست بکرێت ئەوە شتێکی دیکەیە، پێشنیار دەکەم لە ئامانجەکانی وەزارەت، ئامانجێکی تر زیاد بکرێت، وەکو چۆن وەزارەتی ژینگە هەر کارخانەو شەریکەیەك دروست بکرێت، پێویستە بە موافەقەی وەزارەتی ژینگە بێت، بۆ ئەوەی ژینگە پیس نەکات و نەیشێوێنێ، پێشنیار دەکەم ئامانجێکی دیکە زیاد بکرێت، ئەویش ئەوەیە وەزارەت یەك لە ئامانجەکانی ئەوە بێت، ئاراستە کردنی دام و دەزگاکانی راگەیاندنی هەرێم بەشێوەیەك لەگەڵ پەیامی پیرۆزی ئیسلام و نەریتە رەسەنەکانی کۆمەڵگای کوردستاندا بگونجێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عوسمان بانی مارانی:

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادام لەکورستان پێکهاتەی کوردستان وا هەڵکەوتووە، چەندین ئەدیان و ئەقوامی جیاجیای تێدایە، هەموو ئەدیانەکانیش پێیان وایە، بەتایبەتی ئەوانەی موسوڵمانەکانیش یان بڵێین حزبە ئیسلامیەکانیش لەگەڵ ئەوەنە ئازادی دین هەبێت، حەقی خۆیتیان ئەدیانەکانی تریش کە ئەو یاسایە دەردەچێت، تەعبیر لەوانیش بکات رەنگێك لەوانیش بداتەوە، بۆ نموونە لە بڕگەی دە باسی پەروەردەی خوێندن دەکات، بۆ ئیسلامەکان، حەقە بۆ مەسیحیەکان و بۆ ئێزیدیەکانیش ئەو پەروەردەیە، ئەو مەسروفە و ئەو تێچوونە عەینی ئەوانیش بگرێتەوە، ئەوانیش فیعلەن خۆمان لەکوردستان نالێین، کورد نشین ئەڵێین کوردستان چونکە خەڵکی تریشی تێدایە، لە دینیش دیارە هەمان رەنگدانەوەی هەیە، دینەکانیش ئەوەی جەنابی وەزیر باسی کرد، زۆر راست دەکات حەقە تەنزیم بکرێت، لیژنەیەك دابنرێت کە دینەکانی کە نایانەوێت

بێنە ناو ئەو وەزارەتە، حەقیش نیە گلەییان هەبێت، بەڵام ئەگەر دێنە ناو ئەو وەزارەتە دەبێ هەموو مافەکانی چۆن دینی ئیسلام هەیتی، ئەبێ ئەوانیش هەیان بێت لەوێ و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عزەدین فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وا بزانم هەموو برادەر موتەفقن لەسەر مەبدەئی ئەساسی بۆ پێکەڤە ژیان و یەکسانیا هەموو ئەدیانا لکوردستانێ، ئەمە چ دڤێتن، صیاغە فەقەرە فەقەرە، ئەز داخوازیا دکەم کو دەنگ نەیەتە دانان هەتاکو صیاغا هەر فەقەرەیەکی بێتە دروستی و پشتگیریا رەئی دکتۆر کەمال و دکتۆرە شوکریاش دکەم، ئەڤ شتە هەمووی بێتە کرن و بێتە داڕشتن، صیاغەی فەقەرە دەبێتە صیاغە کرن، هەتا دروست بت، چوکوم هەمی نەزەری دەئاخافن، بەڵام عەمەلیەن بێتە صیاغە کرن، هەریەکەو جارێکی دی حەقی وی لە هەڵسەنگاندنێ، ئەگەر وبت بۆ هەر فەقەرا، ئەوا هەروا باشە کو هەرفەقەرەیە دەنگی لەسەر نەدەین تاکو صیاغە نەیەتە کرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاك زانا.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من زۆر سوپاسی ئەو ئەندام پەرلەمانە موسوڵمانانە دەکەم، کە دیفاعی باش دەکەن لە ئایینەکانی تر، چاوەڕێی ئەوەم کەبرایانی دیکەش دیفاعی وا لە ئیسلام بکەن، من لەگەڵ هیچ مەغدوریەك نیمە کە خاوەن ئایینەکانی تر هەستی پێ بکەن، هەر غوبنێك، مەغدوریەکە هەستی پێ بکەن، عەرزی بکەن تا بۆیان چارەسەر بکرێت باشە، بەڵام لەگەڵ رێزم، من لەگەڵ ئەوە نیمە ئایینەکان هەموویان یەکسان بکرێن، یەکسانی هەندێ جار عەدالەتی تێدا نیەو زوڵمە، جەوهەری دیموکراسیەتیش ئەقلیەو ئەکسەریە، ئێمە لەو پەرلەمانەی کە شتێك یەکلا ئەکەینەوە، بە ئەقلیەو ئەکسەریە یەکلا دەکرێتەوە، پێکهاتەی کوردستانیش ئەوڕۆ ئەقلیەو ئەکسەریەی تێدایە، دەبێ موراعاتی هەمووان بکرێت، بە حەجمی خۆی رووبکردنەوەکەی جەنابی وەزیر، زۆر زۆر چاك بوو، ئەگەر ئەو قانونە دەربچێت بەو شێوەیە، دەبێ بەڕاستی تەعین کردن و نقڵ کردن وفەصڵ کردن و راتب و ئەوقاف ومەناهیجی دیراسی هەموو ئایینەکان بکەوێتە ژێر کۆنترۆڵی ئەو یاسایەوە، بۆ ئەو یاسایە تەنها لەسەری مەلا فەقێرەکان و مزگەوتەکان و مەناهیجی دیراسی ئیسلامی تەتبیق بکرێت، بەس ئەوانی تر تەواوی حوڕیاتیان هەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، خاتوو نەسرین.

بەڕێز نسرين محمد صالح:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من خاڵەکەم باسکرا، بەس حەز ئەکەم تەوزیحێ بدەم، ماددەی دوو خاڵی سێیەم/ لەسەر کاروباری حەج کردنەکە، کە هەموو ساڵێك ئەو حەجە ئەکرێتەوە، زۆر دادپەروەری تێدا نیە، هەندێك کەس ناوی ئەنووسرێت، فۆڕمیش پڕ ئەکاتەوە، کەچی دوایی ناوی نایەتەوە، ئەبینین چەند کەسێك، چەند جارێك، حەجەکەی دووبارە بووەتەوە، یان ئەوانەی کاتێك کە حەج ئەکەن، گلەییەکی زۆریان هەیە لەکاتی گەڕانەوەیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دیلمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح(دیلمان ئامێدی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشەکی پرسیارێك لە جەنابی وەزیر دەکەم، پێی دەڵێم ئەگەر مەسیحیەکان و ئێزیدیەکان هیچ پەیوەندیان بەوەزارەتەوە نەبێتن، ئایا دوو مودیریەی گشتی بۆ چینە، یەك بۆ مەسیحی و یەك بۆ ئێزیدی ئەو دوو مودیریانە هەڵبەت وەعی و سەقافەتی دینی مەسیحی و وەعی و سەقافەتی ئێزیدی بڵاو دەکەنەوە، موتابەعەی ئموری مەسیحی و ئێزیدی دەکەن، راستە زۆرینەی کوردستان موسڵمانن، بەڵام وەزارەت دامەزراوێکی دەستوورییە، لەسەر ئەساسی هاوواڵاتی بوون دروست بوویەو، ئەبێ مامەڵە بەپێی هاوواڵاتی بوون تەعامل لەگەل هەموو ئەتباعی ئەدیانی دیکە بکەتن، لەبەر ئەوە دەتوانێتن وەزارەت لە بودجەکەی زیاتر بۆ مزگەوتەکان و ئەماکنی عیبادەت سەرف بکەت، چونکە لە هەموو دیهاتەکان و شارەکان مەسیحی یان ئێزیدی نین، بەڵام لەهەموو دیهات و شارەکان مزگەوت هەنە، دوو سێ مولاحەزەی دی هەنە، لێرەدا تنمية الوعي الاسلامي ببێته الدینی فیعلەن، چونکە ئەوە دروستە، ثقافة الديني دروست تره، حەتا الرسالة السامية ببته الرسالة الانسانية، چونکە سەقافەتی ئیسلامی جەوهەری خۆی دەرخستیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا دەقەکەی خوتت تەواو کرد، زۆر سوپاس فکرەکەت گەیشت، دکتۆرە هالە.

بەڕێز د. هالە سهيل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمن پرسیارم هەیە لەجەنابی وەزیر، کە تەنسیقیان هەیە لەگەڵ وەزارەتی کۆمەڵایەتی بۆ سەردانی زیندانەکان، بەتایبەتی زیندانی ژنان وئەحداس بۆ وشیاری کردنەوەیان، لە خاڵی دووم تەئکید لەوە دەکەمەوە، کە مزگەوت بەکار بێت بۆ وشیار کردنەوەی خەڵك وتار بێژەکان هانی خەڵك بدەن بۆ دوورکەوتنەوە لە دیاردە کۆمەڵایەتیەکان، کە دژی پرەنسیپی هەموو ئایینەکانە، وەکو ئیرهاب و کوشتنی ژنان بەدافعی شەرەف و تەعەسوب ورێز گرتن لەیاسا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس خاتوو مریەم فەرموو.

بەڕێز مریم حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەز پشتگیری راستی بۆ دکتۆر کەمال و جەنابی هەمی خوشك وبرایەدی دکەم، ئەز باوەڕ کەم کاك عزەدین و کاك عوسمان ئەو هەموو دیار کرن، چی من هەبی بەس هەندەك تەوزیح و ئیزافەن من هەبوو بۆ سەر هەندەك بڕگەکان، یا یەکێ تنمیة الوعي الاسلامي دینی هیچ بەس مە محاوەلە نەکەین تەغیر کەینە بەینی دینی و ئەوی دی، بەس وکذلك نشر ثقافة الادیان الائزیدیة و المسیحیة والسابئة هەیە، بڕگەی یازدە، الاهتمام بالرجال و علماء هذه الادیان. تائەویا، بڕگەی حەڤدە واستحداث معاهد خاصة بالادیان الاخری بالاتفاق مع مراجعها الدینیة، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس دکتۆر ناصح.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی یەك دەقیقە بەش ناکات، بەڵام دیارە جەنابت هەر سوری لەسەر ئەوەی ئەو دەقیقەیە بێت، بەنیسبەت ئەم ماددەیە، ئەم ماددەیە، زۆر ئەکێشتێت، دیارە وتوو وێژی زۆری لەسەر کراوە، کۆمەڵێك تێبینی لەسەرە، جارێ بەنیسبەت ئەوانەی کەباسی ئیسلام ئەکەن، هەر لەئیسلامەکە تۆزێك خەلەل هەیە، مەسەلەن ئەڵێین المساجد والجوامع، بەڵام باسی حوسینیات ناکەین ئێمە وا ئەزانین تەنها باسی هەولێر ئەکەین، نەخێر ئێمە باسی هەموو کوردستان ئەکەین، مەفروزە حوسینیەکەشی تێدا بێت، باسی عولەمای دینی ئیسلامی ئەکەین بەڵام حەزەکەین بزانین لە دیانەتەکانی تر پێیان ناوترێت عولەمای دین، پێیان ئەڵێن رجال الدین المسیحیە، یان پیاوانی ئایینی ئێزیدین، مەفروزە ناوەکان بەو شێوەیە بێن، بۆیە من پێم وایە چۆن لێرەدا کە بایەخێکی باش دراوە بە ئاینی پیرۆزی ئیسلام بە هەمان شێوە بێت بۆ ئەوەی ئەوانیش مەغدور نەکەین، بایەخێکی تایبەتیان پێ بدرێت، بەپێی ئەو رێژەیەی کەوا لێرەدا هەن، بەڵام لەهەمان کاتدا من داوا لە جەنابتان ئەکەم ئەم ماددەیە تەئجیل بکرێت، بەڕاستی ئەمڕۆ ئێمە ناتوانین موناقەشەی ئەم ماددەیە بکەین، لەگەڵ رێزمدا ئەگەر تەئجیلی بکەی بۆ ئەوەی زیاتر دیراسەت بکرێت و بەوەعیەکی باش ئەم ماددەیە تێپەڕ ببێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

گەلاوێژ خان فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشەکی دەمەوێت ئەوەی لێرە دەیڵێینەوە، رەنگدانەوەی ئەوەی چەند برادەرێك ئیشارەتی پێدا، دژایەتی نەبێتن، بەعەکسەوە ئەوە ئێمە چەندەها ساڵە بەیەکەوە لێرە دەژین، بەیەکەوە هیچ گیروگرفتی وامان نەبووە، بۆ زیاتر رووڵکردنەوە جەنابی وەزیر ئەوە ئیشارەتی پێدا، کە رجالی دینی مەسیحی تا ئێستا لە ژێر دەستەڵاتی وەزارەتی ئەوقافدا نین، ئایا بۆ ناکرێت ئێمە لێرەدا ئێمە بڕیارێك دەربهێنین مودیریەی عامەی تایبەتیمان هەبێت سەر بە ئەنجومەنی وەزیرانەوە بێت، ئیستنادەن لەسەر ئەو قسانەی کە برادەران کردیان، کە تایبەتمەندی خۆی هەبێت، چونکە ئێمە بمانەوێت و نەمانەوێت، ئەو وەزارەتە تەنها کاروباری زیاتر پەیوەستە بەدینی ئیسلامیەوە، ئەگەر بشکرێت ئەوەش نەبێت مودیریە عامە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەواو بوو کاتەکەت، دەقەکەت تەواو بوو، گەلاوێژ خان، کاك محمد فرج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵامن ئەڵێم ئەم ئیشە لەئەصڵدا مەعالەجە بووە، بەمەبدەئی ئیسلامی، یەعنی بەحەدیسێکی صەحیح کە (پێغەمبەر سەلامی خوای لێبێت) ئەفەرموویت: (لهم مالنا، وعليهم ما علينا) یەعنی ئەوەی کە بۆ ئەوان هەیە بۆ ئێمەش هەیە ئەوەشی لەسەر ئێمە هەیە لەسەر ئەوانیش هەیە، مەعنای وایە وازحە مساواتەکە نەك بە عەدالەتیش بووەتە مساوات، واتە مساواتەکە بەقوەت تەرە، لە عەدالەت دووەم/ هەر مەبادئی دیموکراتی ئەوانە لەئەوروپاش وەکو ئێستاش لە دیموکراسی ولەئازادی ئەکوتین، وازحە ئەبێ هەمیشە رێز لەزۆرینە بگرێت، مافی کەمینەش پارێزراو بێت، یەعنی یەکێك لەپرەنسیپە ئەساسیەکانی دیموکراسی ئەمەیە، بەزۆری خۆت چۆن ئەکرێت ئەم هەمووە بکەیت بەیەك، ئەبێ ئەو زۆرینە رێز لێ بگرین، دووەم من پێم وایە ئەمە موعالەجەتی باش ئەکرێت، ئەوەی کە کاك جمال وتی لە پێشەوە، یەعنی ئێستا برایانی مەسیحی، مجلسی کەنائیسی عالەمی دەعمیان ئەکات، خۆیان و موئەسەسەیان و هەموو کەسیان، یەعنی ئایا ئامادەن بکەونە ژێر کاری وەزارەتی ئەوقاف، من ئەڵێم ئەگەر وەزارەتی ئەوقاف ببێتە بڕیارێك، هەم ئێزیدیەکان هەم مەسیحیەکان هەموو شتەکانیان، بە مومتەلەکاتەوە، بە مەعاشەوە بە یارمەتیەوە، هەمووی بێتە ئەوقاف، وەکو ئێستا چۆن دینی ئیسلامی وایە، ئەبێتە شتێك، دوو لەسەر پرۆژەکە یەك خاڵم هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆت هەیە بۆمان بنووسیت ماموّستا، چونکە کاتت نەماوە دوایش ئەڵێن جیاوازی دەکاتن، خاتوو گێڵاس.

بەڕێز گێڵاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (16)

دوو شەممە رێکەوتی 14\5\2007

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (16)

دوو شەممە رێکەوتی 2007/5/14

کاتژمێر (11)ی سەر لە بەیانی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2007/5/14 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عەدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێزمحمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (16)ی خولی دووەم, ساڵی (2007) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (16)ی خولی گرێدانی یەکەمی ساڵی سێیەمی خولی هەڵبژاردنی دووەمی پەرلەمانی کوردستان – عێراق, بەرنامەی کار بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینی لە هەرێمی کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنی ئەمڕۆمان دەکەینەوە, بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتیی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (16)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات(11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2007/5/14دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لە سەر خستنەروو وگفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئاییینی لە هەرێمی کوردستان.

سەرەتا بەخێرهاتنی بەڕێز کاك محمد شاکەلی وەزیری ئەوقاف و بەڕێز کاك سەعد وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان، بەڕێز کاك جمال راوێژکاری وەزارەتی ئەوقاف، کە هاوڕێی وەزیرە بەخێرهاتنیان ئەکەین، هەروەها بەخێرهاتنی برایانی بەڕێز کاك کەندالّ نەزان سەرۆکی ئەنستوێتی کوردی لەپاریس، برایانی هاوڕێی کە لەگەڵی هاتوون بۆ کۆنفرانسێك لەسەر زمانی کوردی لە سەدەی بیست ویەك بەرەوکوێ، چەند رۆژێك میوانمان دەبن لە کوردستان، ئەمەش چوارەمین کۆنفرانسە کەئەیبەستن، بۆ ئەوەی کە باس بکەن لەسەر زمانی کوردی ئومێد دەکەین سەرکەوتوو بن لە جهودەکانیان، بۆ ئەوەی زمانی کوردی بەرەوپێشەوە بڕوات، لەوەی کە لەکۆتاییدا بگەینە زمانێك لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا وەکو یەك لێی تێبگەین وئیتیفاقمان لەسەر هەبێتن، لە خزمەتی زماندا بین، ئومێد دەکەین سەرکەوتوو بن، هەروەها بەخێرهاتنی کاك بەهرۆز گەلاّلی دەکەین، نوێنەری یەکێتی نیشتمانیی کوردستان لەئەنقەرە، کە بەسەردان

لەپەرلەماندا بوو ئەویش حەزی کرد بەشدار بێت، بەخێر بێن سەرچاو، سەرەتا پێش ئەوەی دەست بەکۆبوونەوە بکەین، دیارە دوێنێ هەمووتان بیستتان لەو تەقینەوە تیرۆریستیەی کە لەمەخمور رووید‌ا، پێش چەند رۆژێکیش لەهەولێر تەقینەوەیەك رووید‌ا، بەهەمان کاری تیرۆریستی، ئێمە دووبارە تەئکیدی هەڵوێستی پەرلەمان دەکەینەوە، لە ئیدانە کردن و ریسوا کردنی ئەم کارە تیرۆریستیانە، کە ئامانجیان تێکدانی ژیانە، ئامانجیان مرۆڤە، ئامانجیان دژایەتی دیموکراتیەتە، دژایەتی ئینسانیەتە، دژایەتی ئایینی پیرۆزی ئیسلامە، شێواندنی ئەخلاقە، تێکدانی ریزەکانی گەلە، لەبەر ئەوە بەتوندی ئیدانەی دەکەین و پێمان وایە ئەوانەی ئەو کارە تیرۆریستیانە دەکەن، ئەوانەی پشتگیریان دەکەن، ئەوانەشی کە پێیان خۆشە ئەو کارە تیرۆریستیانە، دەچنە دوڕ جەهەنەم، خوای گەورە رێگایان نادات سەرکەوتوو بن، گەلەکەشمان ریزەکانی پتەوتر دەبێت، ریزەکانی بەقوەتتر دەبێت، هاوکار دەبێت لەگەڵ دامو دەزگاکانی حکومەت، بۆ ئەوەی بەزووترین کات کۆتایی بەو دیاردەیە بێنێتن کە بەڵایەکە بەسەر گەل و میللەت ونیشتمان و ئایینیش، سەرەخۆشی لەکەسوکاری شەهیدان دەکەین، کە بوونە قوربانی ئەو کارە تیرۆریستیە، خودا لەبەهەشتی بەرینی خۆی جێگایان بکاتەوە، ریسوای تیرۆریستان و بکوژیان بکات، ئومێد دەخوازین بریندارەکان بەزووترین کات چاك ببنەوە، گەلەکەشمان بگاتە ئەو رۆژەی کە ژیانێکی باش بێتن بێ تیرۆر و تیرۆریستان، وەکو هەمیشە پێش ئەوەی لیژنەکان ئامادە بن لە شوێنی خۆیان، داوا دەکەم بۆ گیانی پاکی شەهیدانی مەخمور و بۆ شەهیدانی هەولێر و هەموو شەهیدانی قوربانیانی تیرۆریستی و شەهیدانی گەلەکەمان، دەقیقەیەك بوەستن، فەرموون، داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ئەوقاف دەکەم، بێن لەشوێنی خۆیان دابنیشن، ئێمە پێشتر لەو شوێنەی کەراوەستاین، داوامان کرد لە لیژنەی یاسایی ولیژنەی ئەوقاف لەگەڵ جەنابی وەزیر و هەر ئەندامێکی تریش کە حەز بکاتن، لەو کۆبوونەوەیە ئامادە بێتن دابنیشن، بۆ ئەوەی بتوانن بگەنە چەند شتێکی هاوبەش، ئەگەر گەیشتنە چەند شتێکی هاوبەش لێرەدا، لەبەر ئەوەی کە موناقەشەکان، جیاوازی تێدا بوو بۆچوونی جیاجیای تێدابوو، پێویستی بەوە دەکرد زیاتر بەدوای مەسائیلی هاوبەش بگەڕێن، داوایان لێ دەکەم گەیشتوونەتە چ ئەنجامێك ئاگاداری ئێوەی بەڕێز بکەنەوە، فەرموو کاك عەونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رێزداران ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز، ئێمە راپۆرتێکی هاوبەشمان ئامادە کرد، سەبارەت بەو تەکلیفەی کە لەدانیشتنی رۆژی 2007/5/9 لە هەردوو لیژنەی یاسایی و ئەوقاف کرا، ئێستا راپۆرتەکەتان بۆ دەخوێنمەوە.

بۆ/ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتیمانیی کوردستان ـ عێراق

ب/ ڕاپۆرتی هاوبەش

سەبارەت بەو پێشنیازانەی کە لە دانیشتنی ڕۆژی 2007/5/9ی پەرلەمان وڕووژێنران بۆ دووبارە لێکۆڵینەوە لە ماددەی دووەمی پڕۆژەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی و لەبەر ڕۆشنایی ئەو وتوویژانەی لە بارەیەوە وڕووژێنران و بڕیاردانی پەرلەمان بەدواخستنی دانیشتنەکە، سەبارەت بەو هۆیە و ڕوولێنانی هەردوو لیژنەی یاسایی و ئەوقاف وکاروباری ئایینی بەم ئەرکە بەمەبەستی ئاسانکردنی وتوویژو دەنگدان لە پەرلەمان و ئالۆز نەکردنی و پشت بە حوکمەکانی ماددەکانی 6/39، 40، 46، 3/71،4 لە پێڕەوی ناوخۆی ئەنجومەنی نیشتیمانیی کوردستان ـ عێراقدا.

هەردوو لیژنەکە لە ڕۆژی 2007/5/10 لەگەڵ وەزیری ڕوولێنراو بە وەرگرتنی هەگبەی وەزارەتەکە و ئەو شاندەی لە گەڵیدابوون بۆ ڕاگۆڕینەوە و تاوتووکردن لە بارەی بابەتەکەوە وگوێ لە ڕای ئامادەبوانی بەڕێز ڕاگیرا و لەناویاندا ئەندامی پەرلەمان خاتوو گەلاوێژ شابا جەجی وبەڕێز عزەدین باقەسرێ وەك نوێنەری برا مەسیحیەکان وئێزیدییەکان یەك لەدوای یەك، ئینجا کۆبوونەوەی دووەم لە ڕۆژی 2007/5/13 بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو ڕاو هزرانەی پێشکەش کرابوون بەسترا.

لەبەر ئەوەی سیاسەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان جەخت کردنە لەسەر گیانی لێبوردەیی وبەیەکەوە ژیانی ئاشتیانە لە نێوان ئایین وئایینزا جیاوازەکان لە هەرێمدا بەردەوام بوون لەگەڵی داو کارکردن لەسەر گەشەپێدانی ئەو گیانە و بەرجەستەکردنی لە پێناو فراوانکردنی بوار لەبەردەم وەزارەت و دەزگاکانی بۆ پێشکەش کردنی خزمەتگوزاریەکانی بۆ هەموو ئایین وئایینزاکان لە کوردستاندا و،لەدوای لێکۆڵینەوە لە ماددەکە و ئەو پێشنیازانەی کە لە بارەیەوە لە نوێ پێشکەش کراون و دوابەدوای دوو ڕاپۆرتەکەی هەردوو لیژنەکەمان لە ڕۆژانی 2007/4/30 و 2007/5/8دا لەبارەیەوە پێشکەش کران، ئەمانەی خوارەوە ڕادەسپێرین وپێشنیاز دەکەین:-

1- جەخت کردن لەسەر ئەوەی کە لە هەردوو ڕاپۆرتە ئاماژەپێکراوەکانماندا هاتبوو داڕشتنەوەی بڕگە (1) بەم شێوەیەی خوارەوە بێ:

{گەشەپێدانی هۆشیاری ئیسلامی وبلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری ئیسلامی وپرنسیپەکانی پەیامە لێبوردەییەکەی}.

2- داڕشتنەوەی بڕگە (2) بەم شێوەیەی خوارەوە بێ:

{چاودێری کردنی کاروباری شوێنە پیرۆزەکانی هەموو ئایینەکان و ڕێکخستنی بەڕێوەبردنیان}.

3- داڕشتنەوەی بڕگە (6) بەم شێوەیەی خوارەوە:-

{گرنگی دان بە ئایینی پاکی ئیسلام و ئایینەکانی دیکە وبە کەلەپور و ڕێزگرتنی زانایان و پیاوانی ئایینی وپاراستنی پایەی کۆمەلایەتی و باشکردنی باری ژیانیان، تاکو بتوانن چالاکی ئایینی ونیشتیمانی ونەتەوەیی و کۆمەلایەتی بە جۆرێکی وا ببینن کە خزمەتی کۆمەلگای کوردستان بکات}.

4- داڕشتنەوەی برگە (7) بەم شێوەیەی خوارەوە :

{ پتەوکردنی پەیوەندییەکان لە نێوان ئایین و ئایینزا و تایفە جیاجیاکان لە کوردستانی عێراقدا}.

5- دارشتنەوەی برگە (11) بەم شێوەیەی خوارەوە :

{ گرنگیدان بە کاروباری ئایین و تایفە و ئایینزاکان لە هەرێمدا بە جۆرێکی وا کە گیانی لێبووردەیی لە نێوان ئایینەکان و بەردەوامی بە یەك گەیشتنی نێوانیان دابین بکات}.

6- ئەو ڕستەیەی خوارەوە بخرێتە سەر بڕگەی (13) :

{ و کردنەوەی هۆڵی تایبەت بە بۆنەی کۆمەڵایەتی ئایینی بۆ ئافرەتان }.

7- داڕشتنەوەی بڕگە (14) بەم شێوەیەی خوارەوە :

{ کردنەوەی خولی پێویست بەجۆرێکی بەردەوام بۆ بەهێز کردنی پێش نوێژ و وتاربێژ و پیاوانی ئایینی لە هەرێمدا}.

8- پێشنیاز دەکەین برگەیەکی دیکە بخرێتە سەر ماددەکە و زنجیرەکانی بەم پێیە هەموار بکرێن و بەم جۆرەی خوارەوە:-

{هاندانی بەستنی کۆنگرە بۆ پتەوکردنی ڕۆشنبیری دایەلۆگ و بەیەکەوە ژیانی ئاشتیانە لە نێوان ئایینەکاندا}.

تکایە ئاگاداری بفەرموون وپێشنیاز و ڕاسپاردە پێشکەش کراوەکان لە لایەنیانەوە لەبارەی ماددەی دووەم بخرێنە بەردەم ئەنجومەن بۆ وتوویژ لەسەرکردن و دەربڕینی ڕای گونجاو لە بارەیانەوە، ئینجا وتوێژکردن لەسەرماددەکانی دیکەی پڕۆژەکە بەردەوام بێ بە پێی ئەوەی کە لە هەردوو ڕاپۆرتەکانی پێشوودا هاتبوون. لەگەڵ ڕێز و سوپاسماندا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بە زمانی عەرەبیش بیخوێنەنەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الى/ رئاسة المجلس الوطني لكوردستان-العراق

م/ تقرير مشترك

بناء على المقترحات المثارة في جلسة البرلمان المؤرخة في 2007/5/9 بإعادة دراسة المادة الثانية من مشروع قانون وزارة الأوقاف والشؤون الدينية على ضوء المناقشات المثارة بشأنها وموافقة البرلمان على تأجيل الجلسة لهذا السبب وتكليف اللجنتين القانونية والأوقاف والشؤون الدينية لذلك بهدف تسهيل المناقشة والتصويت في البرلمان وعدم تعقيدها.

وأستناداً لأحكام المواد 6/39، 40، 46، 4،3/71 من النظام الداخلي للمجلس الوطنى لكوردستان-العراق.

أجتمعت اللجنتان بتاريخ 2007/5/10 مع السيد الوزير المكلف بحقيبة الوزارة والوفد المرافق له للتشاور والمداولة حول الموضوع وتم الأستماع الى آراء السادة الحضور ومن ضمنهم عضوا البرلمان السيدة گەلاوێژ شابا حجي والسيد عزالدين باقسرى ممثلين عن الأخوة المسيحين واليزيدين على التوالي ثم عقدتا أجتماعاً ثانياً بتاريخ 2007/5/13 لدراسة ماتم تقديمه من أراء وأفكار.

وبما أن سياسة حكومة أقليم كوردستان-العراق هي التأكيد على روح التسامح والتعايش السلمي بين الأديان والطوائف المختلفة في الأقليم والتواصل معها والعمل على تنمية هذه الروحية وتجسيدها لأفساح المجال للوزارة ومؤسساتها لتقديم خدماتها لجميع الأديان والطوائف في كوردستان وبعد دراسة المادة والمقترحات المقدمة بشأنها مجدداً والحاقاً بتقريري لجنتينا المؤرخين في 2007/4/30 و 8/ 5 /2007 المقدمتين بشأنها نوصي ونقترح مايلي:-

1- التأكيد على ما ورد في تقريرينا المشار إليهما وجعل صياغة الفقرة (1) كالآتي:- تنمية الوعى الاسلامي ونشر الثقافة الاسلامية ومبادئ رسالتها السمحاء.

2- إعادة صياغة الفقرة (2) كالآتي:-

{رعاية شؤون الأماكن المقدسة لكافة الأديان وتنظيم ادارتها}.

3- إعادة صياغة الفقرة (6) كالآتي:-

{الأهتمام بالدين الأسلامي الحنيف والأديان الأخرى وتراثها وأحترام علماء و رجال الدين والحفاظ على مكانتهم الأجتماعية وتحسين أوضاعهم المعاشية لممارسة نشاطاتهم الدينية والوطنية والقومية والأجتماعية بما يخدم المجتمع الكوردستاني}.

4- إعادة صياغة الفقرة (7) كالآتي:-

{توثيق الروابط بين مختلف الديانات والمذاهب والطوائف في كوردستان-العراق}.

5- إعادة صياغة الفقرة (11) كالآتي:-

{الأهتمام بشؤون الأديان والطوائف والمذاهب في الأقليم بما يحقق روح التسامح بين الأديان وتأمين التواصل فيما بينها}.

6- أضافة جملة {وفتح قاعات خاصة للمناسبات الأجتماعية الدينية للنساء الى نهاية الفقرة (13)}.

7- إعادة صياغة الفقرة (14) كالآتي:-

{إقامة الدورات اللازمة وأدامتها لتقوية الأئمة والخطباء ورجال الدين في الأقليم}.

8- نقترح اضافة فقرة اخرى الى المادة وتعديل التسلسلات تبعاً لذلك وكالآتي:-

{تشجيع عقد المؤتمرات لتكريس ثقافة الحوار والتعايش السلمي بين الأديان}.

راجين التفضل بالأطلاع وعرض المقترحات والتوصيات المقدمة من قبلنا بشأن المادة الثانية على المجلس للمناقشة وأبداء الرأى المناسب بصدده ثم الأستمرار في مناقشة بقية مواد المشروع وفقاً لما ورد في تقريرينا

السابقين. لدى السيدة گلاوێژ شابا حجي عضو لديها تحفظ و اطلب تشكيل هيئة لشؤون المسيحين مرتبطة بمجلس وزارء أقليم كوردستان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس بۆ لیژنەی هاوبەش، ماندووبونێکی باشیان کردووە، سوپاس بۆ جەنابی وەزیریش کە لەگەڵ پسپۆڕانی وەزارەتی ئەوقاف کە بەشداریان کرد، لە گەیشتن بەو خاڵە هاوبەشانە، پێم وایە زۆر شتی پێکاوە ئەو ئیتفاقیەی کە کراوە، ئینجا پێم باشە خاڵ بەخاڵ چی بەسەر هاتووە بیخوێننەوە، ئەگەر رەئیەکانی ئێوە وەرگیرابێتن بۆ ئەوەی بەردەوام بین لە موناقەشەکان، بگەڕێنەوە سەر ئەصڵی مەشروعەکە، بەپێی موقتەرەحتان چی لێهاتووە، ئەصڵی مەشروعی وەزارەتی ئەوقاف، ئەصڵەکە چۆنە و ئێستا بەپێی قەراری دوێنێتان هی لیژنەکە چی لێهاتووە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: وەزارەت بۆ ئەم ئامانجانەی خوارەوە کار دەکات:-

1- گەشەپێدانی وشیاری موسوڵمانیەتی وبلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری موسوڵمانیەتی وگەوهەری پەیامە شکۆمەندیەکەی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر نیزامی نەبێت قەتعت ئەکەم، فەرموو دەی.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەر لەتەقریرەکەش هەروەکو مامۆستا خلیل ئیشارەتی پێدا، تەحەفوزمان هەبووە لەسەر ماددەی دوو، داوای تەشکیلی هەیئەتێکمان کرد، برادەرانیش لەگەڵم هەنە، واتە تەنها رەئی خۆم نیە، حەزەکەم ئەگەر ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە، ئەگەر دەنگمان نەهێنا بۆ ئەوەی شێوازی موناقەشەو دەنگدانەکە دیاری بکرێت، سوپاستان ئەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە تۆ تەحەفوزی خۆتت نیشان داوە ئەتوانی کاتێ هاتینە سەری دیسان باسی بکەیتەوە، ئەوە نوقتەی نیزام نەبوو، چونکوم خۆیان باسیان کرد، ئەگەر نەیان وتبا وات وتووە ئەوا ئەوکات نوقتەی نیزام ئەبوو، بەڵام خۆیان لە ڕاپۆرتەکەدا نووسیویانە، کە تۆ چیت وتووە، بۆیە زیاد بوو ئەو قسەیە، جارێ ئەوە رەئیەکی خۆتە، خۆ ناتوانین تەصویتی لەسەر بدەین.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: وەزارەت بۆ ئەم ئامانجانەی خوارەوە کار دەکات:-

1- گەشەپێدانی وشیاری موسوڵمانیەتی وبلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری موسوڵمانیەتی وگەوهەری پەیامە شکۆمەندیەکەی. بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن، ئەو برگەیە لیژنە هاوبەشەکە گەیشتە ئەو صیغەیەی کە وای لێبکرێت، گەشەپێدانی هۆشیاری ئیسلامی وبلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری ئیسلامی وپەرەنسیپەکانی پەیامە لێبوردەییەکەی}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

عەرەبیەکەی بخوێننەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية: تعمل الوزارة على تحقيق الاهداف الاتية:

1- تنمية الوعي الاسلامي ونشر الثقافة الاسلامية وجوهر رسالتها السامية. راي اللجنة المشتركة، اصبحت تنمية الوعى الاسلامي ونشر الثقافة الاسلامية ومبادئ رسالتها السمحاء.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە لەبەر ڕۆشنایی مولاحەزاتی دوێنێتان سامیەکە گۆڕاوە کراوە بە السمحاء دووەم تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

چاودێری کردنی کاروباری شوێنە پیرۆزەکان وڕێکخستنی بەڕێوەبردن وپاراستنیان. لیژنەی هاوبەش دایڕشتۆتەوە بەو شێوەی خوارەوە، {چاودێری کردنی کاروباری شوێنە پیرۆزەکانی هەموو ئایینەکان و ڕێکخستنی بەڕێوەبردنیان}.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رعاية شؤون الاماكن المقدسة وتنظيم ادارتها وصيانتها. راي اللجنة المشتركة إعادة صياغة الفقرة (2) كالآتي:-

{رعاية شؤون الأماكن المقدسة لكافة الأديان وتنظيم ادارتها}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمەش دیسان مولاحەزەی ئێوە وەرگیراوە، کە شؤون الاماكن المقدسة زیاتر تەوزیح بکرێتن، مەقسەد بەتەنیا مزگەوت و شوێنەکانی ئیسلامی نیە، بەڵکو بۆ شوێنەکانی ئایینی مەسیحی و ئێزیدیەکانیشە، نووسرایە لکافة الأديان بۆ تەوزیحە، سێیەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

3- ڕێکخستنی کاروباری حەجکردنوعەمرە بۆ موسوڵمانان، بە شێوەیەک دادپەروەری لە دەستنیشانکردنی ئەوانەی حەجکردن دەیانگرێتەوە دابین بکرێ، وپێداویستیەکانی سەفەرکردن ومانەوەو خزمەتگوزاریە کارگێڕیەکانی گونجاو بە حاجیان دابین بکرێ، بە جۆرێک ئاسایش دابین بکرێ وکارەکان بە باشترین شێوە بپەڕێندرێ بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتولایەنە پەیوەندیدارەکان. بەنیسبەت لیژنە دەستی لەو بڕگەیە نەداوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادام گۆڕانکاری تێدا نەکراوە عەرەبی پێویست ناکات بیخوێننەوە بڕۆن بۆ چوارەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

4- ڕێکخستنی کاروباری بەڕێوەبردنی ئەوقافو سەرپەرشتیکردنوچاودێریکردنی بە جۆرێک مەرجەکانی وەقفەکان بە باشترین سوود بۆ وەزارەت دابین بکات. ئەمەش دیسان دەستی لێ نەدراوەو وەکو خۆی ماوەتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو فەقەرەیەش دوێنێ زۆر موناقەشەی لەسەر نەکرا، بۆیە ئەویش شتی تازەی تێدا نیە، بڕۆن بۆ پێنجەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

5- کردنەوەی حیسابێکی تایبەتی بۆ وەزارەتی ئەوقاف لە بانکەکانی پشت پێبەستراو، بۆ سپاردنی داهاتەکانی وەقف و خەرج کردنی بە شێوەیەک خزمەت بە مەرجەکانی خاوەن وەقف و سوودی وەزارەت و لەگەڵ پلانی گەشەپێدانی هەرێمدا کۆک بێت. ئەوەشیان هیچ خیلافمان لێی نەبووە، لەبەر ئەوە هەر وەکو خۆی مایتەوە. شەشەمان گۆڕانی تێدایە.

6- بایەخدان بە تایبەتی پاکی ئیسلام وکەلتورەکەی وڕێزگرتنی زانایانی ئایینی ئیسلام وپاراستنی پایەی کۆمەڵایەتیان وچاککردنی باری گوزەرانیان ودابین کردنی پێداویستیەکانی چالاکی ئایینی ونیشتیمانی ونەتەوەیی وکۆمەڵایەتی. بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن ئەوە لیژنەی هاوبەش بەو جۆرەی دارشتیتەوە:{گرنگی دان بە ئایینی پاکی ئیسلام و ئایینەکانی دیکە وبە کەلەپور و ڕێزگرتنی زانایان و پیاوانی ئایینی وپاراستنی پایەی کۆمەڵایەتی و باشکردنی باری ژیانیان، تاکو بتوانن چالاکی ئایینی ونیشتیمانی ونەتەوەیی کۆمەڵایەتی بە جۆرێکی وا ببینن کە خزمەتی کۆمەڵگای کوردستان بکات}.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

6- الاهتمام بالدين الاسلامي الحنيف وتراثه واحترام علماء الدين الاسلامي والحفاظ على مكانتهم الاجتماعية وتحسين اوضاعهم المعاشية وتوفير ما يلزم لممارسة نشاطاتهم الدينية والوطنية والقومية والاجتماعية. راي اللجنة المشتركة للفقرة (6) كالآتي:-

{الأهتمام بالدين الأسلامي الحنيف والأديان الأخرى وتراثها وأحترام علماء و رجال الدين والحفاظ على مكانتهم الأجتماعية وتحسين أوضاعهم المعاشية لممارسة نشاطاتهم الدينية والوطنية والقومية والأجتماعية بما يخدم المجتمع الكوردستاني}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو فەقەرەیەش گۆڕانکاری بەسەردا هاتووە، بەتەنها پێشتر نووسرابوو، الأهتمام بالدين الأسلامي الحنيف والأديان الأخرى ئیزافەکراوە، وتراثه واحترام علماء الدين الاسلامي کراوە بە وتراثها وأحترام علماء و رجال الدين، عام هەموویان دەگرێتەوە، یەعنی ئەو گۆڕانکاریەی تێدا کرایە، بۆ ماددەی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

7-بە هێزکردنی پەیوەندی لە نێوان جۆرەها ئایین وڕێبازو تایەفەکانی هەرێمی کوردستان. لیژنەی هاوبەش بەو جۆرە ئەو برگەی دارشتۆتەوە، { پتەوکردنی پەیوەندییەکان لە نێوان ئایین و ئایینزا و تایفە جیاجیاکان لە کوردستانی عێراقدا}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش دیسان عێراقەکەی ئیزافەکراوە، ئەویش لەسەر مولاحەزاتی ئێوە بووە، ماددەی تر تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

7-{توثيق الروابط بين مختلف الديانات والمذاهب والطوائف في كوردستان-العراق}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەشت و نۆ وەو وەکو خۆی مایتەوە، برۆن بۆ فەقەرە یازدە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

11 -چاودێریکردنی کاروباری ئایین وتایەفە وڕێبازەکان لە هەرێمدا،بە جۆرێك گیانی لێبوردەیی لە نێوان ئایینەکان و پەیوەندی لە گەڵیاندا دابین بکات، وبایەخدان بە شوێنەکانی خواپەرستی لە کلێسا ودێرەکان وهاوشێوەیان ودەستنیشانکردنی مولکەکانیان وبە دواداچوونی پێداویستیەکانیان وکارکردن بۆ کەمکردنەوەی کۆسپەکانی بەردەمیان. لیژنە بەو جۆرەی دارشتۆتەوە، { گرنگیدان بە کاروباری ئایین و تایفە و ئایینزاکان لە هەرێمدا بە جۆرێکی وا کە گیانی لێبووردەیی لە نێوان ئایینەکان و بەردەوامی بە یەك گەیشتنی نێوانیان دابین بکات}.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

11-رعاية شؤون الاديان والطوائف والمذاهب في الاقليم وبما يحقق روح التسامح بين الاديان وتأمين الاتصال معها والاعتناء بدور العبادة من كنائس و اديرة وما شابه وضبط ممتلكاتها ومتابعة احتياجاتها والعمل على تذليل الصعوبات التي تواجهها. راى اللجنة إعادة صياغة الفقرة كالآتي:- {الأهتمام بشؤون الأديان والطوائف والمذاهب في الأقليم بما يحقق روح التسامح بين الأديان وتأمين التواصل فيما بينها}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەم ماددەیە گۆڕانکاری بەسەردا هاتووە، لەبەر رۆشنایی مواخەلەی هەندێك لە بەڕێزان بەتایبەتی ئەو برا مەسیحیانە، ئەو شتە لادراوە کە ئیعترازیان لەسەر گرت، وضبط ممتلكاتها بەو ئیعتیبارەی کە هەندێك مومتەلەکات هەیە رەنگە عائیدی ڤاتیکان بێتن، لە دەستەلاتی ئەوان نەبێتن، لابرایە، ئیختیصار کراوە، بەصیغەیەکی زۆر باش، لەبەر رۆشنایی ئیعتیرازاتتان، واتە الأهتمام بشؤون الأديان والطوائف والمذاهب بما يحقق روح التسامح بين الأديان وتأمين التواصل فيما بينها موختەسەر موفیدە، ناچێتە ناو ئەو تەفصیلاتەی کە ئیعتیرازتان لەسەر گرت، فەرموو بۆ ماددەی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕگەی دوانزە گۆڕانی بەسەردا نەهاتووە، تەنها بڕگەی سیازدە گۆڕانی بەسەردا هاتووە ئێستا دەیخوێنمەوە،

13-ئامادەکردنی هەموو ئامرازەکانی خزمەتگوزاری لە هۆڵ وپێداویستیەکانی بۆنە ئایینی وکۆمەلایەتیەکان، بە جۆرێك لەکاتی پێویستیدا باشترین خزمەتگوزاری پێشکەش بە کۆمەلگا بکات. لێرە لیژنەی هاوبەش بڕگەیەکی هاویشتۆتە سەری، و کردنەوەی هۆڵی تایبەت بە بۆنەی کۆمەلایەتی ئایینی بۆ ئافرەتان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

13- تهيئة كافة وسائل الخدمات من القاعات والمتطلبات اللازمة للمناسبات الدينية والاجتماعية بشكل يؤمن تقديم افضل الخدمات للمجتمع عند الحاجة. راي اللجنة المشتركة، أضافة جملة {وفتح قاعات خاصة للمناسبات الأجتماعية الدينية للنساء الى نهاية الفقرة (13)}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش داواکاری چەند ئەندامێکی پەرلەمان بوو کە قاعاتی تایبەتیش بۆ ژنان هەبێتن، بۆ موناسەباتی دینی و تەعزێ و شتی وا، ئەوەش ئیزافە کراوە، ماددەی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

14-بەردەوامبوون لە کردنەوەی خولەکانی پێویست بۆ بەهێزکردنی ئیمام و وتاربێژەکان لە هەرێمدا، هەروەها کردنەوەی خول بۆ قوتابیانی بچووك بۆ فێرکردنی قورئانی پیرۆز لە پشووی هاویندا، بۆ سوود وەرگرتن لە کاتی بێکاریاندا وفێکردنی قورئانی پیرۆز هەر لە منداڵیاندا. لیژنەی هاوبەش بەو جۆرە ئەم برگەی دارشتۆتەوە،{ کردنەوەی خولی پێویست بەجۆرێکی بەردەوام بۆ بەهێز کردنی پێش نوێژ و وتاربێژ و پیاوانی ئایینی لە هەرێمدا}.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

14- ادامة الدورات اللازمة لتقوية الائمة والخطباء في الاقليم وكذلك فتح دورات للتلاميذ الصغار لتعليم القران الكريم في العطل الصيفية لاستغلال اوقات فراغهم وتعليمهم القران الكريم منذ الصغر. راي اللجنة المشتركة، إعادة صياغة الفقرة (14) كالآتي:{إقامة الدورات اللازمة وأدامتها لتقوية الأئمة والخطباء ورجال الدين في الأقليم}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش ئیختیصار کراوە بۆ ئەوەی لە تەفصیلاتەکاندا ئیختیلاف هەبوو، شتێکی عمومیات نووسراوە، بۆ هەموو رجال الدين، بەس ئەو کەلیمەیەی لتقوية زياد نيه كاك عونی، ئەگەر ئینتیباهی بکەن، وأدامتها الأئمة والخطباء ورجال الدين، لتقوية نازانم، بەڵێ کاك خلیل.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رای لیژنەی موشتەرەك، وەکو بیرا من جەماعەتیش فێرەیە، فەقەت ورجال الدين زياد بووە، فتح دورات بۆ ئەوان یەعنی بۆ وان ژی ئیقامەتی دەورات، ئەمان فتح دورات للتلاميذ الصغار لتعليم القران الكريم ئەوە وەکی خۆیتی، ژێ نەچوویە، سوپاس.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنە دیارە بەڕێز کاك خلیل مولاحەزەی نەکردیە، ئیتیفاقمان کرد ئەو جملە لە ئەخیری فەقەرەکە نەمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز ملاسعدالدين عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئالێرەدا لەمابەین لیژنەی هاوبەش کەمێك تێنەگەیشتنێك هەیە، فەقەت رجال الدين ئێمە لێرەدا موافەقەمان کردیە کە زیاد بکرێت، ئەوی تر فەقەرەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چی عەفوو، لێرە لە ڕاپۆرتەکەدا نووسراوە، إعادة صياغة الفقرة (14) یەعنی کەئەنەهوو ئەو صیاغەی کە نووسیوتانە ئەوە بەدیلی هەموو جوملەکەیە، إقامة الدورات اللازمة وأدامتها لتقوية الأئمة والخطباء ورجال الدين في الأقليم. یەعنی ئەوە جێگای هەمووی گرتیتەوە، ئەوە شامل تڕە، چونکە تۆ بڵێیت تعليم القران الكريم مەسیحیەکە دەڵێت ئەی ئینجیل، ئێزیدیەکە دەڵێت مەصحەفی ڕەش، لەبەر ئەوە ئەو جومەلەیەی کە هاتیە، شامل تڕە و باشترە، ئەوە بۆ ئەوقاف مەعلومە بەرنامەی ئەوقاف چیە.

بەڕێز ملاسعدالدين عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێنجا ئەو بدرێتە بەر ڕەئی ئەندامانی پەرلەمان، چونکە ئێمە وەکو لیژنەی ئەوقاف ڕەئیمان وانیە، ڕەئیمان ئەوەیە تەنها رجال الدين زياد بکرێت، ئەگینا ئەوی تر بابدرێتە تصويت، کە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا خاڵەکەی تریش بخوێنەوە.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هیچ دەستکاریمان لە بڕگەکانی تر نەکردیە، بەڵام پێشنیارێکی تر کرایە، کە بڕگەیەك بۆ ئەو ماددەی زیاد بکرێت، وەکو ئەوەی خوارەوە، {هاندانی بەستنی کۆنگرە بۆ پتەوکردنی ڕۆشنبیری دایەلۆگ و بەیەکەوە ژیانی ئاشتیانە لە نێوان ئایینەکاندا}.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راي اللجنة المشتركة، للاقتراح اضافة فقرة اخرى الى المادة وتعديل التسلسلات تبعاً لذلك وكالآتي:-{تشجيع عقد المؤتمرات لتكريس ثقافة الحوار والتعايش السلمي بين الأديان}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس وەڵڵا من پێم وایە، لیژنەکە کاری زۆر باشیان کردووە، دەست خۆشیان لێ دەکەم، زۆریش دیارە کە ماندوو بووینە، بە حازری بۆیان هێناوین، بەڵام من موتەئەکیدم کە زۆر موناقەشەیان کردووە، ئیختیلافەکەش وازحە ئەوەی ئیختیلافی هەیە یان ڕەئێکی هەیە، ڕێزی لێ دەگیرێتن، بەڵام ئێمە لەبیرمان نەچێتن، ئەم وەزارەتە ناوەکەشی تازەیە، ناوەڕۆکەکەشی تازە دەبێت، جاران وەزارەتی ئەوقاف بوو، تەنها دینی ئیسلامی پیرۆز بوو، ئێستاکە وشؤون الدينية، دینی مەسیحی و دینی ئێزیدیشی تێدایەو تێکەڵ بووە، لەبەر ئەوە دەبێ قانونی وەزارەتیش ڕەچاوی ئەوە بکات، ڕاستە ئەکسەرێتی کوردستان موسوڵمانە، ئەوە حەقیقەتێکە، وەزارەتیش بەتەئکید ئەولەویتی بە تەسەلسول دێتن، بەڵام ناکرێتن ئێمە ناوێك دابنێین،

وەزارەتێك دابنێین، كاروباری ئایینی دیانەتەكانی تریش تێكەڵ بكەین، رەچاوی ئەو تەفصیلاتانە بكەین، بۆیە ئەو صیاغاتانەی كە ئیعادەی كراوە، لە لیژنەی هاوبەشدا، زۆری مەسائیلی هاوبەشن، قاسمی موشتەرەكی پەیدا كردووە، فەقەت ئەو فەقەرەی حەوتەم نەبێتن، ئەوەی كە دەڵێن ئیختصار كراوە، لیژنەی ئەوقاف دەڵێتن دەمانەوێت وەكو خۆی بمێنێتەوە، ئەوەش قابیلی باسە، قابیلی موناقەشەیە، رەئی گەلاوێژ خانیش هەر جێی ئیحترامە، بەڵام ئێمە وتمان وەكو قاسمی موشتەرەك دەبن، ئەگەر رەئی تەنها دینی ئیسلامی وەربگرین،وا دەنووسرێت ئەگەر رەئی برا مەسیحیەكان وەربگرین نەوعێكی تر دەنووسرێت، هەروەها برا ئێزیدەكانیش بەهەمان شێوە، بۆیە دەبێت هەموومان بیر بكەینەوە، كە ئەوە بەتەوافوقە، بۆ بەرژەوەندی هەموو لایەكە، لە پێش هەموویانەوە ئەو خاڵەی كە ئیقتراحیان كردووە، دوایش دەیخەینە تصویت كە خاڵێكی زۆر چاكە، لە دوایدا ئیزافەیان كردووە، تشجیع عقد المؤتمرات لتكریس ثقافة الحوار والتعایش السلمي بین الأدیان. من پێم وایە مبادیئی پیرۆزی ئایینی ئیسلام و مەبادیئی مەسیحی و ئێزیدی هەمووی داواكاری ئەوەیە، پێكەوە ژیانە، رێزگرتنە لەیەكتر، ئەگەر كەسێك هەیە دەیەوێت موناقەشەی بكاتن، من ناویان دەنووسم، چوار كەس نوقتەی نیزامی نووسیوە ئەگەر نیزام نەبێت ئەڵێم نیزام نیەو قسەكەی پێ دەبڕم، فەرموو كاك زانا.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەو ماددەیە موناقەشەی تەواوی لەسەر كرا، ئێستا ناكرێت دووبارە موناقەشە بكرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوە ئێمە موناقەشەی تەواومان كرد بەڵام لەكۆتاییدا داوامان كرد، كەئەو لیژنەیەمان پێك هێنا ئێستاكە تەبیعیە رەئی لیژنەكەش موناقەشە بكرێت، كاك كریم.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی منیش هەمان بۆچوونی كاك زانام هەیە، ناكرێت ئەو ماددەیە دووبارە موناقەشە بكرێتەوە، چونكە ئەوە لە لیژنەی موشتەرەك موناقەشە كراوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەگەر هەمان رەئیت هەبوو دەبوایە بتوتایە هەمان رەئیم هەیە، بەس ئێمە دەنگمان نەدایە بۆ ئەوەی كەحسم بێت، بەس كۆتایی پێنەهات، بۆیەداوامان لێكردن ئەو لیژنەیە تەشكیل بكرێت، چونكە ئیختلاف هەیە، لەسەر ئەو ماددەیەی كە لیژنەی ئەوقاف ئەندام بووە، ئێستا موعتەریزە، كوێستان خان فەرموو.

بەڕێز كوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە پێش ئەوەی دەست بکەین بەموناقەشە، ئەبێت ئەوەمان لا روون بێت، کە ڕاپۆرتی پێشووی لیژنەی یاسایی کە لێرەش تەئکید ئەکەنەوە، کە سوورن لەسەر ڕاپۆرتەکەی پێشوویان، کە چەند خاڵێکی گرنگیان تێدایە، دەمج کردنی بڕگەی (4-5) بڕگەی (10 -17) ولابردنی بڕگەی(16) ئایا ئەوە وەك پێشوو ئەمێنێتەوە، وەکو هی ڕاپۆرتەکەی لیژنەی یاسایی، یان ئێستا موناقەشە ئەکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەی نەیان گۆڕیووە وەکو پێشوو ئەمێنێتەوە، کە موناقەشەشی لەسەر کرا، مولاحەزاتی ئەوتۆی لەسەر نەبوو، مانای وایە هەر پێیان وایە، موناقەشەی ناکەن و هەر وەکو خۆی دەمێنێتەوە، کاك محمد حکیم.

بەڕێز محمد حکیم جبار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیارم وایە، چونکە شتەکە وترا لەلایەن کاك زاناوە، ئەگەر ئەغلەبیەمان پێمان باشە کە ئەوە بڕوات بەبێ موناقەشە، ئەوە بیخەیتە دەنگەوە، چونکە قسە زۆر هەڵئەگرێت بەحەقیقەت، ئەوەی نە نووسرایە جێی ڕەزامەندی هەموو لایەکمان نیە، ئەوە حەقیقەتێکە، ئەگەر دەرگای موناقەشەش ئەکەنەوە ئەوە قەیناکە، هەموومان موناقەشەی تێدا ئەکەین، بەڵام من پێم وایە بۆ شتێکی موشتەرەکە، هەر بەڕێژەیەکەوە بیخەیتە دەنگەوە بزانی کێ لەگەڵیدایە، ئەگەر ئەغلەبیەیە ئیتر بۆ قسەی لەسەر بکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو موقتەرەحەی کاك محمد حکیم، فەرموو کاك دکتۆر ناصح.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزمدا بۆ ئەو بۆچوونانەی کەباسیان کرد، کە گوایە ئێمە پێویست ناکات موناقەشەی بکەین، ئێمە دەنگمان لەسەر نەداوە لەبەر ئەوە بەعەکسەوە پێویستی بەموناقەشە کردن هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە دەنگمان بۆ نەداوە، کە سێ کەس، چوار کەس پێی وایە کە موناقەشەی ناوێت، ئێمە تەکلیفی ئەو لیژنەیەمان کردووە، دەنگ بدەین بۆ ئەو موقتەرەحاتانەیان یان دەنگ نەدەین، ئەوە لەبەر ئەوەی سێ کەس، چوار کەس، داوا دەکەن کە پێیان وایە موناقەشەکە دابخرێتن، ئەو موقتەرەحەی لیژنەی هاوبەش کە خوێنرایەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کەموناقەشەکە دابخەین، دەنگ لەسەر ماددەکە بدەین، دەستی بڵند بکات تکایە، فەرموون نوقتەی نیزام کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەوە نیزامی نیە ئەو دەنگدانە، لەبەر ئەوە لە نیزام داخلی سەرۆکایەتی تەخویلە لۆ ئەوەی کە موناقەشە بکرێتەوە یان نەکرێتەوە، چونکە ئەو ماددەیە دەنگی بۆ نەدراوە، کە دەنگی بۆ نەدراوە ئەندام

پەرلەمان حەقی موناقەشەی هەیە، یەعنی حەق نیە هەر پێشنیارێك بێت لێرەدا بخرێتە دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر عەینی شتە کاك ئاریز بڵێ عەینی شتە، فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

عەینی شتە، بەڵام تۆ رەئی ئێمەشت وەربگرتایە، تا بزانی ئێمە قایلین بەوە یەکسەر دەخرێتە دەنگدان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو، ملا سعدالدین.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەقەرەی حەفتەم ئەوە نەکرایە ئەو خیلافەی مابەینی فەقەرەی حەفتەم حەسم نەبووە، یەعنی وەکو لیژنەی ئەوقاف رجاشم لەئەندامانی پەرلەمانە، بەرەو عەقارێکی تری نەبەن، یەعنی عەقاری صیراعی ئەدیان و صیراعی قەومی، نەخێر وانیە، کاك ئاریز بەبێ روخسەت لەجەنابی سەرۆکیش قسە مەکە تکایە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە کە موناقەشەی ئەو خاڵەمان کرد، ئەو رەئیەی کاك ملا سعدالدین، ئەویش بەنەزەری ئیعتیبار وەرنەگیرا، یەعنی کە دەڵێین موناقەشە نەکرێت، یەعنی رەئی ئەویش وەرناگیرێت، چونکە لیژنەی قانونی، لیژنە هاوبەشەکە، ئەو صیغەیەی نووسیوەو ئەو موعتەریزە لەسەری، یەعنی مانای وانیە کە ئێمە دەنگماندا بۆ رەئی ئەو، یەعنی ئەوەی ئەویش موناقەشە ناکرێتن، کە موقتەرەحی ئەوە، بەڵکو ئەوە موافەقەت کراوە لەسەری، کە دەڵێت: إقامة الدورات اللازمة وأدامتها لتقوية الأئمة والخطباء ورجال الدين في الأقليم. یەعنی صیغەکەی پێشوو نەماوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کەوا موناقەشە بکرێت، دەباشە دەی موناقەشە ناکرێتن، چیە قسەمان کرد خۆ قسەکانمان بەزمانی فەرەنسی نەکردووە، سێ کەس نوقتەی نیزامی داوە، وتی ئێمە موناقەشەی زۆرمان کرد، داوامان کرد لەو لیژنە هاوبەشە، صیغەیەکی موشتەرەکمان بۆ پەیدا بکات، یەك کەس نەبوو تا سەرۆکایەتی بەنەزەری وەرنەگرێت، سێ کەس هەمان نوقتەی نیزامیان هەبوو، بۆیە ئەو بۆچوونە، کە دەڵێت ئێمە موناقەشەمان کردووە، وەداومانەتە ئەو لیژنەیە تا صیاغەی ئەو موناقەشاتانەمان بۆ بکات، ئەوەی بووە هێناویەتیە ئێرە بە موافەقەتی خۆمان بووە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە وتمان موناقەشە نەکرێتن، بەو ئیعتیبارەی کە موناقەشە کراوەو تەکلیفی ئەو لیژنەیە کراوە، ئەو لیژنەیە هاتوون خولاسەی ئەو موناقەشەیە، وتیشمان لێرەدا هەموو ئەندامێکی پەرلەمان بۆی هەی بچێت بەشدار بێت لەوێندەر، رەئیتاندا بەئەکسەریەت کەموناقەشە نەکرێت، ئەقەلیەتەکە وتی باموناقەشە بکرێتن، لەبەر ئەوە تەواو بوو ئەو مەوزوعە، ئەو لیژنەیەش لەبەر رۆشنایی قەراری ئێوە دانراوە، لەبەر رۆشنایی

مونافقەشەکان تەکلیف کران، بچن صیاغەی نیهائیمان بۆ بکەن، گوتیشمان ئەو لیژنەیە لیژنەی قانونیە، لیژنەی ئەوقافە، جەنابی وەزیرە، وە هەرئەندامێکی تریش دەتوانێت حازر بێت لەوێندەر، لەبەر ئەوەیە کە کۆتایی پێهات، ماددەکە بەهەموویەوە، دەیخەمە دەنگەوە، فەرموو کاك عزەدین.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وابزانم مونافقەشە ناکەین لەسەر ناوەرۆکی پرۆژەی ماددەی دویە، بەڵام مونافقەشە لەسەر ئەو لیژنە دەکەین کەهاتیە تەشکیل کرن، موشتەرەك چونکە ئەوان فەقەرا پێنج - إعادة صياغة الفقرة (11) {الأهتمام بشؤون ئەو فەقەرا یەعنی شەترا دویە هەمووی راکریا لە راپۆرتا لیژنا قانونیشا هاتیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك عەونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو صیغەیەی کەلەلای کاك عزەدین باقەسریە، ئیتیفاقی لەسەر نەکرا، گۆڕیمان تەبعی نوێ کرا، ئەوە ئاخر تەبعەیە کەپێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمان کرا، دەتوانن وەربگرن لێیان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە مەوزوعی ئەوەی مونافقەشەی بەتصویتی خۆتان داتان خست، تەواو بڕیارەوە، ئەوە مونافقەشە ناکرێتن تەواو، پێشم وایە ئەو صیغەیەی کە لیژنەی هاوبەش پێی گەیشتووە، صیغەیەکی موشتەرەکە،ئەوە یەك/ وەصیغەیەکە رەچاوی بنەما ئەساسیەکانی کردووە، بەڵام ئەوە کۆتایی دونیا نیە خۆ، ئەگەر لە رووی عەمەلیەوە، سبەینێ صیغەکەتان پێ عەمەلی نەبوو، چ برا مەسیحیەکانە چ برا ئێزیدیەکانە، رێگای ئصولّی و قانونی هەیە، پرۆژەی یاسایی تەقدیم بکەن بۆ تەعدیلی ئەو پرۆژەیە، هەر موقتەرەحێکی تریش بێت، بۆ ئەم پرۆژەیە ئەگەر دەربچێت بەیانی نەنیهایەی دێتن بە پرۆژەی ئەوقاف و بەردەوام بوونی دیالۆگ لە مابەینی مەسیحی و ئێزیدی و موسولّماندا، نە شتێکیشە لەگیرفانی خۆمانمان دەرهێنایە، ئەمە هەموو مەبادیئی پیرۆزی ئایینی ئیسلام و ئایینی مەسیحی و ئایینی ئێزیدیە، کە هەر سێکیان پێیان وایە دەبێ پێکەوە بژین، پێکەوە بەردەوام بین، پێکەوە خزمەتی گەلەکەمان بکەین، پێکەوە عیبادەتی خوای پەروەردگار بکەین، رێگامان ئەوەیە ئەو کۆمەلگامان کۆمەلگایەکی مەدەنی بێتن، رێز لەئایین بگرێتن رێز لە مافی مرۆڤ بگرێتن، ئەگەر بمانەوێت، شتێکی هاوبەش بێتن ئەوەیە، ئەگەر بشمانەوێتن بیرورای بەتەنها ئیسلامی بێتن، ئێستاکە برادەرانی کۆمەڵی ئیسلامی و یەکگرتووی ئیسلامی و وەزارەتی ئەوقاف، رەئێکی تایبەتیان هەیە، بەڵام ئایا دەکرێت فەرزی بکەین لەسەر برا مەسیحیەکان، ناکرێتن چونکوم ئێمە گوتومانە لە دەستووریشدا هاتووە، هەندێ مەسائیل کەپەیوەندی هەیە، بە نەتەوەکانی تر، بە ئایینەکانی تر ئەبێ بەتەوافوق بێت، بۆیە ئەو مەسائیلانە بەتەوافوق ئەو لیژنەیە رەچاوی ئەوەی کردووە، من دووپاتیشی دەکەمەوە، ئەوە کۆتایی هین نیە، برا مەسیحیەکان، برا ئێزیدیەکان، برا

موسوڵمانەکان، هەموومان یان موسوڵمانین یان مەسیحین یان ئێزیدین، لە ئایندەدا چ فکرەیەکی باشتر هەبێت، چ لەلایەن پیاوانی ئایینی ئیسلامی پیرۆز، چ لەلایەن پیاوانی ئایینی مەسیحی پیرۆز چ لەلایەن برا ئێزیدیەکان رۆحانیەکانیان، پێشکەشی بکەن، مەنتقی تێدابێت، قانون ڕێگا بداتن، ئەم قانونە هەموار دەکرێتەوە، قانونی تر دەردەچێت، بەڵام لە پێناوی ئەوەی کە ئەو ئەدیانانە پێکەوە بژین و پێکەوە خزمەتی گەل ونیشتیمان بکەن، خزمەتی ئینسان بکەن، باشە فەرموو دەی.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

گەلێك باش هاتیە دارشتن، وە من گەلین بەس پێشنیارەکا برگە سێ ببتە، (أ-ب) أ بۆ حەجیەت موسوڵمانا، ئەمن گەلین، ب حەجیەت ئیزیدیا جوقێت ئێزیدیش لە دەرەڤەی کوردستانێ دێنە لالش و جەنابت ئاگادار بویت دوو تەیارە هاتن، با ئەم خاڵەش زیاد کەین، بۆ ڕەچاڤ کردنا تایبەتمەندیاو دلا وان خۆش بت، ئەگەر دەستوور دەوێت ڤان رزا وەفکا بابەتا سێ بکەینە (أ وب) لێ زیاد بکەین، ڕێکخستنا کاروبارێ حەجێن ئێزدی ئەڤیش دەرەڤەی کوردستانێ تێنە لالشێ و ئاسانکرنا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، یەعنی حەج شتێکی تایبەتە، بەتەئکید ئەگەر سبەینێ، قودسیش بکرێتەوە بۆ برا مەسیحیەکان ئەو وەختە، دەتوانن شتێك بکەن، بەڵام کە دەڵێین حەج ئەشکالاتی حەج نیسبەتی حەج، بەتەیارەو ڤیزەی حەج، ئەنواع و ئەشکال کێشەی لەپێشە، لەبەر ئەوە ئەو تایبەتمەندیەی دەدرێتێ، بەڵام بۆ چوونە سەر لالش شتێکی داخلیەو هەرچی وەزیرو وەزارەت بۆتان دەکاتن، حەزەکەی پرۆژەیەکی بۆ تەقدیم بکەن، بۆ وەزارەت بۆ چۆنیەتی تەنزیم کردنی سەردانی لالش و جێگا پیرۆزەکانی ئایینی تر، وەزارەت دەتوانێتن بەقەرارێك دەری بکاتن، بەڵام لێرە تایبەتمەندیە فیعلەن تایبەتمەندیەکی خۆی هەیە، وەفەوزایەك هەیە من بەموناسبی ئەزانم داوا لەوەزارەتی ئەوقاف بکەم، بۆ حەجی ئەمسالێ نیزامێکی باشتر دابنێن، کە زیاتر عەدالەتی تێدا بێتن، زیاتر ڕەچاوی بنەماکانی یەکسانی بکەنەوە، فەرق وجیاوازی نەبێتن، واسیتەی تێدا نەبێتن، یەکێك لەوانە خۆمم ئەوەدووسالّە ڕەفزم کرد، کە پەرلەمانیش نیسبەیەك وەربگرێتن بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمانیش بچنە حەج، پێشیان ناخۆش بوو، ئەوە هەر لەپێناوی ئەوەی کە وەزارەت رۆژێك لە رۆژان، بەعەدالەتی بکاتن، ئەو ماددەیە دەخەمە دەنگەوە، لەبەر رۆشنایی ئەوە کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بلّند بکات تکایە، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە، بە زۆرینەی دەنگ قبولکرا، زۆر سوپاس، برۆ بۆ ماددەی تر.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتە وبەرپرسیارە لە کارەکانیدا وئاڕاستەکردنی سیاسەتەکەی ولە خۆیەوە دەردەچێ وبە چاودێری ئەوەوە هەموو بڕیار وفەرمان وڕێنمایی ولە هەموو ئەو کارانەی پەیوەندیان بە ئەرکەکانی وەزارەت ودامەزراو و دەسەلاتەکان وگشت کاروبارەکانی هونەری ودارایی وکارگێری وڕێکخستنەوە بە پێی حوکمەکانی یاسا جێبەجێ دەکرێ.

دووەم: بڕێکاری وەزارەت: لە ئاراستەکردنی وەزارەت وچاودێرێکردنی کاروبارەکانی بە پێی ئەو دەسەلاتەی پێی دراوە یارمەتی وەزیر دەدات ودەبێ خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ بێت.

سێیەم: ڕاوێژکاران: ژمارەیان لە چوار کەس تێناپەڕێت، دەبێ خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ بن ودەبێ شارەزاو خاوەن ئەزموون بن. رای لیژنە سێیەم ـ ئەوەی پەیوەندی بە ماددەکانی سێیەم و چوارەم و شەشەم لە پڕۆژەکەدا هەیە، لیژنە پێشنیار دەکات بخرێتە ناو ماددەی سێیەم لە ژێر ناونیشانی (پێکهاتەکانی وەزارەت) بنووسرێ و بەم جۆرە دابڕێژرێ :-

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی سێیەم: وەزارەت لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێك دێ.

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە بەرێوەبردنی کارەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری چالاکییەکانی و لەوەوە ئەو بڕیار و فەرمان و رێنماییانە دەردەچێت کە پەیوەندیان بە ئەرکەکانی وەزارەت و پێکهاتەکانی و دەسەلاّت و هەموو کاروبارە هونەری و دارایی و کارگێڕی و رێکخستن بە پێی حوکمەکانی یاسا هەیە و لە بەردەم ئەنجومەنی وەزیران بەرپرسە و بەو ناوەی کە ئەندامێکی هاوکارە لەو ئەنجومەنەدا و بۆی هەیە هەندێك لە دەسەلاّتەکانی بدات بە بڕێکاری وەزارەت و بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر کەسێکی بە شیاو دەزانێ لە وەزارەتەکەدا.

دووەم: بریکاری وەزارەت: یارمەتی وەزیر دەدات لە ئاراستەکردنی کار و باری وەزارەت و سەرپەرشتی کارەکانی لە چوارچێوەی ئەو دەسەلاّتانەی کە وەزیر پێی دەدات و دەبێ بڕوانامەی بەرایی پسپۆری زانکۆی هەبێت و خاوەن شارەزای و کارامەیی بێت لە کارەکەیدا.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات و بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت وچەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

چوارەم: نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات و بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: راوێژکاران: ژمارەیان لە چوار ڕاوێژکار زیاتر نابێ و دەبێ بڕوانامەی بەرایی زانکۆیان هەبێت وخاوەن شارەزایی و کارامەیی بن لە کارەکانیاندا.

شەشەم: پشکنێری گشتی لە وەزارەت: بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی دەبێ و وەزیر دەیپاڵێوێ و دەبێ بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بێت لە کارەکانیدا.

حەوتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری کارگێڕی و دارایی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و خاوەن شارەزایی و کارامەیی و پسپۆڕ بێت.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی حەج و عەمرە: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و خاوەن شارەزایی پسپۆری بێت.

نۆیەم: بەڕێوەیەرایەتی گشتی ئایینی مەسیحی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و خاوەنی شارەزایی و پسپۆڕی بێت لە کارەکەیدا.

دەیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئایینی ئێزدی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت و خاوەنی شارەزایی و پسپۆڕی بێت لە کارەکەیدا.

یازدەم: بەڕێوەبەرایەتییە گشتیەکانی ئەوقاف و کاروباری ئایینی لە پارێزگاکانی هەرێمدا: هەر یەك لەوانە بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وپسپۆڕی بێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ثالثاً: أما فيما يتعلق بالمواد الثالثة و الرابعة و السادسة من المشروع تقترح اللجنة دمج جميعها ضمن المادة الثالثة و بعنوان تشكيلات الوزارة و صياغتها كالآتي :

(تشكيلات الوزارة)

المادةالثالثة: تتألف الوزارة من التشكيلات التالية :-

أولاً: الوزير/ هو الرئيس الأعلى للوزارة و المسؤول عن أعمالها و توجيه سياستها و الاشراف و الرقابة عليها و تصدر عنه و تنفذ باشرافه جميع القرارات و الأوامر و التعليمات في كل ماله علاقة بمهام الوزراة و تشكيلاتها و صلاحياتها وسائر شؤونها الفنية و المالية و الادارية و التنظيمية وفق احكام القانون و يكون مسؤولاً أمام مجلس الوزراء باعتباره عضواً متضامناً فيه و له تخويل بعض من صلاحياته الى وكيل الوزارة و المدراء العامين أو من يراه مناسباً في الوزارة.

ثانياً: وكيل الوزارة/ يساعد الوزير في توجيه الوزارة والاشراف على شؤونها ضمن الصلاحيات التي توكل اليه من قبل الوزير على ان يكون حاصلاً على شهادة جامعية اولية اختصاصية ومن ذوي الخبرة والممارسة .

ثالثاً: مكتب الوزير/ يرأسه ويديره موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

رابعاً: مكتب وكيل الوزارة/ يرأسه ويديره موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية ويعاونه عدد من الموظفين.

خامساً: المستشارون/ لا يزيد عددهم عن اربعة و على ان يكونوا من حملة شهادة جامعية أولية و من ذوي الخبرة و الممارسة.

سادساً: المفتش العام في الوزارة/ ويكون بدرجة مدير عام يتم ترشيحه من قبل الوزير على أن يكون حاصلاً على شهادة جامعية أولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

سابعاً: المديرية العامة للشؤون الادارية والمالية/ يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية أولية ومن ذوي الخبرة والممارسة والاختصاص.

ثامناً: المديرية العامة للحج و العمرة/ يرأسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية أولية ومن ذوي الخبرة و الاختصاص.

تاسعاً : المديرية العامة للديانة المسيحية/ يراسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية أولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

عاشراً: المديرية العامة للديانة الأيزدية/ يراسها مدير عام حاصل على شهادة جامعية أولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

حادي عشر: المديريات العامة للأوقاف والشؤون الدينية في محافظات الاقليم/ يرأس كا منها مديرعام حاصل على شهادة جامعية أولية ومن ذوي الخبرة والاختصاص.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، دیارە ماددەی(3-4-6)بە موقتەرەحی لیژنەی قانونی دەبێتە یەك ماددە، باشتریش دارێژراوە، جا کێ لەگەڵ ئەو سێ ماددەیە ببێت بەیەك با دەستی بڵند بکات تکایە، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە، زۆر سوپاس، ببورن پێم وایە لیژنەی ئەوقافیش موافقە بۆ ئەم دەمجە، بەڵام کەهەموو موافق بوون وام زانی تۆش موافقی فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قەزیەی حەج و عەمرە لەدەست ئەنجومەنی وەزیران بوو، ئێستا ئێمە موديريەتێکی عاممان خاص بۆ کردۆتەوە، لە زمنی وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئایینی، جا لەماددەی شەش باسی ئەوە نەهاتیە کەوا من صلاحيات الوزير عقد و ئیبرامی عقود لەگەڵ شەریکات بکات، بەنیسبەت هاتووچۆی حەجێ موتەعەلیق بەصلاحیاتی وەزیر، ئەو فەقەرەمان زیاد کردیە، عقد وابرام العقود واجراء جميع التصرفات القانونية وعقد الاتفاقيات مع الجهات ذات العلاقة من الداخل والخارج بما يؤمن تحقيق اهداف الوزارة)

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نانا ئەوە تەحصیل حاصلە، ئەوە موشکیلە نیە، کێ دەیەوێت قسە بکات لەسەر ئەم ماددەیە ناوی دەنووسم تکایە، کاك ئیسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل محمودعبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

له ماددەی سێیەمدا له خاڵی سێیەمدا، دەڵێت: چوار راوێژکار دەبێت، پێشنیار دەکەم ئەو چوارە ببێت بەپێنج، یەکیان هی برا ئێزیدیەکان بێت یەکێکیان هی برا مەسیحیەکان بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

له هەموو وەزارەتەکان راوێژکار چوارن، بەڵام لێرەدا دەکرێتن لەو چوارە یەکێکیان مەسیحی ویەکێکیان ئێزیدی بێتن، دووش موسوڵمان بێتن، بەڵام مولاحەزەکەت بەجێیە، بەڵام بۆ ئەوەی جەنابی وەزیر ئاگادار بێتن لەو چوارە یەکێکیان مەسیحی ویەکێکیان ئێزیدی بێتن، ئەوە رەچاو بکاتن، کاك ئەندریۆس.

بەڕێز اندراوس یوخنا گۆرگیس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پشتگیری بۆچوونی کاك ئیسماعیل دەکەم، چونکە بەڕاستی قەناعەتمان وایە، وەزیری ئەوقاف لەسەدا سەد ئیسلامە، قەت تەوەقوع ناکەین رۆژێك له رۆژان وەزیری ئەوقاف مەسیحی بت، یان ئێزیدی بت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادام دووکەس قسەی کرد، داوا له جەنابی وەزیر ئەکەم قسە بکاتن، موستەشارەکان ئاماژە پێبکاتن، یەکێکیان مەسیحی بێت، یەکێکیشیان ئێزیدی بێت، ئەگەر جەنابی وەزیر موافقە لیژنەی یاسایی ئەوە رەچاو بکات.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئایینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێمان باشە ئەو پێشنیارەی بەڕێزتان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە جەنابی وەزیر ئەو پێشنیارەی قبوڵ کرد، ئەو برادەرەی کە ئەو مولاحەزەی هەیە، بانەیلێتەوە، کاك جعفر.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان پێشنیارم هەبوو، بەڵام بەنوعێکی کە، من ئەڵێم پێنج کەس کەمە ببێت بە هەشت کەس، هەر پارێزگایەك راوێژکارێکی هەبێت وەکو ئیسلام، راوێژکارێك له برا ئێزیدی ومەسیحیەکانیش زیاد بکەی ببن بەهەشت کەس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك رۆمیۆ فەرموو.

بەڕێز رۆمیۆ حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من زۆر نیگەرانم لەم چەند رۆژەی دوایی، بەتایبەتی لە یەکەم دانیشتنی یاسای وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی، چونکە دەنگۆیەك یاخود قسەکردنێکی وا هەیە، کە دەبێتە تێکچوونی شیرازەی پێکەوە ژیانی ئایینی لە کوردستاندا، من زۆر بەتوندی ڕەدی ئەمە دەدەمەوە، ئەوەی مولاحەزات و تێبینیەکی هەبێت، یان شتێك حەقی خۆیەتی، زۆریش حەقی خۆیەتی، ئەگەر موسوڵمان بێت یان ئێزیدی بێت یان مەسیحی بێت، یان ئەوانی تریش کە ئێمە باسیان ناکەین، ئەوانیش حەقی خۆیانە بەتەواوی باسی شتی خۆیان بکەن وبۆچوونی خۆیان بگەیەنن، ئەمە لەلای منەوە ئەم یاسایە وەکو دەستوور وایە، وەکو مێژووش وایە، هەر شتێك لەم یاسایە نووسرا، وەکو دەستوور رۆژێك دادێ، ئێستا شەڕی هەموارکردنی دەستووری عێراقە، ئەبووایە پێش چەند مانگێك تەعدیل کرابا، بەس ناکرێت، جا ئێستا هەر شتێك کە بنووسرێت، ئەم یاسایە دەبێت بەڕەزامەندی هەموو ئەندامانی پەرلەمان و هەمووخەڵکی کوردستان بنووسرێت، ئەبێ من ئاسوودەبم کە بەشێك لەم یاسایە بنووسرێت، لە دوا رۆژدا من نیگەرانیم نابێت، دژی ئەوەشم کە باس بکرێت، مەسەلەکە ئەکەوێتە، نێوان دوو ئایینەوە، بۆ نموونە مەسیحی و موسوڵمان، ئەم شتە نەبووەو ئێستاش نابێت لەدوایشدا نابێت، لە نزیك و داهاتوو دوریشدا نابێت، جا من مەبەستم ئەوەیە، کە ئەم یاسایە یاسای ئەوقاف وکاروباری ئایینیە، بۆ هەموو ئایینەکانە، بەڕاستی منیش تەئکید لەقسەکانی برادەرانی پێش خۆم دەکەمەوە، کە بۆ وەزیر زیاتر لە وەکیل وەزیرێکی نەبێت، بۆ نموونە هەروەها موستەشارەکانیش ئەبێت تەحدید بکرێت، مەسیحی و ئێزیدیشی تێدا بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عوسمان احمد.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا من هەر لەسەر ماددەی سێ لەسەر باسی وەزیر، لە تەرجومەی عەرەبیەکەی و کوردییەکەی، لە کوردییەکەی دارشتنەکەی زۆر لاوازە، پێشنیار دەکەم، دارشتنەکەی بەم شێوەیە لێ بکرێت.

یەکەم/ وەزیر، سەرۆکی باڵای وەزارەتەو بەرپرسیارە لە کارەکانیداو بە چاودێری ئەو هەموو بڕیارو فرمانێك دەردەچێت و جێبەجێ دەکرێ و هەموو ئەو کارانەی کە پەیوەندیان هەیە بە ئەرکەکانی وەزارەت و پێکهاتەکانی و دەسەلاّت و هەموو کاروبارە هونەری و دارایی و کارگێڕی و رێکخستن بە پێی حوکمەکانی یاسا جێبەجێ دەکرێن، ئەوە دارشتنەکەیە جا ئەگەر دارشتنەکە بنێرم بە نووسین بۆ لیژنەی یاسایی، ئەوی تریش قسەی لەسەر کرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە تەشکیلاتی ئیداری وەزارەت رێك کراوە، بەڵام زۆربەی ئەهدافەکانی وەزارەت پێویستە، بەڕای من لە موديريێتێکدا کۆ بکرێنەوە، ئەگەر هەر ناوێك هەڵبگرن، مديرية الاندماج الوطني والتعايش الديني بۆ تەشجیع کردنی گیانی حیوارو برایەتی و خستنە گەڕی مەسەلە ئایینیەکان، بۆ مەسەلەی قەومی و پتەو کردنی گیانی بەهاووڵاتی بوون و بۆ دەوڵەت، من پێم وایە دەبێ هۆبەیەك یان موديريەتێك بۆیان زیاد بکرێت، شئونی ئیداری ومالیان بەناوی مديرية الاندماج الوطني والتعايش الديني کە هەڵسێت بەکارەکانی ئەو ئەهدافانەی کەوەزارەت ئەیەوێت ئیهتیمامیان پێ بدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك پیر خدر فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس پێشنیارا من هاتە وتن، دەربارا راوێژکارا بوو، ئەمن دیسان سوپاسا جەنابی وەزیر دکەم، لە تەلارا پەرلەمانێ بە ئامادە بوونێ ئەندامێ پەرلەمانێ و سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ و دونیا کرن وتی بلا، هیڤیدارم سەروی سۆزێ بمێنێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سردار صباح بوزو هرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس قسەکانم دووبارەیە بۆ قسەی برادەران.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس دکتۆرە شوکریە.

بەڕێز د. شكريه رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من یەکەم پێشنیازێکم هەیە، ئەوە لێرەشدا سێ ئێزیدی دانیشتوون، هەر وشەیەکی یەزیدی کە بێت بکرێت بە ئێزدی، ئێزدی لەیەزدان پەرستنەوە هاتووە، ئەمە خاڵی یەکەم، دوومیش بەنیسبەت خاڵی چوارەمەوە، ئەو بەڕێوەبەرایەتیانەی کە ریزکراون، کەم بکرێتەوانێ، من پێشنیاز دەکەم بەڕێوەبەرایەتی مزگەوتەکان، لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی بنیادنان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

گوڵاڵە خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزيز قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پشتگیری لەڕاکەی کاك عوسمان ئەکەم بەڕاستی ئەو شەرحە درێژە بۆ کاروبارەکانی وەزیر درێژە، من دەڵێم وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتەو بەرپرسە لەبەڕێوەبردنی کارەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری ئەو بڕیار و فەرمانانە دەکات، کە لەوەوە دەردەچێت، ئیتر ئەو هەموو درێژییەی ناوێت، دووەم پرسیارێکم هەیە رەنگە بیکەمە پرۆژەیەکی بەدوادا چوون، بۆ هەموو وەزارەتەکان، راوێژکار رۆڵی چیە لەخزمەتی ئیش؟، هیچ ئینتاجێکی راوێژکارمان نەبینیوە، لەم وەزارەتەدا شەشەم پشکێنەری گشتی، دەوری چی ئەبێت؟، پرسیاری پشکێنەری گشتی لە وەزیر ئەکەم، هەرچەندە لەماددەی پێشوو تێپەڕیوە، وەرگرتنی زانیاری ئیسلامی، ناساندنی جیهان بەگەلی کورد، بەڕاستی ئەوانە هەندێ شتن، ئەبنە مێژوو لەناو نووسینەکەدا، هیچ پەیوەندیەکی بەزمانی کوردییەوە نیەو عەکسی مەوزوعە، ئەو پرسیارەم بۆ جەنابی وەزیر و پشکێنەری گشتی رۆڵی چیەو ئەگەر بشکرێت ئەو شەرحەی وەزیریش کورت بکرێتەوە، راوێژکاریش ئەیکەمە پرۆژەیەکی بەدواداچوون لەمان باتێپەڕێت، بەڵام نازانم راوێژکار ئیشی چیە لەوەزارەتەکاندا؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵڵا عەلئەقەل کە تۆ نازانی، بەڵام ئێمە ئەزانین، وەزیریش دەزانێت راوێژکار ئیشی چیە، ئەگەر گوێیان لێ دەبێت لەو رەئیەت، دوو، سێ مولاحەزەی بەجێ درا تەبعەن، جاری یەکەم بۆ مەسەلەی ناوی یەزیدی ئەوە ئێزیدیەو ئەبێ ئەوە لە نووسیندا رەچاو بکرێت، بەس موشکیلەکەی تەلەفوزە، دووەمینیش من مولاحەزەیەکم هەیە، ئەویش دەڵێت دەبێ بنووسرێت بەڕێوەبەری دەکاتن، واتە بەڕێوەبەر بەڕێوەبەرایەتی دەزگاکە دەکات، نەك سەرۆکایەتی، ئەگەر دەزگا بێت یان وەزارەت بێت یان مەجلس بێت، ئەوجا سەرۆکایەتی دەکاتن، بەڕێوەبەر کە خۆت وتت بەڕێوەبەر نابێ بڵێیت سەرۆکایەتی دەکاتن، بەڵکو بەڕێوەبەراتی دەکاتن، ئەوە چاك بکەنەوە تکایە، فەرموو کاك سعدالدین.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە رەئیمان لەگەڵ ئەوەیە کەوا مودیریەتێکی عام لەبۆ تەفتیش هەبێت، ئیشی تەفتیش بەڕەئی لیژنەی ئەوقاف، بەمودیریەتێك پێك دێت، لەبەر ئەوەش کە مودیریەتی عام زۆر نەبێتن، چونکە ئەوە تەئسیر دەکاتن ئەو هەموو مودیریەی عامە هەبێ، ئیکتیفا بەمودیریەتێك بکرێت باتەفتیش لەزمنی صلاحیاتی وەزارەتدا بێتن، چونکە مودیریەتی عام زۆر دەکاتن، مودیریەی عام لۆ مدارس ولۆ حەج وعومرە، ئەو مودیریە عامانە هەموویان پێویستیان بە مەعاشێکی باش دەبێتن، پێویستی بە جێگاو ئەبنیە دەبێتن یان ئەگەر دەشبێتن، با ئیکتیفا بدرێتە ئەو مودیریەتی عامە هەر لەناو بینایەی وەزارەتدا بێتن، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر مولاحەزاتت لەسەر ئەو تێبینیانەو موقتەرەحاتی تازەش کەباسکرا.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف و کاروباری ئایینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە سنووری هەرێمی کوردستان چوار هەزار مزگەوتمان هەیە، ئەم مزگەوتانە نیوەی یەعنی دوو هەزارو قسوری نوێژی جومعەی تێدا دەکرێت، جگە لە حەفتاو سێ کەنیسەو ژمارەیەکی زۆر تەکیەو خانەقاو شوێنی عیبادەتی برا ئێزیدیەکان، مەدارسی دینیشمان هەیە، کۆلێژێکیشمان هەیە بەناوی کۆلێژی کوردستان بۆ وتار بێژی، لەگەڵ چەند مەعهەدێکدا لە هەولێر و سلێمانی، لە ئاکرێش، ئەمانە پێویستیان بەسەرپەرشتی راستەوخۆی وەزارەتی ئەوقاف هەیە، لەڕێگەی دەزگایەکەوە کە ئێمە ناومان ناوە تەفتیشی گشتی، بەناوی موشریفێکەوە سەرپەرشتی ئەو دامودەزگایانە بکات، لەماوەی ئەو یەك ساڵەی رابردوودا، بەحوکمی تاقیکردنەوەمان، بۆمان دەرکەوتووە کە مودیریەتێك ناتوانێت، ئەو ئیشە ئەنجام بدات، یەکەم لەبەر ئەوەیە کەصلاحیاتی کەمە، دووەم لەبەر ئەوەی کەسێکمان ئەوێت شارەزاو بەتوانابێت، بتوانێ رادەی جێبەجێکردنی ئەو تەعلیمات ورێنماییانەی کە وەزارەتی ئەوقاف ئەیدات، وگونجانی لەگەڵ رۆحی تەعایوش و پێکەوە ژیان چەندە، نەیتوانیوە جێبەجێی بکات، جا لەبەر ئەوە پێشنیاری ئەوەمان کرد، کە کەسێکی شیاو لەلایەن وەزیری ئەوقافەوە دەستنیشان بکرێت، بۆ سەرپەرشتی کردنی ئەو عەمەلیە، عەمەلیەی ئیشراف و چاودێری جێبەجێکردنی بڕیارەکانی وەزارەتی ئەوقاف، ئەوە مودیریەت نیە، وەکو مامۆستا سعدالدین باسی کرد، بەڵکو شەخصێتێکی هەیە، چەند یاریدەدەرێك هاوکاری ئەکات، لە دیوانی وەزارەتیشە، ئەبێ لەژێر چاودێری وەزیریشدا بێت، مەبەست لەو پشکێنەرە ئەوەیە، ئەو دەزگایە کە ئەو ئالیەتە کەدامانناوە، بەنیسبەت ئەو پرسیارەی گولاڵە خان، راوێژکار ئەهەمیەتی چیە، هەموو وەزیرەکان ئەزانن ئەهەمیەتی زۆریان هەیە، ئێستا ئێمە پەسەندمان کردووە، دوو راوێژکارمان هەبێت یەکێك لە برا ئێزیدیەکان و یەکێکی برا مەسیحیەکان، بەراستی من پێویستیم بەراوێژکارێکی مەسیحی هەیە زۆر زۆر وەبەیەکێکی ئێزیدیش، پێویستیم بە دوو راوێژکاری موسوڵمانیش هەیە، چونکە هەندێك مەسائیل هەیە من شارەزا نیم، لێی نازانم ئەو راوێژکارە زیاتر رووبی ئەکاتەوە، زیاتر ئەینێریت بۆ شوێنێك، نوێنەری خۆتە، وردەکاریت بۆ ئەکات، لەبەر ئەوە راوێژکار بۆ وەزیر زۆر گرنگە، دەوری خۆی هەیە، ئیشوکاری وەزارەت، ئاسان ئەکات، موشکیلەکانی حەل ئەکات، بەنیسبەت ئەو مودیریاتانەی فەرعیشەوە، هەمووی لاچوو، باستان کرد، مودیریەتەکانی خوارەوە نەماووە لاچووە، ئێمە سێ مودیریەتی عاممان هەیە، یەکێك لە دهۆك، یەکێك لەسلێمانی، یەکێکیش لە هەولێر، ئەوە لەباتی مودیریات ئەبێت مودیریاتی عام ئەبێت و کارەکان جێبەجێ ئەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەو شەرحەش تەوازنی خۆت نواند، نموونەت زۆر بێت لەناو وەزیرەکان و بەرپرسان، کە دەڵێیت موحتاجی راوێژکارم، جوابی گولاڵە خانیشت دایەوە، دەمێنێ لەسەر ئەوەی کە ئیقتراحەکە، کە لەوەسفی

وەزیردا، ئایا ئەو صیاغەیە هەمان صیاغەیە لەهەموو وەزارەتەکاندا، وەلامی ئەوەی سعدالدینت دایەوە، بەڵام لێرەدا نووسرایە، موفتشی عام، بدرجە مدیر عام، باشە کە موفەتیش عامە بوو، پرسیارەکەی ئەوەیە بۆ مودیریەی عامە نەبێت، نازانم جەنابی وەزیر رەئی چیە لەسەر ئەوە.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف و کاروباری ئایینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ من مەبەستم ئەوە بوو، ئەو شەخصە ئەبێ، توانای ئەوەی هەبێ بتوانێ، چاودیری ئەو کارە بکات، مودیرەتی عام وەکو مامۆستا سعدالدین باسیکرد، زۆر ئەکەوێت لەسەرمان، یەعنی مودیریەتێکی عامی بۆ دابنێین، دەرەجەی مودیر عام بێت، صلاحیاتی هەبێت، سیفاتی تایبەتی تێدابێت، کە بتوانێت ئەوکارە جێبەجێ بکات، نەك مودیریەتی عام، ئەرکێك سووکتر ئەبێت، چەند کەسێك یارمەتی ئەدەن و زیاتر ئێمە مەبەستمان ئەوەیە بینێرین بۆ شوێنەکان، بۆ شوێنە دوورەکان، سەرپەرشتی ئەو ئیشانە بکات کە پێویستە جێبەجێ بکرێن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەو ماددەیە، دەیخەمە دەنگەوە فەرموو نوقتەی نیزام.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە مودیر عامەکاندا باس لەمودیریەتی شئونی قانونی نەکرا، ئایا ئەم وەزارەتە پێویستی بە شئونی قانونی نیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مودیریەی عامە نیە، شئونی قانونی شوعبەیە، شوعبەش دەستەڵاتی وەزیرە، دەتوانێت لەتەشکیلاتی وەزارەت تابعی مەکتەبی خۆی بکات یان تابعی دیوانی بکات، ئەو ماددەیە، دەیخەمە دەنگەوە وەکو موقتەرەحی لیژنەی قانونی بەئیزافەی ئەوەی کە لە موستەشارەکان چوار موستەشار، کاك بارزان فەرموو نوقتەی نیزامت هەیە.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە زۆربەی ئەهدافەکانی وەزارات من باسم لێوەکرد، بەبێ سەرپەرشتی ئەمێنێتەوە، ئەی تەشجیعی حیوار بەچی ئەکرێت، تەشجیعی حیوار لەبەینی ئەدیاندا بەچی ئەکرێت غەیر ئەبێت مودیریەتێك هەبێت سەرپەرشتی بکات، زۆربەی ئەهدافەکانی وەزارەت لەخاڵی شەشا، لەخاڵی حەوتا، لە خاڵی یازدەدا، لەو خاڵانەدا بەبێ سەرپەرشتی ئەمێنێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك بارزان ئەوە نوقتەی نیزام نیە، ئەی ئەو مەجلسەی وەزارەت چیە، مجلسی وەزارەت کە وەزیرە جێگرەکەیەتی، چوار موستەشارە، غەیر ئەو بەرنامەیە جێبەجێ ئەکەن، دا ئەنیشن عەقدی نەدوەیەك ئەکەن، عەقدی موئتەمەرێك ئەکەن، ئەوان پێی هەڵئەسن، موقتەرەحی لیژنەی قانونی بەو تەغیرەی کەجەنابی وەزیریش موافەقەتی لەسەر کرد، چوار راوێژکارەکە یەکێکیان برایەکی مەسیحی بێت، ئەوی تریان برایەکی ئێزیدی بێت، دەیخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ قبوڵکرا، تکایە بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی پێنجەم: ئەنجومەنی بالای ئەوقاف وکاروباری ئایینی:

1- لە دیوانی وەزارەتدا ئەنجومەنێك بە ناوی (ئەنجومەنی بالای ئەوقاف وکاروباری ئاینی دادەمەزرێت پەیوەندی بە وەزیرەوە دەبێت ولە مانەی خوارەوە پێك دێت:-

أ- وەزیر/ سەرۆك.

ب- نوێنەرێك لە وەزارەتی شارەوانیەکان بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت/ ئەندام.

ج- نوێنەرێك لە وەزارەتی دارایی وئابووری بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت/ ئەندام.

د- نوێنەرێك لە وەزارەتی کشتوکاڵ بە پلەیەك لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت/ ئەندام.

هـ- نوێنەری وەزارەتی داد بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی / ئەندام.

م- بەڕێوەبەری گشتی دیوانی وەزارەت/ ئەندام.

و- نوێنەری وەزارەتی فێرکردنی بالاّ / ئەندام.

ی- بەڕێوەبەرەگشتیەکانی پارێزگاکانی هەرێم/ ئەندام.

ز- چوار لە گەورە زانایانی ئایینی ئیسلامی وەزیر بۆ چوار ساڵ هەڵیاندەبژێرێ/ ئەندام.

2- بە پێی داوا کردن لە وەزیر، ئەنجومەن لە کاتی پێویستیدا بۆی هەیە پشت بە شارەزاو پسپۆران ببەستێ.

3- تایبەتمەندیەکانی ئەنجومەن بە پێی سیستەمێکی تایبەت دەستنیشان دەکرێ.

4- ئەنجومەن بە سەرۆکایەتی وەزیرو جێگرەکەی گرێدەدرێ.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

حاصل على شهادة جامعية أولية و من ذوي الخبرة و الاختصاص.

أما فيما يتعلق بالمادة الخامسة من المشروع و التي ستصبح برقم المادة الرابعة حسب مقترح لجنتنا :

تقترح اللجنة صياغتها كالآتي :

المادة الرابعة {المجلس الأعلى للأوقاف و الشؤون الدينية} :

أولاً : يشكل في ديوان الوزارة مجلس يسمى بـ(المجلس الأعلى للأوقاف و الشؤون الدينية) و يتألف من :

1- الوزير/ رئيساً

2- وكيل الوزارة/ عضواً و يرأس المجلس في حالة غياب الوزير.

3- المدراء العامين للوزارة/ أعضاء

4- ممثلي وزارات العدل والتعليم العالي والبحث العلمي والتربية والمالية والاقتصاد والبلديات والزراعة بدرجة لا تقل عن مدير عام / أعضاء

5- اربعة من كبار علماء الدين الاسلامي يختارهم الوزير لمدة ثلاث سنوات/ أعضاء

ثانياً: للمجلس الأستعانة بالخبراء والأختصاصين عند الحاجة وبطلب من الوزير.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی ئەوانەی کە ئیشارەتان پێ نەکردیە دەمێنێت، یان هەر ئەوەندەیە، ئەوە لە ئەصڵی پرۆژەکەدا نیە، بەس نازانین جەنابی وەزیر رەئی چیە؟ ئەو مەجلسە دەبێت موستەشارینیشی تێدا بێتن، بۆ ئەوەی مەسیحی وئێزیدیشی تێدا بەشدار بن.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف و کاروباری ئایینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نوێنەری برا ئێزیدی ومەسیحیەکان وەکو مودیریەی عام تێیدان، بەڵام من پێم باشە، دوو موستەشاریشی تێدا بێت، ئیتر ئەوە لێگەڕێن بۆ خۆمان دەستنیشانی بکەین، بۆ ئەوەی تەوازنێك دروست بکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحی لیژنەی قانونی کە دەڵێن: المدراء العامین للوزارة حەقە ئەوە بنووسرێت المدراء العامین والمستشارون، بۆ ئەوەی لە ماددەی پێشوودا، چوار موستەشارەکە کە ئاماژەمان پێکردووە، یەکێکیان مەسیحی، یەکێکیان ئێزیدی بێتن، لێرە بەشداری بکەن، سێیەم ئەگەر موافق بێت جەنابی وەزیر، المدراء العامین والمستشارون للوزارة، جەنابی وەزیر موافقە ئیزافەی بکەن، فەرموو کاك سعدالدین.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر ئەوەی کە موختەسە بە ماددەی پێنجەم، لیژنە پێی وایە کە ئیقتراح دەکات، لە وەزارەتەکان وەزارەتی ئیعلامیشی تێدا بێت، واتە عضوی وەزارەتی ئیعلامیشی تێدا بێت، دووەم/ ئیزافەی سەرۆکی ئیتحادی عولەمای دین زمنی اعضاءبیَت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی ئەوە چۆنە، کاکە پێنجەم کە وتت اربعة من کبار علماء الدین ئەویش دەگڕێتەوە، یەکێکیان ئەو دەبێتن، بەڵام تۆ تەحدیدی مەکە بۆ ئەوەی هین نەبێت، بە تەئکید یەکێکیان ئەو دەبێت، پێم وایە ئیعادەی صیاغەی باش کراوە لەلایەن لیژنەی قانونیەوە، ئەو شتەشمان کە ئیزافە کرد، سێیەم المدراء العامین والمستشارون، ئەوە وا دەکاتن لەو مەجلیسەدا، نوێنەری برا مەسیحیەکان و ئێزیدیەکانی تێدا بێتن، چوارەم کە لیژنەی قانونی پێیان وایە، نوێنەری وەزارەتی رۆشنیریشی تێدا بێتن، بەڵێ کاك احسان.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرای من ئەگەر وەزارەتی داخلیەی لەگەڵ بێت، چونکە کۆمەڵێك کێشە هەیە، مەسەلەن ئاسایشە، پۆلیسە ئەوانەیە لەگەڵ نەبێ، لەوانەیە تووشی کێشە ببن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەزارەتی رۆشنبیری تێدا بێتن ئەگەر پێویستی کرد، ئەوکات وەزیر دەتوانێ داوا بکاتن، تەحصیل حاصلە، بەڵام با رۆشنبیریشی تێدابێتن پەیوەندی پێوە هەیە، وەکو لیژنەی یاساییش داوای کردیە، ئەگەر بڵێین ناوخۆ پێشمەرگەش ئەبێ تێیدا بێتن، ئەگەر ئەوە بێت ئەبێ هەموو وەزارەتەکانی تێدا بێت، چونکە هەموو وەزارەتەکان پەیوەندی پێوە هەیە، ئەو وەزارەتانەی کەنووسرایە پەیوەندی پێیانەوە هەیە، تربیە پەیوەندی پێوە هەیە، مالیە پەیوەندی پێوە هەیە، بلدیاتە پەیوەندی پێوە هەیە، رۆشنبیریش هەروەها پەیوەندی پێوە هەیە، ئەگەر پێویستی کرد بەوەزارەتی تر ئەوە داوای دەکاتن، کەواتە لێرەدا وەزارەتی رۆشنبیری بۆ زیاد بکەن، ئەگەر کەس قسەی لەسەر ئەو ماددەیە نیە، بەو تەعدیلەی کە کرا، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە بڕگەی چوار دەڵێت: ئەنجومەن: بەسەرۆکایەتی وەزیر و جێگرەکەی گرێ دەدرێت، دیاری نەکراوە کۆبوونەوەی مانگانەیە، دەوریە لەکاتی پێویستدا، ئەوەی بۆ زیاد بکرێت زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆرە شوکریە فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پرسیارێکم لە جەنابی وەزیر هەیە، دەڵێت ئەو نوێنەرانەی کەلە وەزارەت وەری دەگرێ، ئایا ئەو پلەیە خۆی لەوەزارەت هەیەتی، یان بەڕێزی پێی دەبەخشێت، ئەگەر بەڕێزی پێیان دەبەخشێت بەڕاستی ئەوەنە بەڕێوەبەری گشتیمان هەیە، ئەوەنەمان هەیە، ئەمە خەسارەتێکی گەورەیە لەوەزارەتی دارایی، ئەم هەموو

پارەیە سەرف بکەی بۆ بەڕێوەبەری گشتی، ئەمە یەکەم، دوو لە عەرەبییەکەدا نووسراوە بۆ سێ ساڵ هەڵیان دەبژێرن، لە کوردیەکە نووسراوە بۆ چوار ساڵ ئەمە کامیان راستزە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عزەدین فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەقەرە (ز)ئیما ئیلغا بکرێت پشتی ئیزافەی موستەشارین، یان ژ أضافة اربعة من كبار علماء الدين الاسلامي وممثلي من كل الديانات الاخرى، یان ژ فەقەرا زیادەیە پشتی موستەشارین ئیزافە کرن ئەو ژی هەر دیانەتێك ممثلي تێدا بیت دگەل وان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چی کاك عزەدین ئەوەلەن ئەو مەجلسیە هەر بۆ کۆبوونەوە کۆ دەبێتەوە، بەڵام موستەشارەکە کە یەکێکی مەسیحیە، یەکێکی ئێزیدیە، لەو مەجلیسەشدا ئەندامە، یەعنی مودیری عامەکانیش لەو مەجلیسەدا ئەندامن، یەعنی لێرەدا مەوزوعەکە بۆ ئەوەیە، هەماهەنگی هەبێتن لە بەینی وەزارەتی ئەوقاف و بەینی ئیتیحادی علمای دیینی ئیسلامی و مزگەوتەکان و ئەوانە، بەنیسبەت برا مەسیحیەکان و برا ئێزیدیەکان، هەر موستەشارەکە حەڵەقەی وەصڵە، دەشکرێت ئەگەر وەزیر لە موستەقبەلدا زانی پێویست دەکاتن، تێکەڵیان بکات موقتەرەح بکاتن، ئیزافەی دەکەین و تەعدیل دەکرێ یان هەمواری دەکەین، کاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان مولاحەزەم لەسەر خاڵی(ز) هەیە، لە کوردستان گەورە زانای زۆر هەیە، لە دیینی پیرۆزی ئیسلام، دەست نیشانیش کراوە بۆ چوار ساڵ، حەق نیە ئەوە مەرج بێت با بیکەینە یەك ساڵ، لەیەك ساڵدا بتوانین دەست نیشانی ئەو چوار کەسە بکەین، لەبەر ئەوەی شەرت نیە ئەو چوارکەسە کە دابنرێن هەتا ئەو چوار ساڵە هەر ئەوان ئەو گەورە زانایانە بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر ئەگەر مودەکەی تێدا نەبێت باشتر نیە، بۆ ئەوەی حوریەتی خۆت بێت لەئیختیارەکە.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئاییینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیارەکەی کاك اسماعیلم پێ خراپ نیە بەڕاستی، یەعنی ئەو چوار ساڵە زۆرە، سێ ساڵیش زۆرە، لە دوو ساڵ زیاتر نەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر جەنابت موافق بیت، یختارهم الوزیر کافیه، بۆیە ئەگەر ساڵێکیش بێت جەنابت بەدڵت نەبوودەیگۆرین، پێویست ناکات بۆ سێ ساڵەکە، ئەگەر شەتبی بکەن، کەواتە ئەوەش بوو بە یختارهم الوزیر بەبێ ساڵەکە، بۆ ئەوەی ئەگەر خراپ بوون، سوودیان نەبوو بتوانێ بیان گۆڕێتن، یاخود پێویستی کرد، ئەو ماددەیە دەخەمە دەنگەوە بەو دوو مولاحەزەیەی کە وەرگیرا، لەگەڵ موقتەرەحی لیژنەی قانونی کێ لەگەڵ ئەو ماددەیەدایە با دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا، زۆر سوپاس، بڕۆن بۆ ماددەی تر تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی حەوتەم: ئەنجومەنێکی زانستی لە وەزارەت دادەمەزرێ و بەتەمەنترین زانا دەبێتە سەرۆکی ئەنجومەن وپەیوەندی ڕاستەوخۆی بە بریکارەوە دەبێ، دامەزراو و تایبەتمەندیەکانی بەپێی سیستەمێکی تایبەت دەستنیشان دەکرێ.رای لیژنە ئەوەی پەیوەندی بەماددەی حەوتەمی پرۆژەکەوە هەیە، کە دەبێتە ماددەی پێنجەم بە پێی پێشنیازی لیژنەکەمان، ئەوا لیژنە پێشنیاز دەکات بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی پێنجەم:- ئەنجومەنێکی زانستی لە وەزارەت دادەمەزرێت و ڕاستەوخۆ بە بریکاری وەزارەتەوە دەبەسترێتەوە وپێکهاتەو تایبەتمەندییەکانی بە پێڕەوێکی تایبەتی دەستنیشان دەکرێن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خامساً: أما فیما یتعلق بالمادة السابعة من المشروع والتی ستصبح برقم المادة الخامسة حسب مقترح لجنتنا، تقترح اللجنة صیاغتها کالآتي:

{المادة الخامسة: یشکل مجلس علمی في الوزارة ویرتبط بوکیل الوزارة مباشرة ویحدد تشکیلاته وأختصاصاته بنظام خاص}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر من پرسیارێکم هەیە، بۆ ئیرتیباتی بە وەکیلی وەزارەتە، ئەگەر وەکیل وەزیر ئێستا نیتانە و نەبوو.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئایینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیرتیباتی بەوەزیرو وەکیل وەزیرەوە ئەبێت، چونکە ئێستا وەکیلی وەزیرمان نیە حالیەن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی ئەگەر عەفووم بکەی، ئەگەر وای لێ بێتن، يشكل مجلس علمى في الوزارة ويحدد تشكيلاته وأختصاصاته بنظام خاص. پێویست ناکات بیلێیت تەحصیل حاصلە.

بەڕێز ملا سعدالدين عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لیژنە پێی وایە کە ژمارەیان دیاری بکرێت، کە لە حەفت کەس زیاتر نەبێتن، لايزيد عددهم عن سبعة أشخاص.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە لە نیزامدایە بەهین وەری بگرین ئەو مولاحەزەیە لەوەندە زیاتر نەبێتن، کەس مولاحەزەی نیە، کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو مەجلسە ئێمە مەهامەکانی نازانین، ئەگەر جەنابی وەزیر بۆمان رووون بکاتەوە خراپ نیە، یەعنی مەهامی ئەو مجلسە چیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو مامۆستا شێخ فتاحی نەقشەبەندی.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵاهی ئەو يشكل مجلس علمى في الوزارة ويكون اكبر العلماء سناً رئيساً ويرتبط بالوزير من پێم وایە بە وەکیل نەبێ، یەعنی یەکسەر مورتەبیت بێت بەوەزیر.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

حەلمان کردووە ئەوە، فەرموو کاك شێخ جوابی ئەو پرسیارەی کاك بەڵێن.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئاییني:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مەجلیسە علمیە تەنها بۆ تاقی کردنەوەیە، تاقی کردنەوەی مامۆستایانی ئاییني کە شهادەی عیلمیان هەیە، یان پێویستە پێش بخرێت بۆ دەرەجەیەکی عیلمی تر، لە قاریئەوە بۆ وتار خوێن، لەوتار خوێنەوە بۆ ئیمام، ئەو شتە مەجلسی عیلمی قەراری لەسەر دەدات، چونکە خەڵکی پسپۆڕو شارەزان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس ماددەکە هەمووی ئەخەمە دەنگەوە بەو موقتەرەحەی لیژنەی قانونیەوە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەدایە با دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ قبوڵکرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی هەشتەم:

1- دامەزراوەکانی وەزارەت بە پێی سیستەمێك دەستنیشان دەکرێت.

2- وەزیر بۆی هەیە لە کاتی پێویستدا بەڕێوەبرایەتی و بەشەکان سەر لە نوێ دابمەزرێنێ، یان یەکیان بخات یان هەڵیانوەشێنێتەوە.

3- وەزیر بۆی هەیە بە پێی ڕێنماییەکانی لە وەزارەتی دارایییەوە دەرماڵە وپاداشت سەرف بکات.

4-وەزیر بۆی هەیە لیژنەکانی هەمیشەیی یان کاتی لە وەزارەت دابمەزرێنێ، وئەرکەکانی تایبەتی پەیوەست بە چالاکی وجموجۆڵەکانی پێیان دەسپێرێ، بە پێی حوکمی یاساکانی پەیڕەو کراو وپێڕەو ورێنماییەکانی دەرکراون دەتوانێ پشت بە شارەزاو پسپۆڕانی ناوەوەی هەرێم ودەرەوەی ببەستێت.

رای لیژنەی یاسایی:

شەشەم: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی هەشتەمی پڕۆژەکەوە هەیە کە دەبێتە ماددەی شەشەم، لیژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:-

ماددەی شەشەم: {یەکەم: کاروئەرك وتایبەتمەندیەکانی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پێڕەو دەستنیشان دەکرێت.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە بەڕێوەبەرایەتی یان بەش یان هۆبە یاخود هەر یەکەیەکی کارگێڕی دیکە لەناو پێکهاتەکانی وەزارەت لە نوێ دابنێ یان لێکیان بدات یان هەڵیان وەشێنێتەوە بە پێی پێویستی کار لەکاتی پێویستی دا.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە لیژنەی هەمیشەیی یان کاتی لە وەزارەت پێك بێنێ وکاری تایبەتیان پێ بسپێرێ کە پەیوەندیان بە چالاکی وخیتابی وەزارەت بە پێی یاسا کارپێکراوەکان وپێڕەوو ڕێنماییەکانی کە بەپێی ئەو یاسایانە دەرچوون هەبێ و، بۆیشی هەیە پشت بە شارەزای پسپۆڕ لە نێو هەرێم ودەرەوەی دا ببەستێ}.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فيما يتعلق بالمادة الثامنة من المشروع والتى ستصبح برقم المادة السادسة تقترح اللجنة صياغتها كالآتي:

المادة السادسة:

{أولاً: يحدد بنظام مهام وأختصاصات تشكيلات الوزارة.

ثانياً: للوزير أستحداث أو دمج أو إلغاء مديريات أو أقسام أو شعب أو اية وحدات إدارية أخرى ضمن تشكيلات الوزارة وفق متطلبات عملها عند الأقتضاء.

ثالثاً: للوزير تشكيل اللجان الدائمية أو الوقتية في الوزارة يعهد إليها مهام خاصة تتعلق بأنشطة وفعاليات الوزارة وفقاً لأحكام القوانين المرعية والأنظمة والتعليمات الصادرة بموجبه وله الأستعانة بالخبراء الأختصاصين داخل الأقليم وخارجه} .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس بەس کاك فرسەت مولاحەزەیەکیدا زۆر باشە. ((للوزير استحداث او دمج او إلغاء مديريات او اقسام او شعب (أو اية وحدات إدارية) ئەو زیادە لەبەر ئەوەی بۆ تەفسیر نەکرێتن ئەوە ناحیەو قەزاو شتی وایە، ئەوە مولاحەزەیەکی باشە، پێم وایە شتب بکرێت باشترە، ئەگەر موافقن، أو اية وحدات إدارية شەتب بکرێت، او شعب اخرى ضمن تشكيلات الوزارة. ئەم ماددەیە وەکو ماددەکانی ترە، فەقەت ئیزافەی هینێکی کردووە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وحداتی ئیداری لێرەدا هاتیە، یەعنی هەیئاتی تر لەزمنی وزارە شەرت نیە، شوعبە بێت، ئەقسام بێت، مودیریەت بێت، یەعنی وەحداتی ئیداری نەك قەزاو ناحیەو ئەو شتانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەکو موستەڵەح وا دەگرێتەوە، ناحیەو قەزا دەگرێتەوە، بەس ئێمە وتوومانە ((إلغاء مديريات أو أقسام أو شعب)) یەعنی اقسامی وزارەت دەگرێتەوە، یەعنی ئەویش هەر عایدی وەزارەتە، پێم وایە ئەمەش وەکو وەزارەتەکانی ترە، ئەگەر کەس مولاحەزەی نیە دەیخەمە دەنگەوە، مولاحەزەتان هەیە، کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خوبەراو ئیختصاصی لە دەرەوەی ئیقلیم لە هەموو وەزارەتەکانی تر بە موافەقەتی ئەنجومەنی وەزیران بووە، بەس لێرەدا نەهاتووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی قانونی لەوەزارەتەکانی تردا چۆنە؟ دەباشە با صیاغەکەی وەکو وەزارەتەکانی تری لێ بکرێتن، کاك شوقی.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نەفسی مولاحەزەم هەبوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ماددەکە دەخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە با دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ قبوڵکرا، سوپاس بۆ ماددەی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی ماددەی نۆیەم دەست پێبکەین لیژنە ئیقتراحی ماددەیەکی تر دەکات، لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەیەکی تر بخرێتە پاڵ پڕۆژەکە وبکرێت بە ماددەی حەوتەم وبەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی حەوتەم: {وەزیر بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ}.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تقترح اللجنة اضافة مادة اخرى الى المشروع وبتسلسل المادة السابعة و بالصيغة التالية:-

المادة السابعة {للوزير إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش تەحصیل حاصلە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیەیە کە ئیزافە بکرێت با دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ ئەویش بەکۆی دەنگ وەرگیرا فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی نۆیەم: پێویستە وەزیرە تایبەتمەندەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن. رای لیژنە هەشتەم ـ ئەوەی پەیوەندی بەماددەی نۆیەمی پڕۆژەکەوە هەیە دەبێتە ماددەی هەشتەم، ئەوا لیژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرە دابڕێژرێت:

{پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنی پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن}.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

أما فيما يتعلق بالمادة التاسعة من المشروع والتى ستصبح برقم المادة الثامنة تقترح اللجنة صياغتها كالآتي:

{على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ أحكام هذا القانون}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش وەکو ماددەکانی تر، کێ لەگەڵ ئەو ماددەدایە با دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە بۆماددەیەکی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دەیەم: هەموو یاسا وپێڕەو وبڕیارەکانی ئێستا بەرکارن وتایبەتن بە ئەوقاف ولەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك نین، کاریان پێ دەکرێ، تاوەکو یاسایەك دەردەچێ شوێنیان دەگرێتەوە یان هەڵدەوەشێنرێتەوە. رای لیژنە ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی دەیەمی پرۆژەکەوە هەیە، ئەوا لیژنە پێشنیاز دەکات هەڵبوەشێتەوەو لابرێ و ئەم ماددەیەی خوارەوە لە شوێنی وبە ژمارەی ماددەی نوێیەم دابنرێ:

ماددەی نوێیەم:(یاسای وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی ژمارە(7)ی ساڵی 1992و هەموارکردنەکەی هەڵدەوەشێتەوە).

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تاسعاً: أما فيما يتعلق بالمادة العاشرة من المشروع تقترح اللجنة الغائها وحذفها واحلال المادة المبينة أدناه محلها وبرقم المادة التاسعة.

المادة التاسعة {يلغى قانون وزارة الأوقاف والشؤون الدينية رقم 7لسنة 1992 وتعديله}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایش بەموافەقەتی وەزیرە، شتێکی تەبیعیە، کە ئەو قانونە تازەیە قانونەکەی پێشوو ئیلغا بکاتەوە، دەیخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەتێکڕای دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی بچینە ماددەی دەیەم، لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەیەکی دیکە بخرێتە پاڵ پرۆژەکە بە زنجیرە ماددەی دەیەم و بەم جۆرەی خوارەوە:

ماددەی دەیەم :{کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت}.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تقترح اللجنة اضافة مادة اخرى الى المشروع وبتسلسل المادة العاشرة وكالآتي:-

المادة العاشرة {لا يعمل بأى نص قانونى أو قرار يتعارض مع أحكام هذا القانون}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمەش دەخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەتێکڕای دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی یازدەم: ئەم یاسایە لە ڕۆژی بلاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمیەوە جێبەجێ دەکرێ. رای لیژنە یازدەم ـ ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی یازدەمی پڕۆژەکەوە هەیە ئەوا ژمارەکەی خۆی دەمێنێ و لیژنە پێشنیار دەکات بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە :

ماددەی یازدەم:{ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) بلاودەکرێتەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فیما یتعلق بالمادة الحادیة عشرة من المشروع ستحتفظ برقمها تقترح اللجنة صیاغتها کالآتي:-

المادة الحادیة عشرة: ینفذ هذا القانون أعتباراً من تاریخ إصداره وینشر في الجریدة الرسمیة (وقائع کوردستان).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو قەوسە زیادە ئەوەی یەکەم، پێویست ناکات، ئەوەش وەکو یاسای وەزارەتەکانی تر دەیخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەتێکڕای دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هۆکارەکانی دەرکردنی ئەم یاسایە

ئەم یاسایە دەرکراوە بۆ هەماهەنگی کردن لەگەڵ ئەو بارودۆخە پەرەسندووە وگشتگیرەی گەلی کودرستانی عێراق، دوای بە دەستهێنانی ئەو دەسکەوتە نەتەوەیی ونیشتیمانیە وبوونی ئەنجومەنی نیشتیمانی هەڵبژێردراو وحکومەتی هەرێمی کوردستانی عێراق کە هەموو پارت ولایەنەکانی نیشتیمانی ونەتەوەیی وئایینەکانی لە خۆ گرتووە.

لە پێناو هێنانەدی پەیامی پیرۆزی ئیسلام وقولکردنەوەی پەیوەندی ڕاست ودروست وبەکتر ویستن وخۆشەویستی لە نێوان ئایینزاو ڕێبازەکان وئامادەکردنی نەوەیەك لە زانای بە توانا وهۆشیار وچەکدار بە وشیاری ئایینی ونەتەوەیی ونیشتیمانی دژ بە بیری تەکفیری وتوندوتیژی، وخاوەن ڕۆشنبیریەکی گشتی فراوان، ولە پێناو پێشکەش کردنی باشترین خزمەتگوزاری بۆ شوێنەکانی خوا پەرستی وبەڕێوەبردنی

کاروباری وەقف وبەهێزکردنی پەیوەندییەکانی نێوان ئایینزاو ڕێبازەکان وپاراستنی کەلتوری زانستی زانایانی کورد کە بە بەشێکی گرنگی کەلتوری ئیسلامی جیهانی بە درێژایی مێژوو دادەنرێت، هەروەها تێکەلاوکردنی هۆکارەکانی فێرکردنی نوێ وسوود لێ وەرگرتنی وبەکارهێنانی بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی، وپێشکەشکردنی باشترین خزمەتگوزاری بۆ گەلی هەرێمی کوردستان لە جۆرەها بۆنە ئایینەکاندا.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە هۆیەکانی دەرکردنی یاساکە بەڕێز مامۆستا خلیل بەعەرەبی بۆمان دەخوێنێتەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الاسباب الموجبة

تم اصدار هذا القانون انسجاماً مع حالة النهوض الشاملة لشعب كوردستان العراق بعد انجاز مكاسبه القومية والوطنية ووجود المجلس الوطني المنتخب وحكومة اقليم كوردستان العراق التي ضمت جميع الاحزاب والاطياف الوطنية والقومية والدينية.

ولغرض تحقيق اداء الرسالة الاسلامية السمحاء وترسيخ الروابط الصحيحة والتالف والمحبة بين الاديان والمذاهب وتهيئة جيل من العلماء مقتدر وواع ومتسلح بالوعي الديني والقومي والوطني والنابذ للفكر التكفيرى والتطرف وممتلك للثقافة العامة الواسعة. ولتقديم أفضل الخدمات لدور العبادة وادارة شؤون الوقف وتقوية الروابط بين الاديان والمذاهب. وللحفاظ على التراث العلمي لعلماء الكورد والذي يعتبر جزءاً مهما من التراث الاسلامي العالمي عبر التاريخ. وكذلك مزج وسائل التعليم الحديثة والاستفادة منها وتسخيرها لرفع المستوى العلمي، وتقديم افضل الخدمات لشعب اقليم كوردستان في مختلف المناسبات الدينية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازانم وەلا من پێم وایە ئەو سێ دێڕەی ئەوەلی وەکو ئینشایە یا شێخ، دوو دێڕو نیوەکەی ئەوەلی ئەویتریش للفكر التكفيرى ارهابي والتطرف وممتلك للثقافة العامة الواسعة ئەوی تر باشە، موافقن نازانم، جەنابی وەزیر موافقە لیژنەی یاسایی نازانم ئێوە چی دەڵێن، چونکە دوو دێری ئەوەلی هەمووی ئینشایە بەحەقیقەت، واوەکەش لابەن لغرض تحقيق اداء الرسالة الاسلامية السمحاء ئەوەش سامیەکە نەماوە، ولغرض تحقيق اداء الرسالة الاسلامية السمحاء وترسيخ الروابط الصحيحة والتالف والمحبة بين الاديان والمذاهب وتهيئة جيل من العلماء مقتدر وواع ومتسلح بالوعي الديني والقومي والوطني والنابذ للفكر التكفيرى والتطرف وممتلك للثقافة العامة الواسعة. ولتقديم أفضل الخدمات لدور العبادة ئەگەر ئێوەش

موافقن لیژنەی یاسایی و کاك سعدالدین، ئێستا یاساکە بەو گۆڕانکارییەش کەلە ئەسباب موجبە کرا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەو پرۆژەیە کە ببێتە یاسا؟ کێی لەگەڵدا نیە؟ یەك کەسی لەگەڵدا نیە، بە زۆرینەی دەنگ وەرگیرا، سوپاس.

زۆر سوپاس بۆ هەموو ئەو ئەندامە بەڕێزانەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی ئەوقاف و جەنابی وەزیر ئومێد دەکەین کەوا ئەو یاسایە ببێتە هاندەرێك بۆ ئەوەی بەرنامەی وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی بەرنامەیەك بێتن، بۆ ئەوەی ئایینی پیرۆزی ئیسلام، ئایینی پیرۆزی مەسیحی، ئایینی پیرۆزی برا ئێزیدیەکان، لە خزمەتی مرۆڤدا بن، لە خزمەتی پێکەوە ژیاندا بن، ڕێز لەیەکتر بگرن، پێکەوە بتوانین خزمەتی گەلەکەمان بکەین، فەرموو جەنابی وەزیر ئەگەر قسەت هەیە.

بەڕێز شێخ محمد شاکەلی/ وەزیری ئەوقاف وکاروباری ئایینی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بەناوی هەموو هاوکارانم لە وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئایینی و بەناوی خۆمەوە، زۆر سوپاسم هەیە بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان ولیژنەی یاسایی و بۆ هەموو ئەو خوشك و برایانەی کە یاساکەیان وا لێکرد بەشێوەیەکی وا کۆتایی پێ بهێنرێت، کە خزمەت بەپرۆسەی پێکەوە ژیان بکات لەکوردستاندا، ئومێد دەکەم هەموو لایەك سەرکەوتوو بن، بەدڵنیاییەوە وەزارەتی ئەوقاف لەو یاسایە کەلەرۆژێکی وەکو ئەمڕۆدا، بڕیاری لەسەر درا لەلایەن بەڕێزتانەوە، باشترین سودی لێ وەرئەگرێت بۆ ئەوەی خزمەتی ئایینی پیرۆزی ئیسلام و ئایینەکانی تر لەکوردستاندا بکرێت و ڕێبازی پێکەوە ژیان لەکوردستاندا ببێتە ڕێبازێکی بنەڕەتی و بیسەلمێنین کە کورد وەکو نەتەوە لەکۆنەوە تاوەکو ئیمڕۆ خەڵکێکی موتەسامیح بوونە، ئامادەبوونە پێکەوە لەگەڵ خەڵکی ترو مکەوناتی تردا پێکەوە بژین، سوپاستان ئەکەم سەرکەوتوو بن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس دوو دەقیقە ئیجازەمان بدەن بۆ ئەوەی ڕێك بکەوین لەسەر دانیشتنی داهاتوومان و بەرنامەی کاری داهاتوومان، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی تووشی هەڵەیەکی یاسایی دەبین بەقەناعەتی خۆم، هەڵەکەش ئەوەیە چۆنیەتی ئیش کردنی لیژنەکان، بەگوێرەی ئیش کردنە، یەك/ بەگوێرەی ماددەی (39)لە نیزام داخلی، دوو/ بەگوێرەی ماددەی(46) لە نیزام داخلی پەرلەمان، کە دیاری کرایە، بەنیسبەت ماددەی (39) لیژنە هاوبەشەکان عادەتەن، میکانیزمەکەی دیاری کرایە، پێش ئەوەی ڕاپۆرت تەنزیم بکاتن، بۆیان هەیە دوو لیژنە کۆببنەوەو

راپۆرتەکە پێشکەش بە پەرلەمان بکەن، بەڵام بەنیسبەت ماددەی (46) ئەگەر هاتوو لیژنەی هاوبەش بوو، مەفروز وایە یان سەرۆکی پەرلەمان سەرۆکایەتی لیژنەکە بکات، یان جێگری سەرۆکی پەرلەمان سەرۆکایەتی لیژنەکە بکات، لەو حاڵەتەش بەحەقیقەت لەوانەیە ئێمەش بەهەڵە چووبین، رجا دەکەین لە ئایینددا ئەوە راست بکرێتەوەو سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵاّ من خۆم جوابی دەدەمەوە، ماددەی(46) وا دەڵێت راستە، بەڵام کە قەرارێك پەرلەمان دای ئەو قەرارە گرنگە، ئەو قەرارەی ئەو رۆژە دامان، دەنگی بۆ درا کە لیژنەیەکی هاوبەشمان دانا، پەرلەمان دەنگی بۆدا ئەوەش دەگونجێت لەگەڵ ماددەکەدا، بۆیە من پێم وایە تەواوە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لیژنەی هاوبەش ئەو لیژنەیەیە کە سەرۆکی پەرلەمان یان جێگرەکەی سەرۆکایەتی دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

شەرت نیە ئەوە، بەڵام مادام دەنگی بۆدرا، ئەوەش دەکرێت وەکو لیژنەکانی تر فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەنگ بۆ ئەوە درایە کەئیحالەی لیژنەی هاوبەشی بکرێت، بەڵام چۆنیەتی میکانیزمی بەڕێوەبردنی کاری هاوبەش بەو شێوەیە کەلە ماددەی (46) هاتیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕای من بۆچوونی بەڕێز کاك شێروان حەیدەری هەڵەیەکی یاسایی تەواوە، چونکە ماددەی (46)ی پەیڕەوی ناوخۆی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان، بە وازحی موعالەجەی کێشەکەی کردیە، من ئێستا بۆ بەڕێزتانی دەخوێنمەوە:

المادة(46): اذا كان المشروع او الاقتراح مدخل في اختصاص اكثر من لجنة فلرئيس المجلس ان يدعو اللجان ذات العلاقة الى اجتماع مشترك بينها برئاسته او برئاسة نائبه لدراسته ووضع تقرير واحد بشأنه اما اذا كانت كل لجنة قد درسته على حدة ورأت الرئاسة تبايناً في النصوص المقترحة قد تؤدي الى تعقيد في المناقشة والتصويت في المجلس وجب اجتماع اللجان المختصة كلجنة واحدة برئاسة رئيس او نائبه لإعادة دراسته